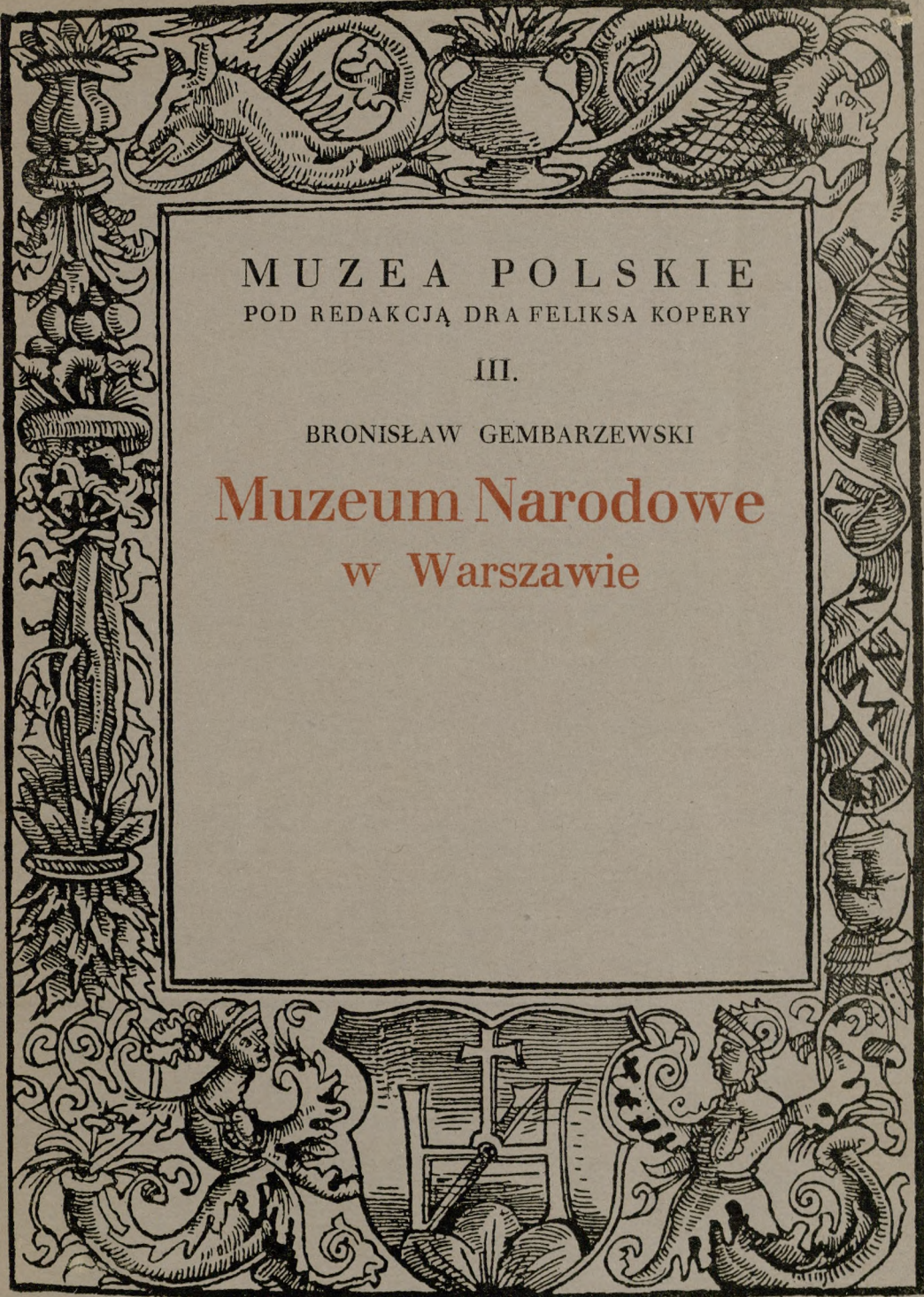

MUZEUM NARODOWE
W WARSZAWIE

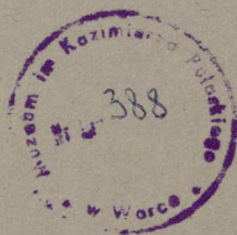
MUZEA POLSKIE
POD REDAKCJĄ DRA FELIKSA KOPERY

III.

BRONISŁAW GEMBARZEWSKI

Muzeum Narodowe
w Warszawie

Str. nr 388
Im. Kazimierza Pułaskiego
Winiary k. Warki

**MUZEUM NARODOWE
W WARSZAWIE**

MUZEA POLSKIE

pod redakcją dra Feliksa Kopery.

III.

BRONISŁAW GEMBARZEWSKI

MUZEUM NARODOWE
W WARSZAWIE

*Wybór i opis cenniejszych zabytków
i dzieł sztuki*

Kraków 1926 - Nakładem Drukarni Narodowej

BRONISŁAW GEMBARZEWSKI

*MUZEUM NARODOWE
W WARSZAWIE*

*Wybór i opis cenniejszych zabytków
i dzieł sztuki*

Kraków 1926 - Nakładem Drukarni Narodowej

Czcionki i rotograwjura Drukarni Narodowej w Krakowie

MUZEUM NARODOWE W WARSZAWIE.

MUZEUM NARODOWE w Warszawie jest jednym z najmłodszych w Polsce, powstało bowiem w r. 1916, wkrótce po opuszczeniu miasta przez władze rosyjskie, które uniemożliwiały utworzenie poważnej instytucji muzealnej polskiej. Aby odrobić tę krzywdę, wyrządzoną największemu miastu polskiemu i całemu narodowi, jęto się niezwłocznie, aczkolwiek w chwilach niezmiernie uciążliwych okupacji niemieckiej, podczas wielkiej wojny, niemal konspiracyjnie wobec najeźdźcy, organizowania tej instytucji pierwszorzędnego znaczenia dla nauki, sztuki, rzemiosł, propagandy i samowiedzy narodowej.

Programem tego Muzeum jest zobrazowanie kultury polskiej artystycznej i obyczajowej, we wszelkich jej objawach; przyczem okazy są gromadzone i zestawione w dążeniu do zobrazowania rozwoju danego działu. Zabytki sztuki i kultury obcej są gromadzone, w granicach możliwości, w okazach charakterystycznych, jako materiał porównawczy.

Obecnie, po kilku latach istnienia, dzięki ofiarności jednostek, instytucyj, szczególnie zaś gminy m. Warszawy, która posiada tytuł własności tego Muzeum, stanęło ono w szeregu innych większych muzeów polskich.

Zbiory dzielą się na trzy zasadnicze działy: 1) Sztuka zdobnicza, 2) Malarstwo i rzeźba polskie, 3) Malarstwo obce. Ten sam podział uwzględniony jest również w wydawnictwie niniejszem; mianowicie *część jego pierwsza* zawiera: sztukę zdobniczą z następującymi poddziałami: meblarstwo i sprzętarstwo, ubiory, wyroby ze złota i srebra, zegarki, wyroby z brązu, miedzi (kotlarskie), cyny (konwisarskie), zabytki polsko-żydowskie, ślusarszczyznę, szkło i ceramikę, tkaniny (kobierce i kilimy, gobeliny, pasy kontuszowe), hafty i aplikacje, oprawy ksiąg, skóry wytłaczane

i tapety. Przyczem zabytki, odnoszące się do świata starożytnego oraz średniowiecza, są zgrupowane na początku niniejszej pracy.

Część druga zawiera malarstwo obce, polskie oraz rzeźbę.

Wydawnictwo to, będące pierwszą niemal publikacją Muzeum Narodowego w Warszawie, jest niewątpliwie dalekiem od doskonałości. Głównymi przyczynami usterek są: niezmiernie trudne warunki wydawnicze wobec braku wszelkich materiałów; zewnętrzna forma wydawnictwa, układ tablic i stosunek ich do tekstu, ustalony pierwotnie bez udziału przedstawiciela muzeum warszawskiego, mniej odpowiadają programowi tej instytucji i materiałom, które pragnęłaby ona publikować; wreszcie ujemnie odbić się musi na wydawnictwie brak niemal zupełny badań specjalnych i opracowań naukowych, popartych dyskusją nad zabytkami naszego muzeum, z tak różnorodnych dziedzin, poza studjami jedynie dyrekcji. Pomimo tych trudności i wynikających z nich braków, uważaliśmy, iż wydawnictwo to, jako pierwsze w tym rodzaju, może nie być bez korzyści; nie odmówiliśmy przeto zaproszeniu do wzięcia w niem udziału doktorowi Koperze, dającemu tej publikacji firmę, oraz wydawcy, p. Telzowi, który ma rzetelną zasługę podjęcia tego wydawnictwa w tak trudnych warunkach, jakie w chwili obecnej przeżywamy.

Niech mi wolno będzie złożyć na tem miejscu podziękowanie ks. Stawarczykowi za odczytanie tekstów hebrajskich, oraz wszystkim, którzy zechcieli ułatwić nam pracę, a przedewszystkiem p. Zofji Stefańskiej, która nie odmówiła mi swojej stałej, chętniej i wydatnej pomocy.

STAROŻYTNOŚCI.

1. Pudło do mumji egipskiej (kobietę) okresu dynastji XIX/XX, z lat 1350—1100 przed Nar. Chr. Nr. inw. 17332.

2. Dwa kawałki tkaniny hel-lenistycznej z Egiptu, t. zw. „koptyjskiej“, z w. V—VII po Chr., wyrób aleksandryjski; tkaniną tą owinięte było ciało z grobowca późno-egipskiego. Większy kawałek (23×22 cm.) przedstawia dwie postacie ludzkie z tarczami, kroczące w strony odwrotne, drugi, mniejszy, (szlak 21×9 cm.) przedstawia również dwie postacie z tarczami, jedną kroczącą, drugą siedzącą. Sylwety o rysunku, świadczącym o wpływie greckim, są barwy ciemno brązowej na tle ciepło żółtem. Podobne do naszej są tkaniny z grobowców w Sakkarah i Akmim w Górnym Egipcie. Nr. inw. 23622. Dar. dr. Wład. Semerau-Siemianowski.

3. Rękopis staroegipski, iluminowany; pismo hieratyczne z w. X przed Chr. (na papiirusie). Wys. cm. 34, szer. 44. Jest to jedna z 18 tablic, stanowiących całość rękopisu. Nr. inw. 21884. Dar. Krystyna z Brandtów hr. Tyszkiewiczowa.

4—5. Szyszak brązowy grecki typu t. zw. korynckiego z r. około 350 przed Chr. Dzwon, nakarczek, policzki i nosal z jednej sztuki. Wewnątrz ruchoma podkładka brązowa w kształcie talerza, służąca do wzmocnienia dzwona szyszaka, a zarazem do utrzymywania szyszaka nad czołem lub opuszczenia go aż do zakrycia twarzy. Szyszak ten, wraz z grotem brązowym (rys. 5, nr. inw. 42161) oraz dzbanem glinianym (nr. inw. 42162) został wydobyty z ziemi w r. 1891 pod Aegae (Edessą), która była aż do czasów Filipa II, ojca Aleksandra Wielkiego, stolicą królestwa Macedońskiego. Nr. inw. 42160. Dar. dr. Wład. Semerau-Siemianowski.

6. Skrobaczka (greckie *stlengis*, łac. *strigillum*), brązowa do zbierania potu i oli-

wy z ciała atletów, znaleziona w Efezie. Wys. cm. 21'5. Nr. inw. 42165. Dar. dr. Wład. Semerau-Siemianowski.

7. Napierśnik (kirys przedni) brązowy, kształtu ciała ludzkiego, wydobyty z Wołgi. Podobny okaz, wykopany w Campo-Basso we Włoszech, mający pochodzić z w. IV przed Chr., znajduje się obecnie w „Metropolitan-Museum“ w New Yorku. Wys. 54'5, szer. 35'5. Nr. inw. 17727.

8. Szyszak polski typu t. zw. normandzkiego, używany w w. XI—XIII. Szyszak ten, wys. ok. 25 cm., jest złożony z czterech blach żelaznych, grubo złożonych, spojonych nitami, z tuleją (utrąconą) na szczycie do piór. Szyszak z przodu posiada ozdobę żelazną wycinaną, przynitowaną, oraz po bokach dwie rozety w charakterze romańskim. Został on wyorany w r. 1919 we wsi Dymitrowie w pow. tureckim. (Porówn. podobne szyszaki: 1) wykopany pod Kaliszem ok. r. 1866, obecnie w zbiorach Uniwers. Krak., 2) wykopany w Gieczu w Poznańskim (zburzonym w r. 1039 przez Czechów), przechowywany obecnie w zbiorach Tow. Przyj. Nauk w Poznaniu). Nr. inw. 12063.

9. Miecz, podług podania, ks. Henryka Sandomierskiego, uczestnika wyprawy krzyżowej r. 1154, lub rycerza z jego orszaku. Głownia długość cm. 110, szer. u trzona 4'5, z dwiema strudzinami na 25 od trzona. Napis nabijany brązem: „+ MATER + DEI + MEMENTO + MEI“ i marka: wilk passawski. Jelec szer. 27, ku dołowi wygięty ze zdobinami w stylu romańskim. Oprawa rękojeści pokryta skórą. Głowica ośmiogranna z wgłębieniem pośrodku z obu stron. Na jelicu krucyfiks w stylu romańskim, długość 14'6. Okaz ten, doskonale zachowany i wyjątkowej wartości, jest darem Ant. Strzałckiego. Nr. inw. 23853.

10. Plakieta romańska, znaleziona w gruzach zabudowań klasztornych w Sulejowie, stanowiąca niegdyś prawdopo-

dobnie ozdobę relikwiarza. Rzeźba wybijana na blasze miedzianej złoconej, 8×11'7 cm. przedstawia trzy niewiasty ewangeliczne, przybawające z wonnościami do grobu Jezusowego. Na odwalonej płycie grobowej siedzi Anioł. Dzieło to, o dużych zaletach rysunkowych, pochodzi prawdopodobnie z końca w. XII, pocz. XIII. Nr. inw. 2721. Dar. Szymon Poprzęcki.

11. Krzyż romański brązowy, wykopany w polu koło m. Słomnik pod Miechowem; być może, iż jest on w związku z przebywaniem około r. 1220 w tych stronach Cystersów, bowiem poblizka wieś Kacice była miejscem pobytu w tym czasie Cystersów, osiadłych później w Mogile. Wys. 20'8, szer. 13'5. Krzyż ten, być może, był przymocowany do okładki księgi. Bronz pokryty jest piękną patyną; brak emalji, która prawdopodobnie wypełniała niegdyś wgłębione części krzyża. Nr. inw. 30865. Depozyt Muz. Przem. i Roln. w Warsz.

12. Krzyż procesjonalny romański z w. XIII brązowy ze śladami złoceń i emalji. Postać Chrystusa w koronie romańska od innego krzyża. Na krzyżu piętnaście emalij czerwonych na tle niebieskiem, między którymi czterech Ewangelistów i cztery zwierzęta symboliczne. Blachy na środku krzyża z stron obu, oraz blachy boczne nowsze. Wys. cm. 67'5, szer. 38'4. Cenny ten za bytek, pochodzący z Lublina, przeszedł do Muzeum ze zbiorów Ant. Strzałeckiego. Nr. inw. 4549.

13. Narożniki brązowe do oprawy gotyckiej księgi kościelnej (prawdopodobnie Ewangelji), oprawnej w białą świńską skórę, wys. cm. 57, szer. 47. Narożniki ok. 11×11 cm. przedstawiają symbole Ewangelistów: Anioł — św. Mateusza, lew — św. Marka, orzeł — św. Jana. Nr. inw. 3860, ze zbiorów Ant. Strzałeckiego.

14. Plecy ornatu. Na brokacie włoskim w. XV, karmazynowym z deseniem złotym, naszyty słup w kształcie krzyża. Na nim, na tle złotem hafty wypukłe roboty polskiej XV/XVI w. Pośrodku krzyża siedzący na tronie Bóg Ojciec, mający na piersiach gołębia, jako symbol Ducha św., podtrzymuje dwiema rękami ramiona krzyża z ukrzyżowanym Chrystusem. Koronę Boga

Ojca podtrzymuje Anioł. Po bokach św. Piotr i św. Paweł, niżej Marja Panna i św. Jan; pod nimi Michał Archanioł, zabijający smoka. Wys. cm. 104'5, szer. 67. Nr. inw. 4438. Ze zbiorów Ant. Strzałeckiego.

15. Plecy ornatu. Na brokacie z drugiej połowy w. XVI karmazynowym ze złotym deseniem w kształcie owocu granatu, naszyty słup w kształcie krzyża, haftowany wypukło na tle złotem. Haft ten, roboty polskiej, wyobraża drzewo Jessego — *Casula cum radice Jesse*. Na dole król Dawid śpiący, u samej góry nad Ukrzyżowaniem Bóg Ojciec, po bokach na ramionach krzyża św. Piotr i Paweł. Wkoło ornatu naszyta koronka srebrna z w. XVII. Wys. cm. 140, szer. 110. Nr. inw. 4437. Ze zbiorów Ant. Strzałeckiego.

MEBLE.

16. Skrzynia z końca XVI lub z początku XVII w. z drzewa ciemnego z intarsją z drzewa barwnego; wykończenie szczegółów staranne, rysunek wprawny, biegly. Wys. cm. 72, szer. 180'5, głęb. 73. Nr. inw. 22601. Dar rodziny Józefa Brandta.

17. Szafa gdańska dębowa z drugiej połowy w. XVII ze śladami herbu polskiego na głowicy. Jest to jeden z piękniejszych okazów tych ciężkich mebli, rozposzechnionych w owych czasach w siedzibach magnackich polskich. Jeżeli w szczegółach zdobniczych, zwłaszcza w figurach, brak subtelnego wykończenia i doskonałych proporcji, całość jednak jest piękną, bogatą, harmonijną, lecz nazbyt ciężką. Wys. cm. 262, szer. 264, głęb. 88. Nr. inw. 30953.

18. Zydel z drzewa bukowego rzeźbiony, w. XVI/XVII z zamku królewskiego w Warszawie. Jest to wybornie zachowany, cenny okaz mebla z pierwszej epoki przeniesienia stolicy z Krakowa do Warszawy. Wys. cm. 105, szer. 50, głęb. 48. Nr. inw. 2991. Dar. Kaz. Pawłowicz.

19. Krzesło biskupie z połowy w. XVII bogato rzeźbione z herbem katedry gnieźnieńskiej, pokryte skórą wytłaczaną i malowaną z drugiej połowy tego wieku. Wys. cm. 166, szer. 75, głęb. 47. Nr. inw. 5903. Dar. Stan. Schiele.

20. Zydel drewniany z w. XVII, na skośnych nogach toczonych, o bogato rzeźbionem oparciu w piękne fantastyczne spłoty, wśród których uwydatnia się para zwróconych ku sobie bazylišków. Zydel pochodzi z dworu w Baszkowie, w pow. krotoszyńskim, dawnej siedziby Leszczyńskich. Zupełnie podobny zydel znajduje się we dworze w Rogowie, w pow. wiślickim. Wys. 97, szer. 45, głęb. 34, Nr. inw. 30848.

21. Krzesło z pierwszej połowy wieku XVII z drzewa orzechowego. Poręcze i nogi kręcone; na przodzie poręczy główki kobiece rzeźbione; według podania krzesło to było wyściełane aksamitem niebieskim. Wys. cm. 85. Przedmiot pochodzi z klasztoru Wizytek w Warszawie, sprowadzonych tu w r. 1654 przez królową Ludwikę Marię i obdarzonych przez nią „drogimi sprzętami z komnat królewskich“. Nr. inw. 23960. Ze zbiorów Ant. Strzałeckiego.

22. Krzesło rzeźbione barokowe z połowy w. XVII. Wys. cm. 102. Nr. inw. 30951.

23. Krzesło rzeźbione z drzewa orzechowego z pierwszej połowy w. XVIII. Wys. cm. 90. Pierwotnie na siedzeniu miała być poduszka, pokryta aksamitem brudnoczerwonym wytłaczanym. Również jak nr. 21 było własnością klasztoru Wizytek. Nr. inw. 23959. Ze zbiorów Ant. Strzałeckiego.

24. Skrzynka polska z w. XVII drewniana, pokryta aksamitem żółtym w drobny deseń karmazynowy i fioletowy, okuta żelazem. Ozdoby przy zamku oraz na wieku po rogach i w środku przy uchu wycinane w piękne przezrocza. Wys. cm. 22, szer. 42, głęb. 29. Nr. inw. 42385. Dar Ludwika Weysenhoffowa.

25. Skrzynia polska (szlachecka) z w. XVIII jesionowa z intarsją, z żelaznym zamkiem i okuciami, oraz datą 1742, później wypaloną. Wys. cm. 68, szer. 125, głęb. 66. Skrzynie, rozpowszechnione we dworach szlacheckich w w. XVII i XVIII, obecnie stanowią niemal niezbędny sprzęt w chatach włościańskich. Wykonanie ich i ozdoby zastosowane są do upodobań ludowych. Nr. inw. 3095.

26. Biurko, dzieło Charles André Boule (ur. w Paryżu r. 1642, zm. tamże 1732), z drzewa różnego rodzaju, po części złoconego, nakładanego masą perłową, naśladownictwem szylkretu, cyną i ozdobione bronzami. Na klapie orzeł polski w koronie z herbem „Janina“ świadczy, iż biurko to było własnością króla Jana III. Wys. cm. 98'5, szer. 101, głęb. 50. Nr. inw. 17489.

27. Kantorek z końca wieku XVII z drzewa orzechowego, z intarsją z drzewa jaworowego; w części górnej szafka z 9-ma małemi szufladami, niżej kłapa otwierana i trzy duże szuflady; okucia i antabki bronzowe. Wys. cm. 200, szer. 115, głęb. 65. Nr. inw. 5768.

28. Kantorek z końca wieku XVII, wykładany drzewem różnobarwnem i masą perłową, o sześciu szufladkach w części górnej zamykanej i trzech szufladach dolnych. Błat wysuwany. Robota nader staranna, mocna w linjach, które raczej nadają się do form architektonicznych kamiennych. Wys. cm. 180, szer. 118, głęb. 64. Nr. inw. 30947.

29. Uprząż na konia z końca XVII, pocz. XVIII w., ze skóry czerwonej, przesywanej po brzegach nicią białą i czerwoną. Brzegi ze skóry białej. Ozdoby bronzowe w stylu Ludwika XIV. Nr. inw. 23100.

30. Sanki z drugiej połowy w. XVII drewniane, malowane, z okuciami żelaznymi ozdobnemi. Prząd sanic (płóz) zakończony głową gryfa. Siedzenie w kształcie łodzi z niewielkim oparciem z tyłu, służyło dla osoby pojedynczej, siedzącej okrakiem i trzymającej nogi oparte o żelazne pręty nad sanicami. Na oparciu herb Jednoróg z głoskami: „P. H.“. Wys. cm. 95, szer. 195. Nr. inw. 22598. Dar rodziny Józefa Brandta.

31. Sanki z drugiej połowy XVII w. drewniane, rzeźbione ze śladami polichromji, wys. cm. 78'5, szer. 159, głęb. 60. Nr. inw. 23451. Dar rodziny Józefa Brandta.

32. Zegar szafkowy stojący z począt. w. XVIII. Szafka z drzewa orzechowego wyrobu gdańskiego, werk angielski, na brązowym cyferblacie firma: „W m. Clarke. London“. Wys. cm. 255, szer. 65'5, głęb. 37. Nr. inw. 2105. Dar. Leopold Méyet.

33. Zegar szafkowy stojący, wyrobu polskiego z końca w. XVIII, z drzewa jesionowego, z lekką intarsją, ozdobami bronzowymi. Na cyferblacie z blachy, malowanej na czarno i brązowanej, monogram bronzowy: F. S. pod mitrą książęcą. Wys. cm. 270, szer. 48, głęb. 24. Nr. inw. 23132.

34. Zegar stojący na zawieszanej podstawie, wyrobu francuskiego firmy: „J. B-te Baillon. Paris. n-o 1022”, brązowy, inkrustowany perłową masą, naśladownictwem szyldkretu i emalją w stylu Boule. Wys. 68+23, szer. 37, Nr. inw. 30940.

35. Zegar stojący z końca w. XVIII wyrobu francuskiego firmy „Roque. Paris.” w kształcie pagody chińskiej. Podstawa i kolumny z białego marmuru, ozdoby brązowe, złożone, wskazówka nieruchoma pokazuje godziny na obracającym się cyferblacie. Figurka Chińczyka porcelanowa. Wykwintne to dzieło jest wyrazem epoki i upodobań ówczesnych do chińszczyzny. Wys. cm. 45, szer. 17'5. Nr. inw. 4095. Dar. Franciszek Edward Golembiowski.

36. Kantorek z intarsją z drzewa różnobarwnego, z bronzami złożonemi, blatem marmurowym. Jest to wybitnej wartości artystycznej sprzęt z drugiej połowy panowania Stanisława Augusta. Zwracają tu zwłaszcza uwagę piękny lekki rysunek intarsyj i dobór barw. Wys. cm. 133, szer. 82, głęb. 40'5. Nr. inw. 1249. Dar. Stanisław Leszczyński.

37. Kantorek z drzewa czarnego z siedmiu obrazami (*panneau*) w guście chińskim na lace, różnobarwnemi i złożonemi, *vernis Martin*. przedstawiającemi sceny przeważnie wojskowe. Bronzy w stylu Ludwika XVI (Stanisława Augusta). Błat marmurowy. Sprzęt ten, bardzo bogaty i dekoracyjny, jest wyrazem upodobań owej epoki do chińszczyzny. Wys. cm. 162, szer. 100, głęb. 42. Nr. inw. 31266. Dar. Karolina Wereszczakowa.

38. Obok skrzyń o charakterze czysto polskim (patrz nr. 25) od w. XVIII począwszy, w domach polskich używano **kufrów drewnianych** z okuciami ozdobnemi żelaznemi. Takim okazem jest nr. 38 z datą 1751 i monogramem, wyciętymi na blachach

po obu stronach zamku. Zdobiny z blachy, wycinanej ażurowo i wybijanej, przedstawiają postacie ludzkie, maskarony, przeważnie zaś mają charakter roślinny. Wys. cm. 75, szer. 125, głęb. 67. Nr. inw. 13158. Ze zbiorów Antoniego Strzałeckiego.

39. Drzwi do szafy ściennej roboty polskiej, t. zw. klasztornej, z drzewa dębowego, wykładanego drzewem barwnem. Na innych drzwiach w zbiorach Muzeum Narodowego w tym samym rodzaju, lecz podwójnych, znajduje się data 1762. Dzieło bardzo piękne w układzie, rysunku i barwach. Wys. cm. 139, szer. 100'5. Nr. inw. 2650. Dar. Stanisław Ursyn-Rusiecki.

40. Lektyka z czasów Stanisława Augusta, związana z następującem zdarzeniem historycznem: Podczas porwania króla dnia 3-go listopada r. 1771 przez konfederatów Barskich przy ul. Miodowej w Warszawie, jeden z hajduków, Grzegorz Henryk Bützau, wyznania ewangelicko-augsburskiego, zasłaniając króla swą pierśią, został dwoma wystrzałami na miejscu zabity, drugi, Szymon Mikulski, został w walce raniony.

Niepodobna stwierdzić, czy w lektyce królewskiej przeniesiono ciało zmarłego Bützau'a na cmentarz ewangelicki na Lesznie, czy też w lektyce tej zaniesiono rannego Mikulskiego dla udzielenia pomocy lekarskiej do domu drewnianego przy cmentarzu. W domu tym bowiem jedna z izb była przeznaczoną na pomieszczenie i leczenie niezamożnych protestantów i podróżnych, przybyłych do Warszawy. Niewielki dom drewniany stał się później związkem Warszawskiego Szpitala ewangelickiego. W ten sposób lektyka, jako pamiątka, starannie, przechowywana, pozostała w Szpitalu, dopóki w pierwszych latach w. XX nie przeniesiono jej do Domu Starców przy ul. Żytniej, skąd w r. 1923 przeszła do zbiorów Muzeum.

Lektyka bogato złożona i malowana ozdobnie w kwiaty na tle czarnem. Rysunek przedstawia kosze z kwiatami z przodu, na drzwiach i w tyle części dolnej lektyki, zaś wiązanek w jej części górnej. Lektyka obita wewnątrz aksamitem karmazynowym wytłaczanym, poduszka ruchoma, skórzana, klamka ozdobna, brązowa złożona; antaby do drągów i zawiasy żelazne złożone. Okna boczne zasuwane, z cienkich deszczułek, zaś w drzwiach okno

do oszkleńcia. Wys. cm. 180, szer. 73, głęb. 93. Nr. inw. 43274. Dar Zboru Ewang. Augsburskiego w Warszawie.

41. Stolik w stylu *rococo* z drzewa różanego, wykładanego drzewem różnobarwnym, masą perłową i srebrem. Blat t. zw. „*rognon*“ (w kształcie nerki), na nim wyobrażony wachlarz; nóżki o bardzo wyszukanych lekkich kształtach, zakończone kopytkami. Wśród zdobin głoski Z oraz K Ł. Całość niezwykle lekka i wykwiwna. Wys. cm. 73,5, szer. 71,5, głęb. 46. Nr. inw. 2429. Dar. Leopold Méyet.

42. Szafa wyrobu polskiego prowincjonalnego z pocz. w. XVIII o formach późniejszych, z drzewa jesionowego z intarsją z drzewa różnobarwnego. Po bokach bukiety kwiatów, na drzwiach, po rogach mitry książęce [?] na tle z drzewa czeczotkowego. Naiwnym pomysłem są ptaki, siedzące na promieniach gwiazd na obu skrzydłach drzwi. Wys. cm. 225, szer. 144, głęb. 66. Nr. inw. 19858. Dar. Konst. i Helena Tarasowiczowie.

43. Zwierciadło wiszące, w stylu Dyrektorjatu, z drzewa gruszkowego, jesionowego i czarnego. U góry płaskorzeźba gipsowa złocena, na tle zielonem, przedstawiająca cztery postacie w ubiorach klasycznych. Ozdoby roślinne wypalane i malowane. Sprzęt ten jest wybitnym okazem stylu na przełomie wieków XVIII i XIX. Wys. cm. 180, szer. 55,5, Nr. inw. 19862. Dar. Konst. i Helena Tarasowiczowie.

UBIORY

44. Żupan męski polski z pierwszej połowy w. XVII z adamaszku karmazynowego włoskiego, typu t. zw. *lampas* (λαμπάς). Podszewka w dolnych rogach z przodu, również z adamaszku włoskiego niebieskiego. Plecy i stan bez szwu. Na biodrach sfałdowania, kryjące rozpory w miejsce kieszeni oraz rozcięcia u dołu w szwie. Rękawy z rozcięciem, zapinanem na haftki i z częścią dłuższą z przodu do wywijania. Długość pleców cm. 101, obwód dolny 259. Nr. inw. 4445. Dar. Ant. Strzałecki.

45. Suknia zwierzchnia hajduka nadwornego z końca w. XVII, pocz. XVIII sukienna czerwona z kołnierzem, wyłogami

rękawów, obszyciem wążkiem z przodu i rozporu w tyle, żółtemi. W szwy rękawów w plecach wszyte pasy luźne, szer. cm. 8, czerwone, podbite tkaniną żółtą, dług. cm. 106, sięgające do dołu sukni. Suknia zapina się z przodu na ośm haftek. Z przodu naszytych sześć podwójnych par tasiem żółtych wełnianych. Na rozcięciu z tyłu takichże tasiem par podwójnych trzy. Taśmy u rękawów zakończone u dołu takiemiż taśmami pojedynczemi. Dług. pleców cm. 117, obwód dolny 242. Nr. inw. 22828. Dar rodziny Józefa Brandta.

46. Kontusz męski polski ok. r. 1790 z sukna ciemno granatowego z podszewką w wylotach i z przodu po brzegach na cm. 2 u góry i 17 u dołu z tkaniny, z której zrobiony żupan. Kołnierz stojący wykładany. Wys. z przodu cm. 8, z tyłu 9. Kontusz obszyty wokoło sznurkiem złotym, z tyłu rozpory kieszeniowe; dług. pleców cm. 121, obwód dolny 334. Żupan z tkaniny jedwabnej barwy łososiowej w kwiatki złote. Obwód dolny żupana 251 cm. Plecy żupana z płótna lnianego na 121 cm. szer. Nr. inw. 3854. Ze zbiorów Wojciecha Kolasińskiego.

47. Liberja króla Stanisława Augusta. Kurtka z sukna ponsowego z kołnierzem wykładanym na 10–13 cm. białym i takiemiż wyłogami rękawów; z tyłu rozpór i dwie fałdy, idące od stanu, podszewka z drelichu białego. Kurtka obszyta taśmą wełnianą szer. cm. 3,8 w barwach: białej, niebieskiej i czerwonej, jak również wokoło kołnierza i wyłogów rękawów z przodu, na wszystkich szwach i dwukrotnie przy fałszywych poprzecznych kieszeniach. Na lewym ramieniu taż sama taśma, zapinana na guzik w kształcie naramiennika. Dług. pleców 68 cm. Guzików 10 z przodu, w fałdach po trzy, przy kieszeniach po trzy i po jednym w stanie. Guziki złożone gładkie średnicy 2 cm. Kamizela z sukna białego, obszyta taśmą tą samą co kurtka i zapinana z przodu na 10 guzików. Nr. inw. 22770. Dar rodziny Józefa Brandta.

48. Opończa liberyjna woźnicy Stanisława Augusta z sukna ponsowego, podszewka z przodu z drelichu białego, obszyta taką samą taśmą, jak kurtka (Nr. inw. 22770). Przód gładki, niczem nie obszyty, bez za-

pięcia, związane pod szyją dwoma sznurami biało czerwonymi dług. cm. 108, zakończone mi chwaścikami. Dług. pleców cm. 123, szer. obwodu dolnego 302. Nr. inw. 3855. Ze zbiorów Wojciecha Kolasińskiego.

49. Suknia i spodnie z czasów Stanisława Augusta z tkaniny jedwabnej barwy stalowej, bogato haftowanej jedwabiami różnobarwnymi. Wys. kołnierza z tyłu cm. 5, dług. pleców 109. Nr. inw. 44494.

50. Żupan-surdut polski z końca w. XVIII z tkaniny jedwabnej w paski czerwone i oliwkowe i prążki białe i zielone: krój z przodu surdutowy, przód zapinany na dwa rzędy po 8 guzików, obciążanych tą samą tkaniną, co surdut; kołnierz stojący wys. cm. 35 z tyłu. Z tyłu ubiór skrojony jak żupan z trzema fałdami. Dwie kieszenie z rozporami z tyłu w fałdach. Dług. pleców 123; obwód dolny 252. Nr. inw. 3856. Ze zbiorów W. Kolasińskiego.

51. Kamizela z r. ok. 1780 sukienna ciemno brązowa, bogato haftowana jedwabiami różnobarwnymi. Nr. inw. 31298.

52. Kamizela z końca w. XVIII z tkaniny jedwabnej w paski granatowe i prążki zielone, haftowana złotem, srebrem i nićmi jedwabnymi różnobarwnymi, zapinana z przodu na 9 guzików szmuklerskich. Plecy płócienne z rozporem, zawiązywanym na sześć par tasem. Nr. inw. 22909. Dar rodziny Józefa Brandta.

53. Suknia męska ok. r. 1780 z sukna ciemno brązowego, bogato haftowana jedwabiami różnobarwnymi. Podszewka jedwabna biała. Długość pleców cm. 114, Nr. inw. 20025.

54. Gorsecik mieszczkański z drugiej połowy w. XVIII ze złotogłowi w karpia łuskę. Dług. pleców cm. 32, obwód dolny 84. Nr. inw. 2802.

55. Kaftanik kobiecy mieszczkański z pierwszej połowy w. XIX z tkaniny wełnianej zielonej w bukietiki różnobarwne. Nr. inw. 17859.

56. Suknia damska z drugiej połowy w. XVIII z tkaniny jedwabnej różowej w bukietiki różnobarwne. Suknia złożona ze spódnicy i stanika sznurowanego

z przodu, połączonego z tuniką, suto marszczoną na biodrach i z tyłu. Stanik wydłużony z tyłu w ostry szpic. Tunika długa powłóczysta. Obwód dolny spódnicy cm. 292, tuniki 334. Nr. inw. 20023.

57. Suknia damska ok. r. 1790 z tkaniny jedwabnej kremowej w paski niebieskie, prążki różowe i bukietiki różnobarwne. Suknia złożona ze spódnicy nie zeszytej z tyłu, związanej w pasie (w kształcie fartucha) i stanika połączonego z tuniką, suto marszczoną na biodrach oraz kontrafałdą, idącą od karczka i przechodzącą w tren. Długość kontrafałdy cm. 162, obwód spódnicy 166, tuniki 405. Nr. inw. 20024.

58 i 59. Dwa mundury senatorowskie polskie z lat 1815--30 z sukna karmazynowego, haftowane srebrem, podszewka atlasowa biała, guziki srebrne z wyobrażeniem korony królewskiej na słupie z napisem na głowicy: „LEX“. Nr. inw. 3849.

60. Suknia ślubna z pocz. w. XIX (Wesslowej) tiulowa biała, haftowana ścięgiem łańcuszkowym, powłóczysta. Obwód dolny cm. 350. Nr. inw. 12275. Dar. Jerzy Stanowski.

61. Czepiec z w. XVII/XVIII wypukło haftowany srebrem. Nr. inw. 21275.

62. Czepiec z w. XVIII. Na tkaninie jedwabnej marszczonej, barwy śliwkowej w bukietiki różnobarwne, naszyta po brzegach złota koronka. Nad czołem wydatny szpic. Nr. inw. 43375. Dar. Alina Bondy-Glassowa.

63. Czepiec z w. XVIII. Na lamie srebrnej w bukietiki różnobarwne, splisowanej z tyłu, naszyta z przodu koronka srebrna. Nad czołem wydatny szpic. Nr. inw. 2804.

64. Czepiec z drugiej połowy w. XVIII z tkaniny jedwabnej żółtej, przerabianej złotem, naszywanej cekinami, kamieniami i sznurkiem złotym. Czepiec naszyty z przodu koronką złotą i ogarniowany wokół takąż zmarszczoną koronką. Podszewka z tkaniny jedwabnej białej w pasy z bukietikami barwnymi. Nr. inw. 17549. Ze zbiorów Mat. Bersohna.

65. Czepiec żydowsko-mieszczkański z w. XVIII/XIX z tkaniny złotej, pokryty haftami złotymi w tak zwane tałesy, podszywka z tkaniny czerwonej. Nr. inw. 2808.

66. Trzewik kobiecy z w. XVII. Na tkaninie jedwabnej żółtej hafty niemi srebrnymi i jedwabniami różnobarwnymi. Dług. cm. 24'5, wys. korka 8, nos bardzo szpiczasty, brak napiętka. Nr. inw. 17888.

67. Trzewik — podług podania — Teresy Kunegundy, córki króla Jana III, ur. 1676 r., poślubionej 1694 r. Maksymiljanowi Emanuelowi, elektorowi bawarskiemu, zmarłej r. 1730. Na tkaninie jedwabnej karmazynowej haft niemi jedwabniami białymi. Dług. cm. 22'5, wys. korka 9. Nr. inw. 12998.

68. Trzewik kobiecy z w. XVIII z safianu czarnego, obsyty taśmą czarną jedwabną, z małym pomponem czarnym. Nos bardzo szpiczasty. Dług. cm. 24, wys. korka 6'5. Nr. inw. 17886.

69. Trzewik kobiecy z w. XVIII z safianu zielonego, obsyty taśmą zieloną jedwabną z dwoma naszyciami z tejże taśmy na nosku. Nos szpiczasty. Dług. cm. 23, wys. korka 6. Nr. inw. 17864.

70. Trzewik kobiecy z lat około 1820—1840 z tkaniny białej jedwabnej, wyłożony na napiętku i podeszwie skórą białą. Dwie taśmy białe jedwabne 43 cm. dług. do zawiązywania około nogi. Dług. cm. 23, bez obcasów. Nr. inw. 17889. Dar. A. Kosmowska.

71. Trzewik kobiecy, jak poprzedni z firmą: „Wincenty Witoszyński“ /w Warszawie przy ulicy Senatorskiej obok Głównego Ratusza Nr. 463|. Dług. cm. 23'5. Nr. inw. 12828.

72. Trzewik damski z r. 1857 ślubny z firmą: „Jan Nepom. Hanicki /pod Góralew/ w Krakowie/ uli: Florjans: Nr. 500“, noszony przez Helenę z Warega-Massalskich Wawrzeńską, biały atlasowy z kokardą-rozetką z wstążki i uchem nad napiętkiem do przymocowania wstążki. Dług. cm. 22. wys. obcasa 4. Nr. inw. 43306. Dar. Marjan Wawrzeński.

73. Bucik prawy damski (ciżma) ok. r. 1840—60 z tkaniny jedwabnej kremowej, sznurowany z boku od wewnątrz. Dług. cm. 24, wys. obcasa 3'5. Nr. inw. 17863.

JUBILERSTWO I ZŁOTNICTWO.

74. Zawieszenie z w. XVII z wyobrażeniem św. Jerzego, zabijającego smoka: srebrne złożone, tarcza trójkątna ze szmaragdu. Postać Świętego w otoku w kształcie taśmy srebrnej, związanej u góry i u dołu, ozdobionej almandynami i dwiema perłami. Wys. cm. 6'5, szer. 5'3. Nr. inw. 23127. Dar. Stan. Szuch.

75. Naszyjnik polski (część różańca) z w. XVII/XVIII, złożony z 31 krwawników, połączonych ogniwami srebrnymi i czterech kryształów górnych w srebro oprawnych. Zawieszenie z malowaniem wyobrażeniem Marji Panny Częstochowskiej, oprawne w srebro z ozdobami barokowymi: na odwrocie monogram: IHS. Wys. zawieszenia 6'9, szer. 5 cm. Nr. inw: 30960. Ze zbiorów Ant. Strzałckiego.

76. Klamra do pasa z końca w. XVII, pocz. XVIII, złożona z dwóch części. Ozdoby brązowe złożone, nabijane na masę perłową, przedstawiające armatury. Na pierwszym miejscu wyobrażenie buławy hetmańskiej. Według podania, miał to być dar hetmana Branickiego dla Woyny. Wys. cm. 6'2, szer. 15'5. Nr. inw. 17962. Ze zbiorów Zyg. Glogera.

77. Klamra z drugiej połowy w. XVIII, podobno pazia króla Stanisława Augusta, Mikołaja Bułharyna. Na blasze brązowej złożonej wys. cm. 5'3, szer. 12'3, z dwóch części złożonej, monogram S. A. R. i ozdoby srebrne robotą wenecką. Nr. inw. 21002. Dar. Konst. i Helena Tarasowiczowie.

78. Pas kostjumowy t. zw. przemorski z w. XVII, złożony z ogniw miedzianych złożonych, rytowanych, przymocowanych do skóry; obsyty frendzlą jedwabną zieloną, szer. 7'8 cm., dług. 95. Nr. inw. 4147. Ze zbiorów Ant. Strzałckiego.

79. Pas, jak powyższy, z różnicą ozdób wycinanych i nakładanych. Pas podsyty tka-

niną niebieską w biały deseń, szer. cm. 8. długość. 46. Nr. inw. 5148.

80. Pas, jak powyższy, z różnicą deseni, rytowanego na ogniwach. Szer. 8'2 cm. długość. 122. Nr. inw. 31112.

81. Pas, jak powyższy, z różnicą ozdób wycinanych srebrnych i nakładanych, szer. cm. 8'5, długość. 98'5. Nr. inw. 4148. Ze zbiorów Ant. Strzałeckiego.

82. Pas, jak powyższy, z różnicą blach posrebrzanych rytowanych, szer. 8, długość. 95 cm. Nr. inw. 2803.

83. Pierścień złoty z r. ok. 1785, ofiarowany przez króla Stanisława Augusta gen. Bielakowi. Na tle szafirowym monogram S. A. pod koroną z rautów, w srebro oprawnych. Wys. oka 1'7 cm., szer. 2'1. Nr. inw. 23989.

84. Pierścień złoty z kameą, wyobrażającą popiersie bisk. Krasieckiego. Wys. 2'6 cm., szer. 2'2. Nr. inw. 23388. Ze zbiorów Ant. Strzałeckiego.

85. Pierścień złoty z miniaturą króla Stanisława Augusta białą, cieniowaną sepją na tle niebieskiem. Wys. 2, szer. 1'6 cm. Nr. inw. 23291.

86. Pierścień srebrny z krwawnikiem wys. cm. 2'6, szer. 1'8, ze szczytkami emalii niebieskiej. Nr. inw. 23390.

87. Pierścień tombakowy z końca w. XVIII, prawdopodobnie wyrobu warszawskiego. Tarcza wys. cm. 3'4, szer. 2'1, pokryta emalją szafirową z napisem: „SOU/VE/NIR“ złotym w wieńcu srebrnym. Tarcza otoczona kryształami górskimi. Pochodzi od rodziny Lelewelów. Nr. inw. 23334.

88. Pierścień złoty pamiątkowy Konstytucji 3-go Maja z napisem: „FIDIS MANIBUS“. po bokach: „d. 3 Maja/Rok 1791“, wewnątrz: „Benedykt/Morykoni Pisarz/W. X. Litt.“. Wys. 1'5 cm., szer. 2'5. Nr. inw. 43291. Z powodu ogłoszenia ustawy konstytucyjnej, osobom ze stanu miejskiego i szlacheckiego, które szczególną dla niej okazywały przychylność, król Stanisław August w r. 1791 i 1792 rozdawał pierścienie z napisem: „Fidis manibus“ (dla wiernych rąk).

89. Pierścień złoty (sygnet) z końca w. XVII. Na tarczy z krwawnika herb Rawicz, wkoło kamienie czerwone. Części złote bogato zdobione w tło żłobione (*champlevé*) i czarno nielowane. Wys. 2 cm., szer. 2'3. Nr. inw. 23380.

90. Krwawnik wypukły gładki, był prawdopodobnie wprawiony w głowicę szabli, nabijany złotem, wys. cm. 3'5, szer. 3. Krzyż kawalerski w promieniach, na ramionach 4 gwiazdy, pośrodku orzeł. Po brzegach napisy: „× PRO LEGE ET PATRIA × PRO FIDE ET MARIA“. Była to odznaka konfederatów Barskich (1768—1772). Na odwrocie wyżłobiony herb Topór z końca w. XIX. Nr. inw. 20662. Dar. Ant. Strzałecki.

91. Tabakiera złota z emalją granatową w gwiazdki złote z prążkami z emalii białej. Wys. 5'5 cm., głęb. 1, 9, szer. 9. Nr. inw. 5848. Przedmiot prawdopodobnie wyrobu warszawskiego, pochodzi z przed r. 1794, był ofiarowany przez Tadeusza Kościuszkę Karolowi Szmidowi, pastorowi i kszonodziei przy kość. ewang.-augsb. w Warszawie. Do tej tabakierki odnosi się list Kościuszki po niemiecku, literami łacińskimi pisany, który w tłumaczeniu polskim dosłownym brzmi:

„W czasach, gdy różnice przekonań liczne armje przeciw sobie uzbrajają, gdy miłujące wolność narody prawo istnienia swego potokami krwi okupywać muszą, niema rzeczy odpowiedniejszej wzniosłym obowiązkom nauczycieli ludu, jak usiłowanie wpajania w nich właściwych pojęć o prawach jego i powinnościach.

„Nie bez wruszenia, Czcigodny Mężu, dowiedziałem się, ile dokładasz starań, aby powierzony swej pieczy Zbór zarówno własnym przykładem, jak i czerpaniem z najczystszej moralności napomnieniami do gorącej miłości Ojczyzny zagrzewać.

Ponieważ szerzenie podobnych zasad najlepsze tylko skutki pociągnąć może za sobą, wydałem przeto rozkaz, aby jeńcom wojennym pruskim każdego czasu w nabożeństwach Zboru Pańskiego uczestniczyć dozwolano, w przekonaniu, że nie zechcesz im odmówić ojcowskiej swej nauki.

Przyjmij zarazem odemnie, Czcigodny Mężu, załączoną tu tabakierę, nie jako na-

grodę, bo tę tylko własne serce dać Ci zdoła, lecz jako dowód mego szacunku, z którym zostaję

Jego powolnym służą

Tadeusz Kościuszko

Dan w obozie pod Mokotowem
d. września 1794°.

92. Klucz szambelański z czasów Stanisława Augusta, brązowy złożony i srebrzony. Na górze sowa, pośrodku orzeł polski srebrzony, mający na piersiach tarczę z herbem Poniatowskich „Ciołek“, na odwrocie Pogoń. Wys. cm. 14,8, szer. 4,2, Nr. inw. 5993. Dar. Ant. Strzałecki.

93. Klucz szambelański z czasów Księstwa Warszawskiego (1807—1814) z monogramem F. A. R. (*Fridericus Augustus Rex*) brązowy złożony, wys. cm. 13, szer. 3,5. Nr. inw. 5994. Dar. Ant. Strzałecki.

ORDERY.

94. A. Krzyż zasługi wojskowej (*Virtuti Militari*) z rozdawnictwa r. 1792, po gen. dywizji Karolu Kniaziewicz, twórcy i dowódcy Legji Naddunajskiej w r. 1792 majorze artylerji. Ramiona krzyża z blachy brązowej cienkiej, grubości 1 mm., czarno emaljowane z obrzeżeniem złożonym i takiemiż głoskami. Pośrodku orzeł biało emaljowany na tle złożonym; korona, dziób, berło i jabłko rytowane złożone, wkoło wieniec zielono emaljowany. Ramiona krzyża na odwrocie złożone w tonie czerwonym, na nich głoski czarno emaljowane: „S. A. R. P.“ (*Stanislaus Augustus Rex Poloniae*); pośrodku na tarczy okrągłej złożonej w tonie jaśniejszym, Pogoń litewska niebiesko emaljowana, pod nią data 1792 również niebieska. Wkoło tarczy wieniec wawrzynowy zielono emaljowany; szer. ramion cm. 4. Wstążka jedwabna niebieska szer. cm. 4 z prążkami czarnymi 8 mm. Nr. inw. 2454. M. W.

94. B. Krzyż i gwiazda klasy 1-ej orderu wojskowego „*Virtuti Militari*“ podług ustawy z d. 1 sierpnia r. 1919. Krzyż brązowy szer. 6,5, wys. wraz z koroną 9,5, czarno emaljowany, z obramieniem, tarczą pośrodku i napisami złożonymi. Orzeł na tarczy biało emaljowany z koroną,

dziobem, berłem i jabłkiem złożonymi; wkoło wieniec wawrzynowy zielono emaljowany. Strona odwrotna cała złożona, wieniec koło tarczy zielony. Na tarczy napis: „HONOR/I/OJCZYZNA/1792“. Wstęga morowa niebieska szer. cm. 10, z brzegami czarnymi szer. cm. 2.

Gwiazda orderu 9,7×9,7 cm. Krzyż emaljowany na czarno z obrzeżeniem i napisem złożonym. Na tarczy 3 cm. szer. orzeł biały, emaljowany, z koroną, dziobem, szponami, berłem i jabłkiem złożonymi na tle złożonym. Wokoło otok z czarnej emalji, na którym napis złożony: „HONOR i OJCZYZNA“. Koło napisu wieniec wawrzynowy zielony na tle złotem. Promienie srebrzone. Wyrób firmy warszawskiej: Krupski i Matulewicz i dar teje. Nr. inw. 3755. M. W.

94. C. Krzyż i gwiazda orderu Orła Białego z czasów Stanisława Augusta. Krzyż czerwono emaljowany z obramieniem białem i brzeżkami złożonymi. Promienie między ramionami krzyża i kulki z rautów oprawionych w srebro. Pośrodku orzeł biało emaljowany, z dziobem, okiem i szponami złożonymi. Brak korony. Na odwrocie ramiona krzyża złożone z obramieniem biało emaljowanym; na nich napisy rytowane: „PRO/FIDE/REGE/ET/LFGE“. Pośrodku na tarczy złożonej monogram biało emaljowany: „MARJA“. Szer. krzyża cm. 8,3. Nr. inw. 23286.

Gwiazda orderu Orła Białego. Krzyż z blachy srebrnej z obramieniem, różyczką pośrodku i napisami złożonymi; płomienie między ramionami krzyża srebrne, promienie złożone; wymiary: 12×12 cm. Nr. inw. 31121.

94. D. Krzyż i gwiazda Orderu Św. Stanisława. Ramiona krzyża brązowe z nałożonym szkłem, pod którym papier, naśladowujący czerwoną emalję; obwódki i kulki złożone. Pośrodku tarcza porcelanowa z malowaną postacią biskupa w barwach czerwonej i żółtej i głoskami SS. (*Sanctus Stanislaus*). Wokoło wieniec wawrzynowy zielony przewiązany wstęgami złożonymi. Między ramionami krzyża orły biało emaljowane. Ramiona krzyża na odwrocie całkowicie złożone; na tarczy porcelanowej monogram czerwony „S. A. R.“ (*Stanislaus Augustus Rex*). Szer. krzyża cm. 6. Nr. inw. 5996. Dar. Ant. Strzałecki.

Gwiazda orderu Św. Stanisława. Monogram „S. A. R.” złożony z czerwoną emalją. Napis: „PRAEMIANDO INCITAT”. (Nagradzając zachęca). Obwódki i wstęgi wieńca złoczone, wieńiec zielony, reszta srebrna. Wymiary: 11'5 × 11'5. Nr. inw. 31120.

94. E. Krzyż i gwiazda klasy I-ej kawalera wielkiej wstęgi orderu „Odrodzenia Polski” (*Polonia Restituta*) ustanowionego d. 4-go lutego 1921 r. Ramiona krzyża biało emaljowane z obwódkami i kulkami złoczeniem. Na tarczy orzeł biało emaljowany z obwódkami złotymi na tle czerwonym. Wokoło, na tle emalii niebieskiej, obwódki i napis złoty: „POLONIA RESTITUTA”. Ramiona krzyża na stronie odwrotnej złoczone, na tarczy data srebrna 1918 na tle czerwonym. Szer. cm. 7. Dar. Kancelarja Kapituły Orderu.

Gwiazda klasy I-ej Kawalera wielkiej wstęgi orderu „Odrodzenia Polski”. Na tarczy biało emaljowanej monogram złoty: „R. P.” (Rzeczpospolita Polska). Otok błękitno emaljowany z obwódkami i napisami złotymi. „POLONIA RESTITUTA”. Promienie srebrne. Wymiary 7'5 × 7'5. Nr. inw. 42412, Dar. j. w.

94. F. Krzyż klasy V-ej Kawalera orderu „Odrodzenia Polski” taki, jak klasy I-ej, lecz szerokości 4 cm., wstążka czerwona z prążkami białymi. Szer. cm. 3'6. Nr. inw. 42418. Dar. j. w.

95. Oprawa książki srebrna z w. XVI wybijana (repusowana) wys. cm. 12'5 Nr, inw. 23319.

96. Oprawa książki z w. XVI/XVII. Na blasze srebrnej złoczonej ozdoby srebrne ażurowe; pośrodku emalja zielona i niebieska. Wys. cm 14'3. Nr. inw. 30956. Ze zbiorów Ant. Strzaleckiego.

97. Kurek bractwa strzeleckiego m. Warszawy z r. 1552, srebrny, dęty, starannie cyzelowany z koroną złożoną wysokości cm. 18, największa szerokość 17'1. Kurek stoi na podstawie w kształcie uciętej gałęzi. Na sztorcach czterech ucięć gałęzi napisy: „1552”, oraz znaki i głoski: NE. Na gałęzi cztery ucha do zawieszania; na grzbiecie kurka dwa ucha z łańcuszkiem srebrnym. częściowo zerwanym; na lewym skrzydle cztery otwory.

Wyrób piękny, rysunek pewny, wykończenie szczegółów niezwykle staranne. Nr. inw. 42960

98. Walcownia ręczna do złota, była prawdopodobnie własnością króla Zygmunta III i służyła mu przy jego pracach złotniczych. Podstawa brązowa złożona, bogato zdobiona w stylu odrodzenia. Wys. cm. 31, szer. 38, głęb. 20'5. Nr. inw. 17642

99. Relikwiarz z wyobrażeniem Wniebowzięcia Marji Panny. Dzieło w. XVII Blacha srebrna pozłacana z emalją białą i rzeźbami z korali. Wys. cm, 85, szer. 61 Nr. inw. 1175. Dar. Kaz. Barylski.

100. Szkatuła do kosztowności z drugiej połowy w. XVII. roboty włoskiej. Na ciemnym drzewie (fornirze ozdoby srebrne ażurowe weneckie, 36 emalii ze scenami mitologicznymi i 69 kamieni różnobarwnych. Według podania skrzynia należała do arcyksiężniczki Eleonory siostry cesarza Leopolda, zaślubionej królowi Michałowi Wiśniowieckiemu r. 1670. Wys. cm 68, szer. 47, głęb. 35. Nr. inw. 4378 Dar. Ant. Strzalecki.

101. Szkatuła do kosztowności wyrobu francuskiego, w stylu Ludwika XIV; według podania należała do królowej Marji Kazimiery Sobieskiej, żony Jana III. — Drzewo hebanowe, bogato zdobione brązami złoczeniem, mozaiką i 93 kamieniami barwnymi, naśladowącymi owoce. Wys. cm. 50'5, szer. 41'5, głęb. 34'5. — Do tej szkatuły skrzynia drewniana, pokryta tkaniną jedwabną karmazynową, zdobiona brązami złoczeniem. Na wieku monogram M. A. pod koroną margrabiowską (*Marie Arquier*). Wys. cm. 56'5, szer. 48, głęb. 39. Nr. inw. 4396. Dar. Ant. Strzalecki.

102. Łyżka stołowa srebrna z w. XVI. Na trzonie wyobrażenie rycerza i napis: „NIEOPVSCAY. CNOTI. DLJA. POZJTUKU”. Wys. cm. 21, szer. 5'7. Nr. inw. 30968. Ze Zbiorów Ant. Strzaleckiego.

103. Sztuciec, złożony z łyżki, noża i widelca, srebrny, po części wyzłacany, z w. XVII; trzony filigranowe, wys. łyżki 17, szer. 4. Nr. inw. 30973. Ze zbiorów Ant. Strzaleckiego.

104. Łyżka i widelec srebrne połączone, z drugiej połowy w. XVII; ozdoby rytowane, na rączkach ozdoby z tłem niebiesko emaljowanym. Wys. cm. 18, szer. 3'8. Pokrowiec ze skóry wytłaczanej i złożonej. Nr. inw. 5669 i 5670. Dar. spadkob. Walerji Gonzaga-Myszkowskiej.

105. Łyżka stołowa srebrna, w części złożona z w. XVII. Wśród zdobin czarno nielowanych herb Korczak i głoski S. L. Wys. cm. 23, szer. 5'7. Pokrowiec ze skóry, zawiązywany sznurkami jedwabnymi karmazynowemi. Na pokryciu haftowany złotem herb Korczak i głoski S. L. — Nr. inw. 30977. Ze zbiorów Ant. Strzałeckiego.

106. Łódka srebrna do kadzidła z r. 1623, zdobiny repusowane późno renesansowe. Napis: „A: 1623 D: / Laurent: Reklewski Paroch Jan [oviensis] fieri cura/vit“. Wys. cm. 6, szer. 15. Przedmiot pochodzi z kościoła w Janowcu nad Wisłą. Nr. inw. 21081. Dar. Polskie Tow. Krajozn.

107. Blacha trumienna z roku 1690, miedziana posrebrzana, wybijana (repusowana) z wyobrażeniem herbu Lubicz i głoskami. B A B M P L [Barbara? Anna? Bogusława Mierzejewska Podczaszyńska Lidzka]. U dołu napis: „Tu leży Podczaszyńska Powiatu Lidzkiego. / Żal męża. Bol Potomstwa Osierociałego, / w niey Podpora ubogich sierot obalona. / Sług Poddanych Fortuna z Panią zagrzebiona. / Tu żalony małżonek Położył iey kości. Jedney swey pociechy Dziełek szczęśliwość. / Roku P. 1690“. Na odwrocie notatka, iż zmarła była żoną Bogusława Mierzejewskiego. Wys. cm. 38'5, szer. 39'5. Nr. inw. 2784.

108. Blacha trumienna z r. 1792 srebrna (niskiej próby) wybijana (repusowana) z napisem: „Józef Onufry / Korwin Kulesza / Sędzia Ziemiński / Prezydent W. Smoleński / Starosta Osziński / urodził się R-u 1708 M-ca / Feb. 13. Umarł R-u 1792 M-ca / Feb. 4 Dnia“. Wys. cm. 52, szer. 49. Nr. inw. 2872.

109. Buzdygan cechowy z w. XVI/XVII podobno krupników (kaszarzy) krakowskich, brązowy złożony, z głowicą w kształcie gruszki o ośmiu piórach. Ozdoby barokowe, na wierzchu głowicy topaz. Wys. cm. 51'5, szer. 9'2. Nr. inw. 21206.

110. Buzdygan cechowy wyrobu polskiego z w. XVII. Głowica i okucie dolne srebrne złożone, trzon drewniany, pokryty skórą czarną. Głowica w kształcie gruszki o sześciu piórach wycinanych. Na górnym połączeniu piór z trzonem sześć turkusów; na trzonie, między piórami, sześć krwawników, siódmy na wierzchu głowicy. Ozdoby w guście wschodnim. Wys. cm. 55, szer. 9'7. Nr. inw. 4358.

111. Buzdygan cechowy wyrobu polskiego z w. XVII. Głowica i okucie dolne brązowe złożone, trzon drewniany, Głowica w kształcie gruszki o siedmiu piórach ażurowych. Ozdoby w guście wschodnim rżnięte i rytowane. Wys. cm. 55'8, szer. 10. Nr. inw. 4359.

112. Werk do zegara powozowego z w. XVIII wyrobu polskiego. Firma: „Kriagner Varsaviae“. Ozdoby złożone ażurowe, pięknie rytowane. Szer. cm. 8'3, głęb. 5'4. Nr. inw. 12387.

113. Zegar kafelkowy formy t. zw. Belweder, brązowy, złożony z w. XVIII wyrobu polskiego. Firma na werku: „Irzy Józef Padavski. Puławy“. Przedmiot o skromnych kształtach lecz pięknie i starannie wykończony. Wys. cm. 6, szer. 8'7. Pokrowiec skórzany ówczesny. Nr. inw. 17655.

114. Zegar kafelkowy formy t. zw. Belweder, brązowy, z w. XVIII, wyrobu polskiego. Firma: „Franz Heckel. Varsaviae“. Przedmiot o dobrych proporcjach z ozdobami w stylu rokoko. Wys. cm. 6'8, szer. 10'3. Nr. inw. 5686.

115. Zegar wiszący „powozowy“ brązowy z poł. w. XVIII wyrobu polskiego. Firma: „Iochan Michael Gugenmus Varsaviae“, repetjer kwadransowy, bez budzika, bijący za pociągnięciem sznurka. Szer. cm. 12, głęb. 6'8. Nr. inw. 21044. Dar. Mieczysław i Janina Szaniawscy.

116. Zegarek kieszonkowy srebrny z końca w. XVIII, pocz. XIX wyrobu polskiego. Firma: „François Blum a Varsovie“. Szer. cm. 7'3, głęb. 6'1. Nr. inw. 5965. Dar. Stan. Ursyn-Rusiecki.

117. Zegarek kieszonkowy srebrny z końca w. XVIII wyrobu polskiego: Firma „F-s Gugenmus horl-r du Roy á Varso-

wie". Szer. cm. 5'8. Nr. inw. 5964. Dar. Stan. Ursyn-Rusiecki.

118. **Zegarek kieszonkowy** złoty z poł. w. XVIII wyrobu polskiego. Firma na cyferblacie i werku: „D-el Schepcke h-lger du Roy à Varsovie“. (Daniel Schepcke, zegarmistrz królewski). Koperta ze złota kolorowego, na niej scena, przedstawiająca Ofiarę na ołtarzu Miłości. Szer. cm. 4'5, głęb. 2. Nr. inw. 1126. Dar. Aleks. Dobrowolski.

WYROBY METALOWE.

119. **Moździerz gospodarski** brązowy z r. 1602 z ozdobami w kształcie liści akantu na dolnym otoku. Pod górnym otokiem napis: „IN SUDORE WOLTUS TUI VESCERIS PANE TUO“, niżej: „A. D. 1602“. (w pocie oblicza twego żywić się będziesz chlebem. r. p. 1602). Pozatem napis późniejszy wybity: „1838 URBAN KAROL“, Wys. cm, 31, szer. 32'3. Nr. inw. 17602.

120. **Moździerz gospodarski** brązowy Jezuitów konwentu Rawskiego z roku 1651, dzieło Augustyna Koesche z Torunia. (W r. 1659 ów Koesche odlał między innymi piękny dzwon dla kościoła św. Jana w Toruniu). Ucha w kształcie głów delfinów z kulą w paszczy. Na środku kartusz ozdobny z wyobrażeniem u góry anioła ze skrzydłami i monogramem jezuickim IHS. Na stronie odwrotnej zewnętrznej podobny kartusz z napisem: „AUGUSTINUS KOESCHE MI/CH GOS, F./ECIT ME“. Na górnej krawędzi napis: „CIVITATIS COLEQY RAVENCIS SOCIETATIS JESU. 1651“. Niżej napisu nad kartuszem sceny polowania, zakończone u dołu festonami winogronowemi. Nad dolnym otokiem ozdoby w kształcie liści akantu. Wys. cm. 37, szer. 37. Nr. inw. 21152.

121. **Dzwonek ręczny** brązowy wyrobu prawdopodobnie warszawskiego, fundowany r. 1628 dla m. Warszawy przez Stanisława Baryczkę, trzykrotnego burmistrza warszawskiego w latach 1623, 1628 i 1639. zm. 1651. Wśród ozdób, przedstawiających owoce i rośliny, na dwóch kartuszach herb Baryczków i Syrena Warszawska w kształcie Harpjo raz napis: „STANISLAUS BA-

RICZKA PROCONSUL 1628“. Wys. cm. 9'9, szer. 9'9. Nr. inw. 20649.

122. **Piórnik** polski t. zw. palestrancki z kałamarzem, brązowy ozdobny z w. XVI/XVII, do noszenia za pasem przez ludzi, mających z pisaniem do czynienia w obozach i w sądach. Zwyczaj noszenia piórników za pasem istniał również w Turcji. Kałamarz przy piórniku jest tak rozszerzony u dna i w połowie, że gdy się wleje atramentu do trzeciej części głębokości, to i pióro umaczać można i z położonego na bok kałamarza atrament nie wylewa się. Otwór kałamarza zamyka się wieczkiem na zawiaskach i maleńką zasuwką. Zawiaski stanowią całość, przedstawiającą głoski B. K, związane w monogram. Dług. cm. 21, szer. 2'5. Nr. inw. 17759.

123. **Podobny piórnik** z czarnego drzewa, kości i brązu, dług. cm. 31'5, szer. 8'4. Nr. inw. 17761. Ze zbiorów Zyg. Glogera.

124. **Konew** z r. 1689 cechu tkaczy wrocławskich cynowa, restaurowana w roku 1730. Dwa aniołki na pokrywie podtrzymują tarczę z wyrytymi trzema członkami tkaczkami. Otoki górny i dolny konwi, trzy winne łoży, idące wzdłuż konwi i trzy cherubiny, stanowiące nóżki — złożone. Przedmiot bardzo dekoracyjny, wykonanie szczegółów dość grube. Wys. cm. 75, szer. 38. Napisy rytowane: „Diese Kanne hatt das löbliche gantze /Gewerck der Leinweber Denen ältesten und Jüngsten, wie auch denen/ Nachkommen zu Nuz Machen Lassen. Ao 1689 /den 11 Novembris/ als Werkmeister war /Martin Holmach/ ältesten und Beysitzer /Simon Richter, David Metzendorf/ Johannes Lentzius/. Veracht uns Weber nicht Du Kanst ohn Uns nicht seyn: Wer du auch immer Bist: Du must Dich Hillen ein In unser Garn: Geweb: Wir machen Dir Das Mittel So wohl zum Hochzeit Hemd als auch zum Sterbe Kittel. Wie ein Sal leichtlicht reist, wen ich meine Leinwand webe also Geht bald Hin der Geist, ob ich gleich Gesund noch Lebe Drumb so wil ich vor die Leut also Brauchen Garn und Spuhl mich auch zier ein weises Kleid Das vor Gottes Richter Stuhl /J. G. Grünewalt/ von Lübben“. (Polskie Lubno). Na pokrywie: „Renowirt Ao 1730 Bey Sigmund Wolmach

W. M.^a. („Ta konew posiada dostojną całość, jest dziełem tkaczy od najstarszego do najmłodszego, tak im samym, jakoteż następcom na pożytek. Roku 1689 11 listopada mistrzem był Marcin Holmach, starsi cechu i ławnicy: Szymon Rychter, Dawid Metz-dorf, Jan Lentzius. Nie pogardzaj nami tkaczami, ty bez nas nie możesz istnieć, kimkolwiek jesteś, musisz się w naszą przędzę owinąć. My ci robimy materiał na ślubną koszulę i śmiertelne gieszło. Tak jak nitka lekko się rwie, gdy ja moje płótno tkam, tak łatwo również duch uchodzi, chociaż ja żyję zdrów. Przeto chcę przed ludźmi używać przędzy i motka, abym wdział białą szatę, gdy stanę przed tronem Boskiego Sędziego“). Nr. inw. 30946.

125. Lampierz z r. 1714 kościelny cynowy, wiszący na trzech łańcuchach, na nim siedm scen z dzieciństwa Jezusa, niżej siedm postaci świętych. Wyrity napis: „1714 W. S.“. Wys. cm. 47'5. Nr. inw. 17600.

126. Jedna z siedmu Konwi cynowych z w. XVII (?) z magistratu m. Warszawy. Na pokrywie tarcza z rytowaną syreną-harpją z ogonem i na dwóch łapach, na których znak wschodzącego słońca o trzech promieniach. Na uchu 3 marki, z których jedna z orłem polskim. Wys. cm. 56. Nr. inw. 31652.

Obok naczyń domowego użytku ioczesnych naczyń cechowych ze srebra, cyny (konwisarstwo) spotykają się naczynia miedziane (kotlarstwo) nader pięknie i ozdobnie wykonane robotą wybijaną (repusowaną), niekiedy rytowaną.

127. Wielkie naczynie do szczapek drzewa, przy kominkach stawiane. Wśród ozdób rokokowych herb pięciopolowy Rzeczypospolitej z herbem saskim pośrodku. Wys. cm. 67'5, szer. 52'5. Nr. inw. 17505. Ze zbiorów Matjasa Bersohna.

128. Dzban miedziany ozdobnie wybijany z otokiem górnym i ujęciem pokrywy mosiężnymi. Wys. cm. 30, szer. 23'5. Nr. inw. 12604.

129. Dzban miedziany wys. cm. 36'7, szer. 22. Nr. inw. 42543. Dar. Zofja Heinrichowa.

130. Dzban miedziany z ozdobami rytowanymi i czernionymi. Na pokrywie spoczywa lew, otok górny mosiężny. Wys. 40'5, szer. 28'5. Nr. inw. 17610.

131. Dzban miedziany z ozdobami późno renesansowymi. Nóżki, ujęcie pokrywy i ucho mosiężne. Wys. 34'5, szer. 26. Nr. inw. 12605.

132. Para figurek bronzowych połączanych, przedstawiających pół leżące postacie kobiety z lirą i młodzieńca ze skrzydłami, czytającego księgę. Figurki z epoki Stanisławowskiej wytworzone modelowane i cyzelowane. Wys. cm. 28, bez podstawy, szer. 30. Nr. inw. 12903/4.

133. Dwa klucze symboliczne, ofiarowane przez magistrat m. Warszawy Stanisławowi Augustowi z okazji koronacji. Napis: „C. N. W. (Civitas Novae Varsaviae) 1764“. Wys. cm. 24, szer. 8'5. Taśma jedwabna karmazynowa. Nr. inw. 42996.

134. Wazon bronzowy połączany z r. 1820, wyrób huty „Aleksandra“ w Białogonie, pow. Kieleckim, założonej w r. 1817. Wys. cm. 32'5, szer. 22. Na podstawie napis: „Z pierwotnych płodów Huty „Aleksandra“. Na odwrocie: „1820 R“. Nr. inw. 3845.

ZABYTKI POLSKO-ŻYDOWSKIE.

Świeczniki z blachami odbłyśkowymi (reflektorami) mosiężnymi wybijanymi (repusowanymi), wielce rozpowszechnione w dworach polskich w XVII i XVIII w., obecnie po kościołach i bożnicach żydowskich spotykane; używanie ich przeszło do nas prawdopodobnie z Anglii i Holandji przez Gdańsk.

135. Blacha z świecznikiem podwójnym, wys. cm. 56, szer. 56'5. Nr. inw. 2135. Dar. Leopold Méyet.

136. Blacha podwójna z odbłyśkiem wklęsłym i wypukłym i świecznikiem potrójnym. Wys. 58'6 + 49, szer. 58'6. Nr. inw. 2136/7. Dar. Leopold Méyet.

137. Blacha z wyobrażeniem dwóch lwów (prawdopodobnie żydowska). Wys. cm. 42, szer. 33. Nr. inw. 20088. Dar. Roman Szewczykowski.

138. Blacha z pojedynczym świecznikiem, wys. 44'5, szer. 38. Nr. inw. 2138. Dar. Leopold Méyet.

Podobnie jak świeczników mosiężnych przyściennych, z blachami odbłyśkowymi, (reflektorami), używano również w Polsce, począwszy od w. XVII, świeczników stojących, przeważnie cztero, czasem trzyramiennych, obecnie w domach modlitwy żydowskich spotykanych.

139. Świecznik z orłem polskim z tarczą na piersiach, na której herb Janina Sobieskich. Wys. 56, szer. 44 cm, Nr. inw. 12609.

140. Podobny świecznik z orłem, trzymającym w prawej łapie miecz, w lewej berło. Ornament dolny z lwami płaski, charakterystycznie żydowski. Wys. cm. 54'3, szer. 40'9. Nr. inw. 2116. Dar. Leopold Méyet.

141. Świecznik polsko-żydowski z w. XVIII t. zw. „Hanuka“ na ośm świec, z wyobrażeniem siedmioramiennego świecznika Jerozolimskiego, podtrzymawanego przez lwy. Wys. cm. 28, szer. 27'5, głęb. 6'5. Nr. inw. 2125. Dar. Leopold Méyet.

142. Podobny świecznik na ośm płomieni knotów oliwnych, z wyobrażeniem orła polskiego w wieńcu, podtrzymywanym przez lwy. Wys. cm. 19'6, szer. 27, głęb. 7'5, Nr. inw. 12612.

143. Balsaminka żydowska do kadzenia, z w. XVIII, srebrna 12-tej próby, z dzwoneczkiem. Wys. cm. 16'2, szer. 6'2. Napis: „Staszów / 12“. Nr. inw. 2008. Dar. Leopold Méyet.

144. Balsaminka żydowska srebrna w kształcie wieżyczki z chorągiewką. Wys. cm. 23'5. Nr. inw. 21801.

145. Balsaminka srebrna z ptakiem, z roku ok. 1830, próby 12-tej. Wys. cm. 19. Nr. inw. 2006. Dar. Leopold Méyet.

146. Balsaminka srebrna w kształcie wieżyczki z chorągiewką. Wys. cm. 16. Nr. inw. 2007. Dar. Leopold Méyet.

147. Świecznik żydowski bóżniczny, stawiany nad księgami świętymi,

mosiężny, po części srebrzony; blachy wybijane, (repusowane). Napisy hebrajskie, u góry: „Poznaj przed kim stoisz, / przed Królem świata: Święty Błogosławiony On“. Pośrodku: „Miałem Pana zawsze przed memi oczyma Ps. 168“. Na dole: „Szabat przyjdzie w błogosławieństwie...“. Wys. cm. 120, szer. 62, głęb. 40. Nr. inw. 2798.

148. Tkanina żydowska jedwabna szer. 60 cm., dług. 305. Na tle karmazynowem zdobiny żółte, obwiedzione częściowo konturami niebieskimi. Wśród zdobin wyobrażone: trzy lampy wiszące na łańcuchach, gwiazda w kształcie dwóch trójkątów, wazon z kwiatami, gwiazda jak powyższa i takież wazon, wreszcie na zakończenie u dołu trzy drzewa stożkowate. W wydawnictwie niniejszem podana jest część górna tkaniny. Nr. inw. 17547. Ze zbiorów Matjasa Bersohna.

149. Założka, część stroju żydówek, noszona na piersiach. W r. 1840 rząd rosyjski zakazał noszenia tej ozdoby, która wyrabiana była między innymi w fabryce pasów polskich w Słucku, zamkniętej w r. 1844. Na tkaninie jedwabnej karmazynowej naszyty pośrodku galon (wstążka) przerabiany nićmi złotymi, srebrnymi i jedwabiami różnobarwnymi, obszyty z trzech stron haftem złotym z t. zw. tałesami. Podszewka bawełniana niebieska. Założka pochodzi z Wołynia. Wys. 22'6, szer. 10 cm. Nr. inw. 43613.

150. Założka haftowana srebrem złożonem na aksamicie czarnym. Dług. cm. 33, szer. 16, Nr. inw. 5726.

151. Założka, podobna do nr. 149. Na tkaninie jedwabnej koloru łososiowego, przerabianej złotymi nićmi, haft złoty (tałesy), podszewka bawełniana niebieska. Wys. 22'5, szer. 11. Pochodzi z Wołynia. Nr. inw. 43612.

152. Założka, podobna do powyższej, również z Wołynia pochodząca. Wys. 24'5, szer. 9. Nr. inw. 43614.

153. Założka, złożona z trzech galonów srebrnych, złożonych, obszyta po bokach takimże galonem węższym. Galony naszyte na tkaninie jedwabnej różowej w kwiaty różnobarwne. Podszewka drelichowa w prążki białe i niebieskie. Wys. cm. 62, szer. 22. Nr. inw. 23342.

154. **Założka**. Na tkaninie półsrebrnolitej wypukłe hafty złotem i srebrem. Wys. cm. 29, szer. 15. Nr. inw. 5727.

WYROBY Z ŻELAZA.

155. **Zamek** polski gotycki, wys. 53'5, szer. 54, głęb. 15 cm. Nr. inw. 21878. Dar. Jarosław Wojciechowski.

156. **Zamek żelazny** ozdobny, z mosiężnym ażurowym szyldem rytowanym w ozdoby roślinne i figuralne. Wys. cm. 51, szer. 23, głęb. 13. Nr. inw. 23983.

Przed wprowadzeniem w użycie dzwonek przy drzwiach i furtkach używano kołatek, do dnia dzisiejszego w dzielnicy staromiejskiej w Warszawie i innych miastach polskich, jako zabytki przeszłości zachowanych. Kołatki te stanowią często bardzo ciekawe okazy dawnej polskiej ślusarszczyzny.

157. **Kołatka żelazna** wycinana ażurowa gotycka z w. XIV z kościoła w Tumie pod Łęczycą. Wys. cm. 16, szer. 16'2. Nr. inw. 21836. Dar. Kaz. Stefański.

158. **Kołatka** średniowieczna z domu staromiejskiego w Warszawie z wyobrażeniem węża (z gadzikiem). Dług. cm. 37, szer. 10. Nr. inw. 5152.

159. **Kołatka** średniowieczna gotycka w kształcie węża. Dług. cm. 27'5, wys. 11'5. Nr. inw. 20378. Dar. Roman Szewczykowski.

160. **Kołatka** z wyobrażeniem Turka, z ul. Świętojerskiej w Warszawie. Wys. 26'5, szer. 22. Nr. inw. 20390. Dar. Roman Szewczykowski.

161. **Kołatka**, wydobyta z ziemi przy przebudowie tumu Włocławskiego. Wys. cm. 16, szer. 22. Nr. inw. 42513. Dar. Kaz. Stefański.

162. **Kołatka**, nabyta w Gdańsku, wys. cm. 6, szer. 9. Nr. inw. 20375. Dar. Roman Szewczykowski, jak również pięć poniższych.

163. **Kołatka**, wys. cm. 16'6, szer. 19'4. Nr. inw. 20379. Dar. j. w.

164. **Kołatka** warszawska, wys. cm. 47, szer. 19'4. Nr. inw. 20384. Dar. j. w.

165. **Kołatka**, wys. cm. 20'6, szer. 19'6. Nr. inw. 20389. Dar. j. w.

166. **Kołatka** z datą 1683 i napisem z boku: „** 16 Garz 83 *”. Z drugiej strony: „+C+W+TORNOW+”. Wys. cm. 15, szer. 14. Nr. inw. 20380. Dar. j. w.

167. **Kołatka** warszawska. Wys. cm. 23, szer. 18'8. Nr. inw. 20391. Dar. j. w.

168. **Kołatka** z pocz. w. XIX w kształcie lwiej głowy, od bramy domu przy ul. Żabiej nr. 4 w Warszawie. Wys. 18'5, szer. 11'5. Nr. inw. 12002. Dar. S. Kozłowski.

169. **Klucz** z kroksztynem. Znak ślusarski warszawski. Wys. klucza 114, szer. 47. Nr. inw. 20200. Dar. Roman Szewczykowski.

170. **Krzyż** z wietrznikiem w kształcie ruchomego kogutka z kościoła w Brześciu Kujawskim. Na kogutku wycięte napisy: „ANNO 1722 M. B. M. K.”. Wys. cm. 126, szer. 39'5. Nr. inw. 12300. Dar. Kornel Kubacki.

Wietrzniki podobne, czyli chorągiewki, wskazujące kierunek wiatru, były w dawnej Polsce bardzo powszechne tak na kościołach, jak i na budowlach prywatnych i stanowiły niekiedy prawdziwe dzieła sztuki. Kogut na wietrzniku jest symbolem chwiejności św. Piotra, okazanej w chwili pojmania Jezusa.

171. **Skrzynia żelazna** (skarbczyk) z drugiej połowy w. XVI. Wys. cm. 48, szer. 16, głęb. 47. Nr. inw. 1265. Dar. Marja ks. Czetwertyńska.

Skrzynie podobne, wielce w Polsce rozpowszechnione, stanowią często nader ciekawe zabytki nie tylko pod względem zdobniczym, lecz również i pod względem pomysłowości w wykonaniu zamków, ich sekretów, dzwonek alarmujących, kleszczy do chwytania złoczyńców, wreszcie przyrządów, powodujących wystrzał. Podobne okazy skrzyń posiada Muzeum Narodowe w Warszawie, między innymi zamek takiej skrzyni zamykany na 26 rygli.

Bramy i drzwi wchodowe domów posiadały okna w nadprożach, zaopatrzone ozdobnymi kratami, zwanymi przeziernikami, niekiedy o wykonaniu nader wytwornem.

172. **Przeziernik** z w. XVII z domu rynku Starego Miasta w Warszawie z monogramami: „J. G.”. Wys. cm. 50, szer. 106'5. Nr. inw. 20194. Dar. Roman Szewczykowski.

173. **Przeziernik** z datą 1716 r. Wys. cm. 21'5, szer. 86. Nr. inw. 20195. Dar. j. w.

WYROBY ZE SZKŁA.

Wyroby ze szkła, wielce w Polsce rozpowszechnione, wywołały powstanie licznych wytwórni krajowych, Historia jednak tego przemysłu w Polsce nie jest dotąd opracowana; znanych jest zaledwie kilka większych zakładów, naprz. w Urzeczcu, Nalibokach i t. d., przeważnie na Wołyniu. Zgromadzone jednak okazy dawnego szkła, głównie polskiego pochodzenia, w liczbie około tysiąca sztuk, w Muzeum Narodowym w Warszawie, (podstawą tego zbioru jest słynny zbiór Stan. Ursyn-Rusieckiego) świadczą o istnieniu we wszystkich dzielnicach polskich hut szklanych, niekiedy o wysokim poziomie artystycznym, naprz. w Jasieniu (pow. noworadomski).

174. **Ampułka** z w. XVII oprawna w srebro, wys. cm. 19'6, Nr. inw. 19562. Ze zbiorów Stan. Ursyn-Rusieckiego.

175. **Flasza**, t. zw. puzdrowa, używana w podróży, z r. 1696, czworogranna, z korkiem zakręcanym cynowym, malowana, z monogramem M. G. E. J. C. Po bokach tulipany, z tyłu napis: „Anno 1696“. Wys. cm. 19'4, szer. 9. Nr. inw. 23231. Ze zbiorów Ant. Strzałeckiego.

176. **Szklanka** z w. XVII ze szlakiem szlifowanym i rznietym, wys. 9'4, szer. 8'2 cm., z zastawy królowej Marji Kazimiery Sobieskiej z klasztoru Sakramentek w Warszawie, fundowanego w r. 1688. Nr. inw. 30040.

177. **Kieliszek** z w. XVII ze szkła cienkiego o sześciu podłużnych wydatnych korbach. Wys. cm. 13'8, szer. 6'9. Nr. inw. 17875. Ze zbiorów Zygma. Glogera.

178. **Puchar-szampanka** z wieku XVII z herbem Trzaska i głoskami: „F. S. Ch. O. P.“ w oprawie srebrnej. Ozdoby rzniete i szlifowane. Wys. cm. 36'2, szer. 8. Nr. inw. 23218. Ze zbiorów Ant. Strzałeckiego.

179. **Puharek** z w. XVII. ośmio-granny z postacią kobiety i ornamentacją

rznietą. Wys. cm. 16'4, szer. 8'5. Nr. inw. 23236. Ze zbiorów Ant. Strzałeckiego.

180. **Puhar** z połowy w. XVIII z podobizną wypukłą króla Augusta III wśród armatury, pod koroną królewską, z napisem: „Vive le Roy Auguste III“. Kielich u dołu i filarek wewnątrz pusty, rzniete, ozdoby na kielichu rzniete i szlifowane, na podstawie dwie skrzyżowane gałązki szlifowane. Wys. cm. 24, szer. 12, Nr. inw. 23212. Ze zbiorów Ant. Strzałeckiego.

181. **Puhar** z przed r. 1733. Kielich, filarek i podstawka rzniete. Na kielichu herb Rzeczypospolitej z czasów Saskich oraz monogram „F. A. R. P.“ (*Fridericus Augustus Rex Poloniae*) pod koroną królewską. Wys. cm. 36, szer. 17'9. Nr. inw. 19656. Ze zbiorów Stan. Ursyn-Rusieckiego.

182. **Szklanica** z ozdobami rznietymi i szlifowanymi, z herbem polskim czteropolowym i saskim pięciopolowym pod jedną koroną. Napis: „VIVAT/AUGUSTUS/REX POLONIA/RUM“. Wys. 17'6, szer. 13'6. Nr. inw. 19713. Ze zbiorów Stan. Ursyn-Rusieckiego.

183. **Kieliszek** z zastawy króla Stanisława Augusta, z monogramem „S. A. R.“ pod koroną królewską. Wys. cm. 14'5, szer. 7. Nr. inw. 23245, Ze zbiorów Ant. Strzałeckiego.

184. **Szklanka** z ozdobami rznietymi i szlifowanymi, Herb Poniatowskich „Ciołek“ pod mitrą księżącą. Wys. cm. 10'5 szer. 8'5. Nr. inw. 19137. Ze zbiorów Stan. Ursyn-Rusieckiego.

185. **Szklanka** z ozdobami rznietymi i szlifowanymi z monogramem „S. A. R.“ (*Stanislaus Augustus Rex*) pod koroną królewską. Wys. cm. 16, szer. 10'8. Nr. inw. 19705. Ze zbiorów j. w.

186. **Szklaneczka** ze złoconiami i monogramem „S. A. R.“ pod koroną. Wys. cm. 7'7, szer. 6'5. Nr. inw. 23246. Ze zbiorów Ant. Strzałeckiego.

187. **Kielich** z r. 1791 na pamiątkę Konstytucji 3-go Maja, z wyobrażeniem rozwartej księgi z napisem: „STAN POLSKI“, nad księgą orzeł, trzymający w dziobie

tablicę z napisem: „3-go maja“. Pod księgą skrzyżowane drzewce z czapką polską oraz chorągiew z napisem na płachcie: „KRÓL Z NARODEM / NARÓD Z KRÓLEM“. Wszystko wpisane w kwadrat z napisami po rogach: „DUCH NIEZGODY ODDALONY / PRZESOD WYSZYDZONY / ANARCHJA PONIZONA / ELEKCJA ODDALONA“. W odcinkach koła, opisującego całość: „WOLNOŚĆ / HONOR / PEWNOSĆ / MOC“. Na odwrocie monogram „J. B.“ Wys. cm. 17'3, szer. 9'3. Nr. inw. 1703. Dar Leopolda Méyet.

188. Kulawka z końca w. XVIII. W dawnej Polsce gościnny gospodarz, chcąc uraczyć gości, podawał wino w kielichu bez nóżki, kulawką zwanym. Naczynie to, nie mogąc być postawionem, musiało być spełnionem do dna, o ile zaś było większych rozmiarów, krążyło z rąk do rąk przepijających do siebie biesiadników. Nasz okaz mierzy wysokości cm. 27'3, szer. 24 i mieści garniec. Nr. inw. 19657. Ze zbiorów Stan. Ursyn-Rusieckiego.

189. Maszynka pokojowa z końca w. XVIII do wyrobu masła. Puszka rznęta, maszynierja i postument z drzewa czarnego i kości z ozdobami bronzowymi. Wys. cm. 47, szer. 25'5. Nr. inw. 17907.

190. Świecznik z w. XVIII/XIX wiszący, dwunastoświecowy, z bronzami w stylu Dyrektorjatu. Od dołu wprawiona okrągła tafla ze szkła szafirowego cm. 32 średnicy, rzucająca barwne odbłyski. Wys. cm. 86'5, szer. 102. Nr. inw. 22359. Dar. bracia Koczorowscy.

191. Świecznik z w. XVIII stojący, sześćświecowy, ze szkła polskiego białego z buraczkowem; prawdopodobnie z wytwórni w Urzeczcu; naśladownictwo wyrobu weneckiego. Wys. cm. 85. — Nr. inw. 23008.

WYROBY CERAMICZNE.

192. Kafle z zamku Oświęcimskiego z w. XIV/XV. Przód kafli stanowi płaszczyna czworoboczna, od której ku tyłowi zwężane są ściany, zamknięte linią kolistą, tworząc przez to pustą wewnątrz przestrzeń dla zapelnienia jej gliną przy stawianiu pieca.

Z frontu kafle są glazurowane zieloną polewą o różnych odcieniach. Płaskorzeźby na kaflach są niezwykle piękne, dobrze rysowane i z wielkim realizmem szczegółów wykonane.

A. Kafel pierwszy przedstawia tarczę herbową z podziałem na cztery pola: w pierwszym i czwartym polu orły stylizowane bez koron, zwrócone w prawo; takiż orzeł, lecz z koroną na polu drugim; w trzecim jeździec w łebce na głowie i w zbroi. (Pogoń?). Wys. 21'5, szer. 20, głęb. 10'8. Nr. inw. 2786.

B. Drugi kafel przedstawia pelikana, karmiącego swoje dzieci. Pelikan użyty tu jest jako herb, gdyż umieszczony na tarczy. Wys. 21'5, szer. 20, głęb. 10'7. Nr. inw. 2789.

C. Trzeci kafel wyobraża św. Jerzego, przebijającego włócznią smoka. Św. Jerzy w łebce na głowie i w zbroi. Ruch jeźdźca i konia oraz szczegóły ubioru i oporządzenia doskonale uchwycone. Wys. cm. 20, szer. 20'5, głęb. 9'7. Nr. inw. 2787.

D. Kafel czwarty przedstawia herb m. Bielska, należącego do ks. Cieszyńskiego. Na prawem polu pół orła śląskiego bez korony na głowie, na lewem trzy lilje heraldyczne. Wys. cm. 21'5 szer. 19, głęb. 9'8. Nr. inw. 2791.

Poza wymienionemi wyżej kaflami, Muzeum posiada tego samego pochodzenia kafle z wyobrażeniem: 1) lwa, herbu Czech, 2) św. Olafa (?) króla i patrona Norwegji.

193. Kafel niepolewany z orłem, z pocz. w. XVII, znaleziony w fundamentach zwalisk pieca do wypalania kafli we wsi Grotowicach w pow. Rawskim, gminie Rzeczyca. Wys. cm. 19, szer. 18'7, głęb. 4'8. Na figurze przydrożnej w Grotowicach, na cegle podobnego typu, co nasz kafel, jest data 1607. Nr. inw. 23586. Dar. Kaz. Zdziarski.

194. Kafel biały z wypukłym ornamentem szafirowym. Pośrodku na tarczy wśród dwóch gałązek, herb Kryszpin oraz inicjały: „H[ieronim], K[ryszpin], K[irszen-szejn], P[odskarbi], W[ielki], P[isarz], Z[iemski], W[ielkiego], X[ięstwa], L[itweskiego], S[tarosta], S[zereszewski], Ł[owczy], B[iałowieski]“. Zmarły r. 1676. Wys. cm. 25'5, szer. 20, głęb. 7'4. Nr. inw. 12494.

195. Jeden z dwóch **WAZONÓW** wytwórni w **Telechanach** pow. Pińskim. Na majolice białej malowidła szafirowe, w miejsce uch — lwie głowy. Po obu stronach wazonów na tle białem, na paludamencie pod mitrą książęcą z dwiema buławami, herb złożony: Sreniawa (Lubomirskich) i Leliwa, Łódzia, Wieniawa, Topór, Działota de Castel (?) ks. Ostrogozskich. Wazony te należały, być może, do Hieronima Lubomirskiego, hetm. W. Kor. 1702, zm. 1706. Wys. cm. 42, szer. 58. Nr. inw. 47105.

196. **Dzban** cechu rybaków warszawskich z r. 1737, gliniany z polewą zieloną. Wśród zdobin roślinnych ptaki. Na kartuszu pod koroną pięciopierłową napis: „A. D. 1737. T. S. S [tarszy] C [echu] R [ybaków]“, niżej dwie ryby i sak. Po bokach: „VIVAT STARSZY CEHU RYBACKIEGO/VIVAT RYBACY/VIVAT CAŁY CEH RYBACKI“. Jest to ciekawy okaz wyrobu warszawskiego napoły ludowego, z czasów saskich, Wys. cm. 49. Nr. inw. 13095.

197. Wytwórnia królewska fajansów w **Belwederze** pod Warszawą, założona przed r. 1774, zamknięta przed 1787. Kierownikiem w r. 1779 był baron Schitter. **Wazon** z napisem czerwonym: „*Varsovie*“. Na tle białem, ciepłym, wiązanki i festony barwne kwiatów ze złoconiami w stylu rokoka. Wys. cm. 44, szer. 23,5. Nr. inw. 17503.

198. **Talerz** głęboki z serwisu, wykonanego w wytwórni Belwederskiej z polecenia króla Stanisława Augusta przed r. 1789 dla sułtana tureckiego. Na dnie talerza ornament chiński roślinny, wkoło szlak niebieski ze złoconiami i sześcioma kartuszami białymi. Na czterech z nich oraz na wazonie środkowego ornamentu napisy złożone arabskie, które brzmią w tłumaczeniu: „1) Te prezenty i dary posyła, 2) Padyszachowi rodu Osmana, 3) Król Lechów, ażeby najzupełniejszą miłość, 4) i szczerą życzliwość okazać, 5) w stolicy Warszawie“. — Brzeg malowany barwnie i złożony, na nim, na tle białem, ptaki i motyl. Na odwrocie gałązki kwiatów; na brzegu, na szlaku barwnym ryby, motyle i kwiaty. Okaz ten pochodzi z resztek serwisu, przesłanego między innymi darami w r. 1789 przez króla Stanisława

Augusta sułtanowi w poselstwie Piotra Potockiego, starosty szczyrzyckiego. Talerz ten był na wystawie paryskiej r. 1878. Szer. cm. 24,7, głęb. 4,3. Nr. inw. 20669. Dar. Ant. Strzałecki. Muzeum posiada talerz chiński (nr. 21113), który służył za wzór do wykonania wyżej opisanego.

199. **Wazon** (bez pokrywy) wytwórni Belwederskiej malowany w kwiaty, ptaki i figury na tle białem, w guście chińskim. Marka niebieska: „*B. Varsovie*“. Wys. 37,7, szer. 22,5. Nr. inw. 21049. Dar. Ant. Strzałecki.

200. Wytwórnia warszawska majolik **Wolfa** ok. r. 1773. **Trzy wazony** w guście chińskim, jeden z pokrywą, dwa z rozszerzonymi bokami, bardzo ozdobne. Na tle białem, ciepłym, wśród ornamentów roślinnych barwnych, po części złożonych, ptaki. Znak „W“ zielony. Były na wystawie paryskiej w r. 1878. Wys. cm. 46, 43 i 42,6. Nr. inw. 21048. Dar. Ant. Strzałecki.

Korzec (Wołyń) wytwórnia ceramiki, czynna od r. 1783 do 1797, ponownie 1801—1831. Właściciele: ks. J. Czartoryski, Fr. i M. Mezerowie, kierownikami 1783—1797 byli Mezerowie, w latach 1810—1815 Merault z Sèvres.

201. **Waza** w kształcie urny, na podstawie, wspartej na trzech lwich łapach. Ucha w kształcie dwóch węzów splecionych ogonami, pokrywa zakończona karczochem. Ozdoby stanowią liście i grona winne o barwie ciemno-brązowej; brzegi, węże, łapy oraz gałka złożone. Marka czerwona: Oko Opatrzności i napis: „Korzec 12“. Wys. cm. 51, szer. 37. Nr. inw. 20574. Dar. Konstanty i Helena Tarasowiczowie.

202. **Talerz** płaski. Na tle białem, na brzegu pomiędzy dwoma złotymi paskami, ornament roślinny w stylu Cesarstwa, przerywany malowidłami barwnymi: wężem Eskulapa, laską Merkurego, monogramem złotym K. C. w symbolu nieskończoności (wąż, trzymający w paszczy swój ogon) oraz herbem Radziwiłów i odmianą Leliwy (Cudowski) na paludamencie i pod mitrą książęcą. Marka czerwona Oko Opatrzności i napis „Korzec“. wycisk: 7. Szer. 24, wys. 4. Nr. inw. 20551. Dar. j. w.

203. Koszyk owalny, ażurowy. Na wiązaniach falistych i prostych pręcików różnobarwne kwiatki. Na brzegu przewija się malinowa wstążka. Na dnie wewnątrz wiązanka kwiatów i zielone gałązki. Pod spodem, koło marki, również trzy zielone gałązki. Marka czerwona: „Korzec”. Wys. cm. 13. szer. 26. Nr. inw. 19883. Dar. j. w.

204. Filizanka z brzegiem wywiniętym, na trzech lwich łapach, uszko wysokie, zakręcone. Ozdoby malowane barwnie: tulipany czerwone i liljowe, brzegi, uszko i łapki złożone, wewnątrz brzeg złożony. Marka czerwona: Oko Opatrzności i napis: „Korzec”. Wys. cm. 9'2, szer. 9'2. Dar. j. w.

205. Kubek biały z sylwetą czarną Tadeusza Kościuszki. Ozdoby złożone. Marka czerwona „Korzec N. 9”. Wys. cm. 6'7, szer. 8'4, (bez ucha 6'2). Nr. inw. 1694. Dar. Leopold Méyet.

206. Filizanka. Na tle białem ozdoby złożone. U góry wieniec z róż żółtych z liśćmi zielonemi. Brzegi i ucho złożone. Marka złota: Oko Opatrzności i napis: „Korzec 1”. Wys. cm. 6'2, szer. 6'2 (z uchem 8). Nr. inw. 23364. Dar. Zofja Stefańska.

207. Filizanka ze spodkiem; na szafirowym medaljonie monogram złoty E. S., wkoło złota armatura. Girlandy drobnych barwnych kwiatów, u góry szlak szafirowy ze złotem. Ucho plecione. Marka fioletowa: „Korzec Nr. 7”. Wys. cm. 6'8, szer. 9'5. Spodek 14'2. Nr. inw. 42371. Dar. Kaz. Zdziarski.

208. Filizanka ze spodkiem. Na tle jasno złotem medaljony z krajobrazami, malowanemi sepją. Brzeg ozdobiony lekkim szlakiem złożonym. Marka czerwona: „Korzec” i napis sepją: „L'originale”. Głoska A wyciśnięta. Wys. cm. 6, szer. 6, spodka 13. Nr. inw. 19882. Dar. Konst. i Helena Tarasowiczowie.

209. Filizanka ze spodkiem. Na tle białem bogaty ornament z gałązek stylizowanych zielonych, zakończonych kwiatem niebieskim. Gałązki połączone paskiem czarnym, wśród nich złożone emblematy w stylu Cesarstwa. Brzegi i ucho złożone. Marka fioletowa: Oko Opatrzności i napis: „Korzec 2”. Na spodku pod okiem Opatrzności napis

wyciskany. Wys. cm. 6, szer. 6, spodek 13'2. Nr. inw. 20573. Dar. j. w.

Wytwórnia w **Ćmielowie** w pow. Opatowskim, założona ok. r. 1790 przez Wojtosa. Właścicielami byli: Jacek Małachowski 1810—1830, Scypionowie 1830—1842, ks. Drucki-Lubecki 1842—1870, Kaz. Cybulski 1878—1884; jego spadkobiercy sprzedali fabrykę r. 1887 Aleks. ks. Druckiemu-Lubeckiemu. Dyrektorowie: Gabijel Weiss 1831—1866, Stan. Thiele (Tylicki) do r. 1880.

210. Wazon w kształcie karykaturalnej postaci Niemca w typie Aleksandra Orłowskiego, z końca XVIII, pocz. XIX w. Harcap służy jako ucho wazonu. Wys. cm. 28, Nr. inw. 42508.

211. Figurka biała, przedstawiająca leżącego charta. Marka wyciśnięta: „Ćmielów”. Kształty wytworne, rysunek wyborny, znamionujący dzieło wybitnego artysty. Wys. cm. 8'2, szer. 14'3. Nr. inw. 21852. Dar. Konstancy i Helena Tarasowiczowie.

212. Figurka porcelanowa biała, przedstawiająca szlachcica polskiego w kontuszu, opartego o słupek kwadratowy wydrążony, stanowiący wazon do kwiatów. Rysunek mocny i śmiały. Wys. 33'7. Nr. inw. 1700. Dar. Leopold Méyet.

Wytwórnia saska w **Miśni** (Meissen), założona r. 1710.

213. Dzieło Kaendlera ok. r. 1740. Powitanie. Młody szlachcic polski, całujący w rękę damę. Dama w stroju polskim, w kontuszu białym, podbitym futrem, w sukni białej w kwiaty barwne, czapka z dnem fioletowem, buciki żółte z czerwonemi obcasami. Młodzieniec w kontuszu białym, w żupanie fioletowym, pasie złotym, czapce futrzanej okrągłej z dnem niebieskim; buty żółte z obcasami czerwonemi. Dzieło po mistrzowsku wykonane, pełne wdzięku i subtelności. Wys. cm. 16'5, szer. 23. Nr. inw. 22641. Ze zbiorów Ant. Strzałeckiego.

214. Figurka porcelanowa szlachcica polskiego ok. r. 1740, w kontuszu białym z podszewką fioletową, w żupanie zielonym, czapce okrągłej niebieskiej z otokiem

futrzanym, w butach złotych. Postać pełna ruchu i charakteru. Wys. cm. 15'5. Nr. inw. 20725. Dar. Julja Koepke.

215. Podobna figurka szlachcica w kontuszu białym, obramionym galonem złotym, w żupanie fioletowym, w czapce okrągłej futrzanej z dnem niebieskim. W butach złotych. Marka niebieska saska. Wys. cm. 14'5. Nr. inw. 20724, Dar. Julja Koepke.

216. Serwis porcelanowy do kawy, złożony z sześciu sztuk, z których trzy są tu reprodukowane, ze scenami wojskowymi z czasów wojny siedmioletniej (1756—1762). Malowidła biegle wykonane, wyborna charakterystyka lekkiej jazdy polskiej w służbie saskiej, piechoty saskiej linjowej i grenadierów, pandurów, dragonów i t. d. Marka Marcoliniego, kierownika wytwórni miśnieńskiej 1774—1814, dwa miecze z gwiazdką. Wys. dzbanka 15'5, cukierniczki 10'2, filiżanki 6'6, szer. spodka 13'2. Nr. inw. 22655—6—7. Ze zbiorów Ant. Strzałeckiego.

217. Wytwórnia francuska w **Sèvres**, założona r. 1756. Popiersie biskwitowe Stanisława Augusta. Król w zbroi, ze wstęgami orderów Orła Białego i św. Stanisława, w płaszczu podbitym gronostajami, na którym orły polskie. Na podstawie napis złotem: „CIVI et REGI“. Dzieło wielce wykwiłne i subtelnie wykończone. Wys. cm. 28'5. Nr. inw. 22644. Ze zbiorów Ant. Strzałeckiego.

218. Wytwórnia **Berlińska** ok. roku 1775. **Filizanka** ze spodkiem. Na tle szafirowem dwa białe kartusze, na których tonem szarym profil z napisem: „STANISLAUS AUG. D. G. REX POLON“, oraz korona polska. Obramienia złożone, wewnątrz motyl malowany złotem. Na spodku amor skrzydlaty w obłokach przed nim księgi; w prawej ręce trzyma wieniec wawrzynowy, w lewej berło i palmę. Marka niebieska. Wys. cm. 6'2, szer. 7'5. Spodek 13. Nr. inw. 22820. Dar. Ant. Strzałecki.

219. Wyrób wytwórni berlińskiej ok. r. 1775. **Figura kawalerzysty polskiego**, trzymającego wspinającego się konia. Marka niebieska. Ruch i charakterystyka człowieka wyborne, proporcje konia dobre. Wys. cm. 19'4, szer. 16. Nr. inw. 3012.

TKANINY, HAFTY, GOBELINY.

220. **Kobierzec** t. zw. polski z pierwszej połowy w. XVII, o motywach zdobniczych w guście perskim. Tkanina z jedwabiu strzyżonego, przerabiana niemi złotymi i srebrnymi. Kompozycja harmonijna, barwy niezmiernie żywe, lecz szlachetne. Przedmiot bardzo cenny i poszukiwany. Herb trypolowy polski haftowany, naszyty w w. XX z innego podobnego kobierca. Wys. cm. 142, szer. 206. Nr. inw. 4441. Ze zbiorów Ant. Strzałeckiego.

221. **Fartuch na bęben** (kocioł) jazdy polskiej chorągwi Michała ks. Radziwiłła, hetm. pol. lit. (1668—1680). Na adamaszku złotym aplikowane hafty różnobarwne. Pośrodku herb Radziwiłłów pod mitrą i na paludamencie księżęcym, dwie buławy na krzyż złożone, po bokach monogramy MR. Wkoło fartuch obsyty koronką złotą. Wys. cm. 43, dług. 205. Nr. inw. 4443. Dar. Ant. Strzałecki.

222. **Makata polska** z drugiej połowy w. XVII. Na tkaninie jedwabnej żółtej w barwne kwiaty zahaftowane tło i kosze do bukietów. Przeważają tony żółte. Całość barwna i bogata. Wys. cm. 259, szer. 180. Nr. inw. 4442. Dar. Ant. Strzałecki.

223. **Haft polski z r. 1693. Antepedjum**, haftowane różnobarwnymi jedwabiami na tle białem. Pośrodku **Marja Panna z Dzieciątkiem** nad miastem, obok św. Piotr i Paweł. Niżej postać klęcząca biskupa i herb Junosza; obok postać klęcząca Świętego z pastorałem i zakonnicy również z pastorałem w ręce. Po czterech rogach środkowej kompozycji cztery postacie aniołów, po rogach u dołu tarczy z herbem **Brinken** (odmiana **Poraja**) i **Kotwica** z napisami dwoma: „ANNO 1693“. Po bokach kompozycji dwie postacie **kobiece** z rogami obfitości i tarczami herbowymi, z tych jedna z herbem miasta. Na boku „prawym u dołu napis: ANNA BARBARA ORLIEC — NATA PROFESSA“. — (zakonnica) Tkanina podobno pochodzi z Kroszyna pod Baranowiczami. Wys. cm. 88, szer. 280. Nr. inw. 17873. Ze zbiorów Matjasa Bersohna.

224. **Kilim** wyrobu polskiego wełniany, prawdopodobnie rękodzielni, założonej w Grodnie przez Antoniego Tyzenhauza, podskarbiego nadwornego litewskiego, w r. 1780 zamkniętej. Wśród ozdób roślinnych kosze z owocami i kwiatami, ptaki i owady na tle niebieskiem. Kompozycja bogata i szeroko ujęta, barwy wykwintne. Wys. cm. 400, szer. 400. Nr. inw. 5755. Dar. Elżbieta margr. Wielopolska.

225. **Kilim polski** z końca wieku XVIII. Na tle blade żółtem zdobiny o motywach roślinnych o konturach granatowych, naiwne ujęte. Szlak stanowią zdobiny geometryczne na tle brązowym. Całość, aczkolwiek różnobarwna, szlachetnie stonowana, przeważnie w barwach brązowo żółtych. Wys. cm. 162, szer. 361. Nr. inw. 19942.

226. **Kilim** wyrobu polskiego z końca w. XVIII na poły lniany i wełniany, prawdopodobnie wytwórni, założonej przez Tyzenhauza. Na tle białem gałązki i kwiaty różnobarwne. Wykończenie i technika bardzo staranne. Wys. cm. 202, szer. 236. Nr. inw. 21022. Dar. Konst. i Helena Tarasowiczowie.

227. **Gobelin**, przedstawiający grupę alegoryczną, opartą na interpretacji herbu „Sołtyk“, którego opis następujący podaje Niesiecki w r. 1743: „Orzeł czarny w prawą stronę) tarczy obrócony, z skrzydłami do góry spiętymi, z koroną na głowie, na lewej nodze stojący a w prawej miecz trzymający, na którego końcu korona otwarta włożona wisi, być powinien, nad hełmem książęca mitra“. Na gobelinie grupę stanowią: na orle czarnym postać dziecka z prawem ramieniem w zbroi, z mieczem w dłoni. Przez ramię wstęga i order Orła Białego. Na szyi orła korona otwarta. Obok postać stojąca dziecka w kapeluszu biskupim o pięciu węzłach, z pastorałem w ręku. Powyżej unosząca się postać dziecka, podtrzymująca paludament z mitrą książęcą, w tyle pień drzewa; na ziemi wśród armatury, tarcza z monogramem C. S. Kajetana Sołtyka, biskupa krakowskiego, więzionego przez Rosjan w Kałudze r. 1767—1772, zm. 1788. Przedmiot interesujący ze względu na swoją treść polską. Wys. cm. 78, szer. 56. Nr. inw. 1357. Dar. Leopold Méyet. (Być może, gobelin był wyrobem warszawskim F. Glaize,

którego dzieła znajdują się i w skarbcach katedr krakowskiej i płockiej).

P A S Y.

W drugiej połowie w. XVIII powstała moda noszenia przy kontuszach barwnych jedwabnych, przetykanych nicią metalową lub całkowicie złoto lub srebrnolitych pasów. Dla zadośćuczynienia tej potrzebie zakładano w Polsce rękodzielnie z temi wyrobami. Wzorowano się pierwotnie na pasach wschodnich, perskich; wkrótce jednak wyrób polski począł nosić swój odrębny charakter, a wykonanie było tak piękne, iż te pasy kostjumowe stanowią chlubę polskiej ówczesnej twórczości tkactwa artystycznego.

228. **Pas kontuszowy** z końca w. XVIII wytwórni radziwiłłowskiej w Słucku, założonej r. 1758, zwiniętej 1844; złotolity, czterostronny, w barwach zasadniczych na stronie prawej: a) złotej i białej, b) złotej i karmazynowej. Na stronie lewej: c) czarnej i łososiowej ze złotem, d) zielonej i żółtej ze złotem. Marka: „Słuck“ na jednym końcu na dwóch rogach. Szer. 35'5, dług. 371. Nr. inw. 31699. Ze zbiorów Józ. Choynowskiego.

229. **Pas kontuszowy** wytwórni S. Filsjeana w Kobyłce pod Warszawą 1782—1794, jedwabny, dwustronny w barwach na stronie prawej: a) łososiowej, kremowej i ciemnobronzowej, na stronie lewej: b) zielonej, kremowej, ciemnobrązowej. Marka: „S. Filsjean“, z jednej strony na dwóch rogach. Szer. cm. 28, dług. 342. Nr. inw. 31188. Dar. Karolina Wereszczakowa.

230. **Pas kontuszowy** srebrnolity czterostronny w barwach: amarantowej, niebieskiej, czarnej i łososiowej, przerabiany srebrem. Marka: „F. S.“ Szer. cm. 36, dług. 171 (obcięty). Nr. inw. 42529.

231. **Pas kontuszowy** złotolity czterostronny, o barwach zasadniczych na stronie prawej: a) złotej i różowej, b) złotej i czarnej. Na stronie lewej: c) ciemno poziomkowej z czarną i złotą, d) zielonej z czarną i złotą. Marka „[F] S“ (?). Szer. cm. 33, dług. 256. Nr. inw. 31105.

232. **Pas kontuszowy** wytwórni Paschalisa Jakubowicza w Kobyłce, zaś od 1790 w Lipkowie pod Warszawą; złoto

i srebrnolity, czterostronny w barwach zasadniczych na stronie prawej: a) srebrnej i niebieskiej, b) złotej i łososiowej. Na stronie lewej: c) czarnej i ciemno-brązowej ze srebrem, d) czarnej i zielonej ze złotem. Marka: „P. J.“ na czterech rogach. Szer. cm. 29'5, dług. 345. Nr. inw. 22962. Dar. Stan. Bójkowski.

233. Pas kontuszowy wytwórni Paschalisa Jakubowicza, złotolity, czterostronny, w barwach zasadniczych na stronie prawej: a) złotej i niebieskiej, b) złotej i różowej. Na stronie lewej: c) czarnej, białej i złotej, d) czarnej, różowej i złotej. Marka: „Pascha/lis“ na czterech rogach. Szer. cm. 45, dług. 410. Nr. inw. 22469. Dar. Marja hr. Sobańska.

OPRAWY KSIĄG.

234. Oprawa polska do księgi rachunkowej z r. 1544 Stanisława Dziadusińskiego, przełożonego nad łami królewskimi. Skóra brązowa z wyciskaniem, w części złożonemi, wys. 31'3, szer. podwójnej 21. Wśród wytłaczanych zdołbin oraz osób i scen biblijnych data 1541. Nr. inw. 23997. Dar. Dr. Witold Żurkowski.

235. Oprawa polska do księgi p. t.: „*Pymander Mercurii Trismegisti*“ wydanej w Krakowie r. 1584 w drukarni Łazarzowej. Skóra brązowa wytłaczana, lekko złożona. Wys. cm. 32, szer. podwójnej 19'5. Nr. inw. 30103. Ze zbiorów Matjasa Bersohna.

236. Oprawa polska księgi ks. Piotra Skargi: „Kazania na Niedziele i Święta“, wydanej w Krakowie r. 1602 w drukarni Andrzeja Piotrkowczyka. Skóra brązowa wytłaczana. Wśród zdołbin sceny biblijne i wizerunki królów: Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta, Stefana i Zygmunta III. Nr. inw. 30102. Ze zbiorów Mat. Bersohna.

237. Oprawa unicka do mszału. z kon. XVI, pocz. XVII w. Wierzchnia deska pokryta całkowicie blachą miedzianą wybijaną (repusowaną) i rytowaną, złożoną i srebrzoną; spodnia deska pokryta po części aksamitem karmazynowym. Jest to interesujący okaz sztuki unickiej na skrzyżowaniu kultur zachodniej i wschodniej. Czterej Ewangelisci

w strojach ówczesnych. Wys. oprawy cm. 32'5, szer. podwójna 21. Nr. inw. 23391.

238. Oprawa z superexlibrisem Augusta III, do albumu karykatur, rysowanych przez Chezzi'ego, wydanego w Dreźnie roku 1750. Skóra brązowa wytłaczana i złożona, z herbem czteropolowym Rzeczypospolitej polskiej i saskim. Strona odwrotna taka sama. Wys. cm. 46, szer. podw. 31'5. Nr. inw. 30112. Ze zbiorów Matjasa Bersohna.

239. Oprawa z superexlibrisem króla Stanisława Augusta do książki p. t.: „*Monumenta Matthaeiana*“, wydanej w Rzymie w r. 1779 i dedykowanej Stan. Augustowi. Skóra brązowa z wytłaczaniami złożonemi i lekko podkolorowanemi (paludament i pola herbu). Wys. cm. 43, szer. podw. 29. Nr. inw. 27027. Dar. Krystyna z Brandtów hr. Tyszkiewiczowa.

R Ó Ź N E.

240. Kordyban czyli skóra z Korduby, wytłaczana i barwiona, z krzesła kościoła dominikańskiego, później reformackiego w Wysokiem Kole w pow. Kozienickim, odbudowanego w r. 1681 przez Jana Wielopolskiego. Na tle niebieskiem ozdoby przeważnie złożone i różnobarwne. Wysokość fragmentu 71'5, szer. 71'5. Nr. inw. 23501. Dar. Jarosław Wojciechowski.

241. Tapety papierowe czyli kołtryny polskie z w. XVI—XVII z kościoła drewnianego w Białyninie, w pow. Skierniewickim, obecnie nie istniejącego. Drzeworyt na papierze odbity w dwóch barwach: czarnej i czerwonej. Klocek drzeworytniczy wymiaru cm. 37×25. (Patrz art. Dr. M. Nałęcz-Dobrowskiego p. t.: „Starodawne obicia papierowe czyli kołtryny“ w czasop. „Przemysł, Rzemiosło, Sztuka“, Roczn. II nr. 2). Nr. inw. 12682. Dar. Jarosław Wojciechowski.

242. Model okrętu z kon. w. XVII, pocz. XVIII, trzymasztowego o 61 działach. Jako godło kupca kolonialnego pochodzi ze składu kolonialnego i handlu win w Piotrkowie. Wys. cm. 150, szer. 150. Nr. inw. 17869.

MALARSTWO WŁOSKIE.

243. Pinturicchio Bernardino, ur. w Perugii ok. r. 1454, zm. w Sienie 1513;

jeden z najwybitniejszych przedstawicieli szkoły perugijskiej. — Marja Panna z Dzieciątkiem Jezus i św. Janem. Prześliczna twarz Madonny, pełna słodyczy, o niezmiernie subtelnym rysunku i modelacji. Obr. tempera ze złoceniami, na drzewie, cm. 49'5×40 Nr. inw. 5.

244. **Mansueti** Giovanni, ur. po r. 1450, zm. po 1500, malarz wenecki, uczeń Giovanni Bellini'ego. — Opłakiwanie ciała Jezusowego. Wielkie zalety tego obrazu i podobieństwo do dzieł Bellini'ego sprawiły, że przez czas dłuższy dzieło to było mu przypisywane. Niedawno jednak odczytany napis na obrazie: „Mansuetus“ autora jego ustalił. Obr. ol. na drzewie, 68×75. Nr. inw. 6.

245. **Robusti Jacopo**, zw. **Tintoretto**, ur. w Wenecji r. 1518, zm. tamże 1594. — Chrzt Jezusa. Jest to dzieło mistrza z niezmiernym rozmachem malowane, nie należy jednak do jego prac pierwszorzędnych. Obraz ten stanowi powtórzenie z dość znacznymi zmianami w ujęciu poszczególnych efektów malarskich obrazu z muzeum Kapitońskiego w Rzymie. Obr. ol. na płótnie, 181×114. Nr. inw. 251. Dar. Piotr. Fiorentini.

246. **Rosa Salvatore**, ur. w Renello pod Neapolem w r. 1615, zm. w Rzymie 1673. — Krajobraz o nastroju dramatycznym, w tonach ciemnych, ujęty naturalistycznie. Obr. ol. na płótnie, 77×94. Nr. inw. 648.

247 i 248. **Magnasco** Alessandro, ur. w Genui r. 1681, tamże zmarły 1747. — Dwie sceny ludowe: Szarlata i katarzyniarz. Są to wybitne prace artysty, poprzednika romantyzmu, który, zerwawszy z panującym naówczas szablonem, poszedł drogą własnego natchnienia. Obrazy malowane szeroko, w tonach szaro-bronzo- wych, uważane były poprzednio za dzieła Callot'a. Obr. ol. na płótnie, 44'5×34'5. Nr. inw. 645 i 646.

249. **Szkoła neapolitańska**. Zuzanna między dwoma starcami. Obraz pelen rozmachu, koloryt silny, farby grubo nakładane, ciało o wybornej karnacji. Obr. ol. na płótnie, 86×96. Nr. inw. 360.

250. **Tiepolo** Giovanni Battista, ur. w Wenecji 1696, zm. tamże 1770. — Wieczerza Pańska. Jest to dokładne, lecz zmniejszone powtórzenie dzieła tego znakomitego artysty, znajdującego się w Luwrze. Obr. ol. na płótnie, 77×87. Nr. inw. 8.

MALARSTWO FLAMANDZKIE.

251. Staroniderlandzki tryptyk przypisywany **Cristus'owi** Petrusowi (1395 (?)—1472). Na środkowym obrazie do połowy widoczny Bóg Ojciec, niżej piękna postać Marji Panny, wokoło symbole, wzięte z litanji: Róża duchowna, Gwiazda zaranna, Wieża z kości słoniowej, Wieża Dawidowa, Brama niebieska i t. d. Ta wizja mistyczna o głębokim nastroju pełna jest uroku i subtelnego wykonania. Obraz utrzymany w tonie niebieskim i blade-żółtym. Na skrzydłach portrety ofiarodawców. Jest to dzieło bardzo wybitnej wartości artystycznej i ikonograficznej. Obr. tempera, uzupełniony olejno, na drzewie, 102×125. Nr. inw. 20.

252. Staroniderlandzki tryptyk z w. XV., przypisywany Rogierowi van der **Weyden** (ur. ok. 1400, zm. 1464) lub jego znakomitemu uczniowi, **Memlingowi** (1430—1494). Opłakiwanie ciała Jezusowego; na skrzydłach portrety ofiarodawców, na lewym klęczy mężczyzna w komży, za nim patron jego św. Grzegorz, papież, odprawia cudowną mszę. Nad Jezusem głowy Kaifasza, Piłata, Heroda i św. Piotra. Na prawem skrzydle ofiarodawczyni, za nią św. Ludwik. Na odwrocie Jezus jako ogrodnik i Magdalena. Dzieło to pierwszorzędnej wartości, odznacza się przepięknym harmonijnym układem, kolorytem w tonach jasnych, wybornym rysunkiem i modelacją. Obr. ol. na drzewie, 102×72. Nr. inw. 19.

253. **Gossaert** Jan zw. **Mabuse**. ur. w Mabuse (Maubeuge) ok. r. 1470, zm. w Antwerpji r. 1541. Marja Panna z Dzieciątkiem. Twarz Madonny wydaje się być portretem damy ówczesnej; rysy posiada drobne, spojrzenie powłóczęste, włosy rudawe; suknia szaro-niebieska, płaszcz czerwony. Rysunek niezwykle sprecyzowany.

Obr. ol. na drzewie 86'5 × 69'5 cm. Nr. inw. 105.

254. Szkoła Brueghel'a Jana, (Aksamitnego) ur. w Brukselli r. 1568, zm. w Antwerpii 1625. — Podział łupów. Przepyszne to dzieło o głębokim, soczystym, gorącym kolorycie; zwłaszcza piękne są w niem przeczna głębi leśnej zieleni. Obr. ol. na drzewie: 41 × 65'6. Nr. inw. 622.

255. Jordaens Jacob, ur. w Antwerpii r. 1593, zm. tamże 1678. Apoteoza Fryderyka Henryka ks. Oranji. Jestto jeden z trzech szkiców, wykonany w r. 1651 i najbliższy pod względem układu obrazu, wykonanego na zamówienie Amelji, księżny wdowy, do pałacu myśliwskiego pod Hagą („*het Huis ten Boech*“). Obraz ten haski uważany jest za największe dzieło mistrza. Obr. ol. na płótnie, 119'5 × 117'5. Nr. inw. 99.

256. Jordaens Jacob. Święta Rodzina. Obraz o świetnym kolorycie, ciepłych czerwonych refleksach. Podpis: „I. JORDAENS INVENTOR ET DEPINGEBAT“. Obr. ol. na drzewie, 106 × 222. Nr. inw. 21.

257. Snyder Frans, ur. w Antwerpii r. 1579, zm. tamże 1657, malarz zwierząt i martwej natury. — Wąż i żaba przy koszu z figami. Obraz malowany po mistrzowsku, o wybitnej wartości kolorystycznej. Obr. ol. na drzewie, 74 × 62. Nr. inw. 309. Dar. Piotr Fiorentini.

258. Peeters Jan, ur. w Antwerpii r. 1624, zm. tamże 1677, malarz bitew morskich. — Bitwa chrześcijan z Turkami w porcie morskim. Obraz pełen ruchu, z wielu pojedyńczymi scenami. Podpis: „J. nnes Peeters / 1657“. Obr. ol. na płótnie, 120 × 169. Nr. inw. 92.

MALARSTWO HOLENDERSKIE.

259. Saftleven Cornelis, ur. w Rotterdamie r. 1606, tamże zmarły 1681, malarz rodzajowy i krajobrazów. — Jaskinia ze skarbami pod strażą złych duchów i potworów. Do jaskini wkracza kondukt pogrzebowy. Dzieło o wybitnej wyobraźni i nastroju, postacie dobrze rysowane, koloryt

ciepły, harmonijny. Podpis: „C. Saft Leuen. 1631“. Obr. ol. na drzewie, 35'5 × 59'5. Nr. inw. 91.

260. Rijn Rembrandt Harmensz van, ur. 1606, um. 1669. — Portret Saskji, przyszłej żony artysty. Podpis: „Rembrandt — 1633“. Dzieło to, posiadające cechy techniki z owego okresu działalności tego genialnego artysty, nie jest jednakże jego arcydziełem. Obr. ol. na drzewie, 60'5 × 49'5. Nr. inw. 60. Muzeum posiada drugi obraz tego mistrza, jego portret własny, malowany ok. r. 1634.

261. Goyen Jan Josefoz van, ur. w Lejdzie r. 1596, zm. w Hadze 1655, znakomity malarz krajobrazów. — Przystań. Dzieło o nieporównanym nastroju ciszy przedwieczornej dnia pochmurnego. Obraz szeroko, po mistrzowsku malowany, w tonie szarozłotawym. Podpis: „V. Goyen 1641“. Obr. ol. na płótnie 77 × 106'5. Nr. inw. 164. Muzeum posiada drugie, niemniej piękne dzieło tego mistrza, przedstawiające krajobraz wiejski.

262. Eeckhout Gerbrand van den, ur. w Amsterdamie r. 1621, zm. tamże 1674, uczeń Rembrandta od r. 1635—1640. Sen Jakóba. Obraz w tonie ciepłym, oliwkowym, przypomina dzieła mistrza. Podpis: „G. v.eeck. hout / 1642“. Obr. ol. na drzewie, 76 × 106. Nr. inw. 34.

263. Potter Paulus, ur. w Enkhuizen 1625, zm. w Amsterdamie 1654, ceniony malarz zwierząt. — Pasterz krów. W obrazie zwracają uwagę pięknie malowane poszarpane obłoki oraz sierć krowy białej. Podpis: „Paulus Potter fec. 1647“. Data świadczy, iż obraz był malowany w Delft. Obr. ol. na płótnie, 43 × 38. Nr. inw. 5630. Dar. Julja Lesser-Blatteisowa.

264. Dujardin Karel, ur. w Amsterdamie (?) r. 1622 (?), um. w Wenecji 1678, malarz rodzajowy zwierząt. — Pasterz z psem, strzegący krowy i osła. Obraz o łagodnym, sielskim nastroju, pełen światła. Sierć krów malowana jest z mistrzowskim realizmem. Obraz podpisany monogramem K. D. i „fec. 1657“, świadczy, iż był malowany podczas pobytu artysty w Hadze. Obr. ol. na płótnie, 39'8 × 46'5. Nr. inw. 721. Dar. Cyprjan Lachnicki.

265. Decker Cornelis Gorritsz, zm. w Haarlemie r. 1678, malarz krajobrazów, uczeń Salomona Ruysdael'a. — Krajobraz o nastroju spokojnym, dużych zaletach kolorytu, nader starannie wykończony, przypominający techniką Ruysdaela. Podpis: „C. Decker. 1667.“ Obr. ol. na płótnie 47×56². Nr. inw. 31.

266. Van Brekelenkam Quiryn Gerritsz ur. w Zwammerdam r. 1620, zm. w Lejdzie po r. 1668. Kucharka oprawiająca ryby. Typowy obrazek rodzajowy holenderski, z wielkim realizmem wykończony. Koloryt ciepły, złotawy. Monogram artysty. Obr. ol. na drzewie, 43×33. Nr. inw. 36.

267. Hondecoeter Melchior, ur. w Utrechcie r. 1636, zm. w Amsterdamie 1695. Znakomity malarz ptaków. — Kogut, przeglądający się w wodzie, malowany z rozmachem mistrzowskim, o wybitnych zaletach kolorystycznych. Obr. ol. na płótnie, 50⁵×72⁸. Nr. inw. 299. Dar. Piotr. Fiorentini.

268. Schalcken Godfried, ur. w Madrze r. 1643, zm. w Hadze 1706, malarz rodzajowy, uczeń S. van Hoogstraaten'a. Portret kupca, malowany prawdopodobnie w Anglii, gdzie Schalcken przebywał do r. 1691. Dzieło odznacza się wybitną charakterystyką osoby portretowanej, kolorytem ciepłym, złotawym, wykończeniem niezmiernie drobiazgowym. Podpis: „Schalcken fec.“ Obr. ol. na drzewie 42⁷×34. Nr. inw. 30.

MALARSTWO NIEMIECKIE.

269. Dürer Albrecht, ur. r. 1471, zm. 1528. — Portret mężczyzny. Dzieło, aczkolwiek pod względem ujęcia przedmiotu zbliżone do obrazów z wcześniejszej epoki działalności mistrza, znamionuje jednak technikę późniejszą, szerszy sposób malowania. Żółty, piaskowy kaftan, czarny kapelusz i ciemno-zielone tło przy bladej twarzy tworzą typową kompozycję barw tego mistrza. Włosy zbyt miękkie jak na Dürera, zdają się być źle odrestaurowanymi. Obr. ol. na drzewie, 41×32. Nr. inw. 735. Dar. Cyprjan Lachnicki.

270. Cranach Lucas (starszy) ur. w Cronach (Frankonji) r. 1472, zm. w Wejmarze 1553. — Złoty. Młoda kobieta, w objęciach starca, wybiera mu z worka dukaty. Jestto jedno z lepszych dzieł tego mistrza o wybitnej charakterystyce osób, subtelnym rysunku i stonowanym ciepłym kolorycie. Na obrazie znak mistrza ze smokiem. Obr. ol. na drzewie, 73²×46⁸. Nr. inw. 67.

271. Altdorfer Albrecht, ur. ok. roku 1480 pod Landshut, zm. 1538 w Ratysbonie. — Św. Paweł z Teb odwiedza św. Antoniego. W obrazie główną rolę odgrywa krajobraz, pełen nastroju i z wielką starannością szczegółów malowany, na którym przedstawionych jest kilka scen z żywota św. Antoniego. Zwłaszcza przez grę światła interesujące jest widzenie niebios otwartych, dostrzeganych przez szczelinę górną jaskini, w której się Święty znajduje. Całość utrzymana w tonach szaro-zielonych. Rysunek figur chwiejny. Obr. ol. na miedzi, 40³×50. Nr. inw. 22351.

272. Schaeufelein Hans Leonard, ur. przed r. 1490 w Norymberdze, um. 1539/40 w Nördlingen. Uczeń Dürera. Męka Jezusa. Scena realistyczna lecz trywialna, typy ludzkie szpetne; koloryt silny lecz stonowany, w tonach ciepłych, złotych. Obr. ol. na drzewie, 64×52⁵. Nr. inw. 15.

273 i 274. Kupetzky Jan, ur. w Pösing pod Presburgiem r. 1666, zm. w Norymberdze 1740. — Portrety: własny i żony artysty. Jest to dzieło młodzieńcze, pełne rozmachu i poszukiwań kolorystycznych, różne od prac późniejszych tego artysty, poprawnych, lecz młtych i suchych. Podpisy: „Kupetzky“. Obr. ol. na płótnie, 93×75. Nr. inw. 316 i 317. Dar. Piotr. Fiorentini.

Muzeum posiada pozatem dwie inne prace Kupetzkiego: portret mężczyzny z epoki rozkwitu talentu autora oraz autoportret w późniejszym wieku.

275. Manyoki Adam de, ur. w Szokoloya na Węgrzech r. 1673, zm. 1757 w Dreźnie, jako malarz nadworny. Uczeń Scheiza i Largillière'a. Portret szlachcica węgierskiego o dobrej charakterystyce twarzy, pewnym rysunku, kolorycie

subtelnym i stonowanym, szeroko malowany. Obr. ol. na płótnie, 75 × 60. Nr. inw. 74.

MALARSTWO FRANCUSKIE.

276. Portret zbiorowy rzekomo rodziny królewskiej Henryka II i jego dworu z połowy w. XVI, przypisywany François CLOUET'owi, zw. Janet, ur. w Tours ok. r. 1510, zmarł w Paryżu 1572, lub Corneille'owi z Lugdunu, ur. po r. 1510, zm. ok. 1574. — Scena przedstawia „Znalezienie Mojżesza”. Ta scena biblijna wybraną została prawdopodobnie, by ulubienicy królewskiej, Djanie de Poitiers, jako córce faraona, przeznaczyć pierwsze miejsce w obrazie. Niemowłędciem, przedstawiającym Mojżesza, ma być ks. d'Alençon, ur. 1554, postać u góry na prawo — królową Katarzyną Medycejską. Pośrodku córka jej Elżbieta, późniejsza królowa hiszpańska, ur. 1545, lub Marja Stuart ur. 1542; na lewo u góry późniejszy król Franciszek II, ur. 1544, pod nim Karol IX, ur. 1550. Daty te jednak mniej odpowiadają wiekowi osób na obrazie. Dzieło to posiada pierwszorzędną zaletę: nadzwyczaj delikatny, stonowany, złoty koloryt, przepysznie malowane niektóre twarze, zwłaszcza Djany; inne noszą ślady złego odnowienia obrazu. Prawdziwem arcydziełem są ozdoby złotnicze, przypominające wielce klejnoty na obrazach Clouet'a. Ujemną stroną obrazu jest sztywny układ figur, znamionujący malarza, nie przywykłego do komponowania grup i scen zbiorowych, zwłaszcza dużych rozmiarów; takimi miniaturzystami byli Clouet i Corneille z Lugdunu. Wydaje się nam najprawdopodobniej, iż jest to niedokończone dzieło Clouet'a, źle później odnowione. Poziom Corneille'a z Lugdunu jest o wiele niższym, niż niektóre zachwycające szczegóły tego obrazu. Obr. ol. na drzewie, 114'5 × 169. Nr. inw. 711. Dar. Cyprjan Lachnicki.

277. Poussin Nicolas, ur. w Andelys (Francja) r. 1593, zm. w Rzymie 1665. — **Wieczera Pańska**. Mistrzowskie to dzieło, chłodne pod względem uczucia, odznacza się biegłością układu, rysunku, siłą kolorytu i oświetlenia. Obr. ol. na płótnie, 96'5 × 144'5. Nr. inw. 712. Dar. Cyprjan Lachnicki.

278. Bourguignon (Courtois) Jacques, ur. w St. Hippolyte 1621 r., zm. 1676

w Rzymie. Bitwa chrześcijan z Turkami. Scena pełna ruchu potykających się grup jazdy, koloryt ciepły, w tonach czerwonych i złotych. Obr. ol. na płótnie, cm. 114 × 167. Nr. inw. 66.

279. Dughet Gaspard, zw. Gaspard POUSSIN, ur. w Rzymie r. 1613, zm. tamże 1675, uczeń Mikołaja Poussin'a. — **Krajobraz fantastyczny** o wybitnym nastroju poetycznym. Perspektywa powietrzna doskonale zachowana. Koloryt w tonach niebieskich oraz złotych i czerwono-brunatnych. Obr. ol. na płótnie, 69 × 84. Nr. inw. 492.

280. Tegoż autora. **Krajobraz klasyczny**. Dzieło dekoracyjne o dużych wartościach kompozycyjnych i kolorystycznych, odznaczające się spokojem poetycznym i harmonją tonów. Obr. gwaszem na płótnie, 245 × 150. Nr. inw. 127. Dar. Stan. hr. Potocki.

281 i 282. Prudhon Pierre Paul, ur. w Cluny r. 1758, zm. w Paryżu 1823. Dwa małe obrazy pełne wdzięku, przedstawiające głowy kobiet, z których jedna bachantki, malowane szeroko w tonach ciepłych. Obr. ol. na płótnie, 13 × 10. Nr. inw. 41 i 42.

283. Jacquotot Marie Victoire, ur. w Paryżu r. 1772, zm. 1855, malarka na porcelanie. — **Rzekomy portret Marji Walewskiej**, w sukni białej z szarfą karmazynową. Na odwrocie napis: „par Victoire Jacquotot 1813”. — Typ blondynki o wielkich niebieskich, mdlejących oczach, nos drobny lecz pospolity, usta pełne słodyczy. Miniatura daje wyborną charakterystykę osoby portretowanej, o wdzięku nawskróś kobiecym. — Miniaturka na porcelanie, 5'1 × 3'6. Nr. inw. 5897.

284. Guérin Jean, ur. w Strasburgu r. 1760, zm. w Obernai 1836. — **Portret miniaturowy z Bielińskich hr. Łubieńskich**, w sukni czerwonej. Podpis. „J. Guérin”. — Jest to dzieło pierwszorzędnej wartości artystycznej i nieporównanego powabu techniki, właściwej malarstwu miniaturowemu. Miniaturka na kości, 5'4 × 4. Nr. inw. 5877.

285. Ingres Jean-Auguste-Dominique, ur. w Montauban r. 1780, zm. w Paryżu 1867. **Studjum akademickie mężczyzny z podpisem**; „Ingres 1801”. W tem młodzieńczym dziele uderzają już

biegłość i poprawność rysunku i modelacji, które tak znamionowały tego mistrza. W tym właśnie roku 1801 Ingres otrzymał pierwszą t. zw. Rzymską nagrodę (*prix de Rome*). Obr. ol. na płótnie, 97'5×80'5 Nr. inw. 727. Dar. Cyprjan Lachnicki.

286. Géricault Jean-Louis-André-Théodore, ur. w Rouen r. 1791, zm. w Paryżu r. 1824. — Studium akademickie męzczyzny. Praca ta, niezmiernie szeroko, gorączkowo malowana, nosi cechy dzieła tego genialnego romantyka. Podpis: „Th. Géricault”. obr. ol. na płótnie, 78'5××64'5. Nr. inw. 221.

MALARSTWO HISZPAŃSKIE.

287. El Greco (?) (Theotocopuli Domenicos), ur. ok. 1547 na Krecie, zm. 1614 w Toledo. Sprzedający ser. Być może, iż jest to portret, ujęty w scenę rodzajową. Obraz jest dziełem utalentowanego artysty, kroczącego własnymi drogami, nie posiadającego jednak wybitnej rutyny szkolnej i przewyciężający trudności techniczne siłą swego talentu. Pozatem są w obrazie interesujące rozwiązania zagadnień kolorystycznych, farby grubo nakładane. Obr. ol. na płótnie 113×88. Nr. inw. 389. Dar. Piotr Fiorentini.

288. Carreño de Miranda Juan, ur. w Avila r. 1614, zm. w Madrycie 1685, malarz dworu hiszpańskiego od r. 1669. — Portret królowej Marji Anny, wdowy po Filipie IV, zmarłym 1665. Późniejszy jej portret, przez tegoż malarza robiony, znajduje się w galerji hr. Harracha w Wiedniu. Dzieło o znacznym poziomie artystycznym, zaletach rysunku i kolorytu. Obr. ol. na płótnie 123×98. Nr. inw. 42503. Dar. Marja Morzycka.

MALARSTWO POLSKIE.

289. Część poliptyku (pięć obrazów dwustronnych) z końca w. XIV, pocz. XV, pochodzącego z kościoła w Siennie w pow. Iłżeckim. Malowidło jednego ze skrzydeł, uszkodzonego mocno przez ogień, zachowało się prawdopodobnie w stanie pierwotnym; na pozostałych skrzydłach widać ślady restau-

rowania i przemalowań z w. XVI. Podajemy tutaj obraz, nietknięty ręką miernego restauratora, (co widać na pozostałych) przedstawiający Marję Pannę i św. Annę. Uderza w tym obrazie przepiękny, subtelny, prawdziwie mistrzowski rysunek i głęboki wyraz smutku na twarzach obu niewiast.

Podług podania, król Władysław Jagiełło, udając się na wyprawę grunwaldzką, modlił się w Siennie przed temi obrazami.

Malowidło tempera na drzewie. 99'5×76. Nr. inw. 12464.

290. Obraz z pocz. w. XVI, przedstawiający Marję Pannę z Dzieciątkiem i św. Annę w otoczeniu postaci męskich i żeńskich, z których większość w ubiorach polskich około r. 1510. („Rodzina Marji Panny”). Obraz tempera na drzewie, 150×140. Nr. inw. 666.

291. Obraz z pocz. w. XVI, przedstawiający Marję Pannę z Dzieciątkiem z jednego z dwóch kościołów w Kazimierzu Biskupim, w pow. Słupieckim, (jeden z r. 1512 odrestaurowany i przyozdobiony został przez Jana Lubrańskiego, drugi, Bernardynów, ufundował tenże Lubrański w r. 1518).

Na dole z lewego boku obrazu postać klęcząca ofiarodawcy, Jana Lubrańskiego, biskupa płockiego, od r. 1499 poznańskiego, męża stanu, uczzonego, założyciela akademji w Poznaniu, zm. r. 1520. W rogu na prawo herb tegoż biskupa, Godziemba. — Obraz dużej wartości artystycznej; zwłaszcza interesująca jest część dolna z portretem biskupa, starannie wykończonym; część górna zdaje się nosić ślady odnowienia z w. XVII. Obraz tempera na drzewie, 200×80. Nr. inw. 42505.

292. Dwa skrzydła tryptyku z w. XVI. Na jednym skrzydle Jezus w cierniowej koronie, płaszczu szkarłatnym; na odwrocie, na dwóch przedziałach: Michał Archanioł i św. Florjan, niżej św. Hieronim i św. Leonard. Na drugim skrzydle Marja Panna w białym płaszczu, na odwrocie, na dwóch przedziałach: św. Stanisław Szczepanowski i św. Andrzej, niżej św. Barbara i św. Katarzyna. — Rysunek figur, aczkolwiek wadliwy w proporcjach, jednak wprawny i silny, twarze charakterystyczne, barwy intensywne, mocno

zaznaczone. — Obrazy tempera na drzewie 117 × 50. Nr. inw. 5807 i 5808.

293. Tryptyk z r. 1546, złożony z trzech skrzydeł i predelli, przedstawiający na obrazie środkowym *Uśpienie Marji Panny*. Po bokach św. Jadwiga, ks. śląska, i św. Stanisław Szczepanowski, na odwrocie św. Katarzyna i św. Barbara; nad obrazem środkowym św. Anna samotrzecia, na predelli *Złożenie do grobu* z datą 1546. Typy i ubiory polskie. Tryptyk pochodzi z Lublina, malowany tempera na drzewie na gruncie kredowym. 137 × 128, (w części restaurowany olejno). Nr. inw. 4388. Ze zbior. Ant. Strzaleckiego.

294. Portret mężczyzny w ubiorze polskim z pierwszej połowy w. XVII. w żupanie jasno-czerwonym, kontuszu czarnym aksamitnym, podbitym futrem. Jest to dużej miary dzieło artysty polaka lub cudzoziemca, w Polsce przebywającego. W posiadaniu niektórych starych rodów polskich znajdują się portrety, wyglądające na dzieła tegoż artysty. — Wybitna charakterystyka twarzy, rysunek poprawny, barwy intensywne, lecz dobrze stonowane. — Obr. ol. na pł. 77'5 × 65. Nr. inw. 47101.

**295. Portret króla Jana III, przy-
pisywany Jerzemu Eleuterowi Semigi-
nowskiemu herbu Sas, malarzowi nad-
wornemu króla, zm. r. 1711.** — Król z obna-
żonemi po łokcie rękami na modłę rzymską,
w zbroi karacenowej, z regimentem w ręce. —
Jest to dzieło poprawne o wybitnym swoi-
stym stylu. — Obr. ol. na pł. 140 × 113.
Nr. inw. 43287.

**296 i 297. Miniaturowe portrety króla
Jana III i Marji Kazimiery Sobie-
skiej, olejno na talarze saskim elektora
Jana Jerzego z r. 1648, przeciętym przez
pół. Król w kaftanie żółtym łosiowym, w zbroi
stalowej z okuciami i maskaronem złoceni-
mi, w delji ponsowej obramowanej futrem;
królowa w sukni żółtej.** — Miniatury, wy-
konane bardzo subtelnie, posiadają dużą war-
tość artystyczną. Krąg. 43 średnicy, Nr. inw.
2865/6.

**298. Czechowicz Szymon, urodzony
w Krakowie r. 1689, zm. w Warszawie 1775.**
Męczeństwo św. Jana Nepomu-

cena. — Obraz biegle skomponowany, po-
prawnie rysowany, o kolorycie silnym i cie-
płym, malowany pod wpływem ówczesnej
sztuki włoskiej. — Obr. ol. na pł. 61 × 85'5.
Nr. inw. 133. Obraz ten stanowi parę z obra-
zem, przedstawiającym *męczeństwo św. Flo-
ryana*.

**299. Miniaturowy portret Augu-
sta III, króla polskiego, w sukni niebie-
skiej, haftowanej złotem, w zbroi, z orderem
Orła Białego i Złotego Runa, podług typu
Charles François de Silvestre'a (ur. 1667,
zm. 1738) malarza dworu polsko-saskiego.** —
Rysunek bardzo subtelny, wykończenie star-
anne. Miniatura punktowana 7'5 × 7'5. Nr.
inw. 17599.

**300. Portret Teodora Kazimie-
rza ks. Czartoryskiego, biskupa poz-
nańskiego 1738—1768. Napis na obrazie:
„THEODORUS PPS. CZARTORYSKI EP-
PUS POZNAN OBIIT A-o 1768“.** Obraz ten,
nieznanego malarza, odznacza się niezwykle
pewnym, choć nieco twardym rysunkiem
i kolorytem, uwzględniającym subtelne od-
cienia barw lokalnych, dobrze jednak sha-
rmonizowanych. Obr. ol. 80'7 × 59'6 cm. Nr.
inw. 451.

**301. De Mirys Sylwester, urodz.
w Szkocji r. 1700, pracował w Paryżu, Rzy-
mie i Polsce, um. w Białymstoku po
r. 1788 (?).** — Portret, jak świadczy kartka
na odwrocie obrazu, pisana, zdaje się, ręką
Edwarda Rastawieckiego, przedstawia *Zu-
zannę Link*, „która wyszła za Daniela
Ernesta Poltz czy Polends, nadwornego ma-
larza Augusta III...“ — Obraz o dużej kul-
turze artystycznej, dobrym rysunku i kolo-
rycie naogół chłodnym. Obr. ol. na płótnie,
64'5 × 50. Dar. Julja Lesser-Blatteisowa. Nr.
inw. 5631.

**302. Portret własny według tra-
dycji Jana Piotra Molitora, ur. pod Ko-
blencją r. 1702, zm. w Krakowie 1756.** —
Obraz dobrze rysowany, modelowany, o cie-
pym kolorycie. Obr. ol. na pł., 63 × 46. Nr.
inw. 630.

**303. Konicz (Kuntze) Tadeusz, um.
po r. 1758. Wychowany na dworze biskupa
krakowskiego. Andrzeja Załuskiego, przeby-
wał czas dłuższy w Rzymie.** — *Fortuna*.
Jest to dzieło o wysokiej, kulturze artysty-

cznej, o wartościach kompozycyjnej, rysunkowej i kolorystycznej. Obraz pełen ruchu i życia, malowany pod wpływem Carla Maratta, którego Konicz był uczniem. Na odwrocie obrazu napis: „Tadeus Kuntze pinx: 1754 Ann“. — Na drugim obrazie, stanowiącym *pendent* do „Fortuny“ a przedstawiającym „Obfitość“, znajduje się napis: „Tadeus Kuntze: p: Roma 17“. — Obr. ol. na pł. 114 × 163. Nr. inw. 43285.

304. Norblin de la Gourdaine Jan Piotr, ur. 1745, zm. 1830. Zabawa w parku, z podpisem: „Norblin f. w. 1781“. — Obraz gwaszem malowany w Warszawie, w okresie, gdy Norblin, ten wybitny i oryginalny artysta, który nadał malarstwu polskiemu nowy, rodzimy charakter, pozostawał pod silnym wpływem Watteau. Dzieło o tak wysokiej mierze artystycznej, że przed odnalezieniem podpisu obraz uchodził za oryginał tego mistrza francuskiego. — 10'3 × 18. Nr. inw. 5912.

305. Bacciarelli Marcellini, ur. w Rzymie r. 1731, zm. w Warszawie 1818. Portret własny w czapce rogatej polskiej. Jest to jedno z lepszych dzieł tego wybitnego malarza, który będąc pierwszym doradcą Stanisława Augusta w sprawach sztuki, wielki miał wpływ na jej rozwój podczas panowania tego króla-artysty. Dzieło to posiada wszystkie dodatnie cechy prac Bacciarellego: wytworny i poważny styl, ruch, życie i koloryt wybornie stonowany, celuje ponadto mocnym rysunkiem. Obr. ol. na płótnie, cm. 70'5 × 57'5. Nr. inw. 153.

306. Tegoż autora. Portret króla Stanisława Augusta w kapełuszku czarnym, w płaszczu czerwonym z gronostajami. Twarz o isticie królewskim majestacie, profil pełen subtelności. Obr. ol. na pł. cm. 71 × 57. Nr. inw. 22468.

307. Płaskorzeźba w masie porcelanowej, wynaleziona przez Wegwooda (Josiah, 1730—1795). — Portret króla Stanisława Augusta. Napisy: „King of Poland / Wegwood“. — Jest to jedno z najpiękniejszych dzieł tego rodzaju. Profil króla niezwykle piękny i wykwinny. 9'2 × 7'4. Nr. inw. 5910. Ze zbiorów Ant. Strzaleckiego.

308. Bacciarellowa Fryderyka z Rychterów, ur. w Dreźnie r. 1735, zm. w Warszawie, żona Marcelego, malarza nadwornego Stanisława Augusta. — Portret miniaturowy punktowany męża autorki, w surducie granatowym z pelerynkami i chustce czerwonej. Twarz o wybitnej charakterystyce, o ruchliwych, żywych oczach. — Miniaturka na kości 4'7 × 4'7. Nr. inw. 5691.

309. Bechon Karol, ur. w Warszawie r. 1732, zm. tamże 1812, miniaturzysta. Portret mężczyzny we fraku niebieskim, płaszczu blade-błękitnym; podpis: „Bechon 1790“. — Ten wybitny artysta potrafił dostosować technikę do typu męskiego. Nie zatracając pełnego wdzięku przedmiotu, uwydatnionego w miniaturze nr. 310, nadał rysunkowi wyraz mocny, męski, a kolorytem podkreślił wędną cerę starzejącego się mężczyzny. — Miniaturka punkt. na kości. 5 × 4.1. Nr. inw. 5876. Ze zbiorów Ant. Strzaleckiego.

310. Tegoż autora. Miniaturowy portret damy w sukni białej, o włosach pudrowanych; podpis: „Bechon à V. 789“. — Jest to niepospolitej wartości portret miniaturowy trzydziestoletniej blondynki o niebieskich inteligentnych oczach i dobrotliwym wyrazie twarzy. Technika miękka, bardzo delikatna, lecz rysunek pewny i zdecydowany, koloryt wybornie oddający wdzięk cery młodej kobiety. — Miniaturka punkt. na kości 5 × 4. Nr. inw. 5875.

311. Kosiński Józef, ur. w Krakowie r. 1753, zm. w Warszawie 1821. Miniaturowy portret wojskowego w mundurze granatowym z wypustką ponsową, kamizelce białej i z orderem św. Jerzego. Podpis: „J. Kosiński Craco 90“. Jest to dzieło znamionujące artystę, który w zupełności opanował swoją sztukę; rysunek pewny i właściwy Kosińskiemu ciepły koloryt. Miniaturka punkt. na kości, 6 × 4'8. Nr. inw. 5891.

312. Tegoż autora. Miniaturowy portret dwudziestokilkuletniego mężczyzny o typie szczeropolskim, w konstuszu niebieskim i białym żupanie. Napis: „J. Kosiński 1802“. Biegłość techniki równa tej, jaką widzimy w pracy poprzedniej, całość jednak o niższym polocie talentu. — Miniaturka punkt. na kości, 6'5 × 5. Nr. inw. 5881.

313. Smuglewicz Franciszek, ur. w Warszawie 1745, zm. w Wilnie 1807. uczeń Szymona Czechowicza, krewnego swego, kształcił się w Rzymie od 1763, gdzie otrzymał pierwszą nagrodę akademicką, współzawodnicząc z Davidem, tak słynnym później malarzem francuskim. W Rzymie był uczniem Rafała Mengsa, wrócił do kraju 1785 r. — Król Dawid. Obraz z lepszej epoki tego niepospolitego malarza, szeroko skomponowany i malowany. Obr. ol. na płótnie, 90 × 70. Nr. inw. 42506. Dar. Marja Morzycka.

314. Pitschmann Józef, ur. w Tryescie r. 1758, zm. w Krzemieńcu 1834, uczeń Fügera i Lampiego. — Portret króla Stanisława Augusta, malowany prawdopodobnie między r. 1789 a 1794, podczas pobytu Pitschmanna w Warszawie. — Król w mundurze granatowym z kołnierzem czerwonym, haftowanym i szlifami złotymi: Podpis: „Pitschmann pinx“. — Dzieło o dużej kulturze artystycznej. Pastel na pap., 47,5 × 39. Nr. inw. 20685. Dar. Konstancy i Helena Tarasowiczowie.

315. Lampi Jan Chrzyciel (ojciec) ur. 1751 w Romeno, zm. w Wiedniu 1830. W Warszawie pracował od r. 1787 do 1791. — Portret ks. Kajetana Sołtyka, sekretarza duchownego W. Kor. (sztychowany przez F. Johna w Warszawie r. 1791). — Dzieło pełne wykwintu i smaku, realistycznie ujęte, wielce charakterystyczne dla tego malarza dworów polskiego, rosyjskiego i austriackiego. — Obr. ol. 98,5 × 80. Nr. inw. 76.

316. Grassi Józef, ur. 1768, zm. 1838. — Portret Stanisława Kostki Potockiego, jako generała artylerji z r. 1792. Obraz pełen wdzięku i swobody, o wybitnym stylu, nieszczęśliwie odrestaurowany. — Obr. ol. na pł., 156 × 110,5. Nr. inw. 2684.

317. Peszka Józef, ur. w Krakowie 1767, zm. tamże 1831. — Portret Stanisława Kublickiego, posła inflanckiego na sejm czteroletni, w mundurze wicebrygadiera kawalerji narodowej. — Jest to portret pełen wyrazu i życia, o śmiałym rysunku i ciepłym, stonowanym kolorycie. — Obr. ol. na pł., 155 × 111. Nr. inw. 2689.

318 i 319. Wojniakowski Kazimierz, ur. w Krakowie r. 1772, zm. w War-

szawie 1812. — Dwa portrety: Marcina Chrzonowskiego, chorążego Warszawskiego i jego żony, Józefy z Szemplińskich. — Obrazy wysokiej miary artystycznej śmiało i z wdziękiem malowane, dobre w rysunku, o harmonijnym kolorycie, zwłaszcza piękny jest portret kobiety. Podpisy: „C. W. pinx / A-o 1793“. Obr. ol., 62,5 × 49. Nr. inw. 46831/2.

320. De Lesseur Lesserowicz Wincenty, ur. w Warszawie r. 1745, zm. tamże 1813, szambelan króla Stanisława Augusta. — Obraz miniaturowy punktowany, przedstawiający Samsona po ucięciu włosów. Podpis: „W. Lesseur, 1795“. — Kopja z obrazu Rembrandta, znajdującego się w Wiedniu, w galerji hr. Schönborn. Dzieło pochodzi z galerji króla Stanisława Augusta (patrz: Rastawieckiego „Słownik malarzy polskich“, t. I, str. 263). Miniaturka na kości, 12,5 × 16. Nr. inw. 21009. Dar. Konst. i H. Tarasowiczowie.

321 i 322. Tegoż autora. Dwa portrety: Franciszka Müllera, kupca warszawskiego i jego małżonki, Barbary z Zimmermannów. Obie prace podpisane: — „W. L. 1797“. — Są to dzieła wybitnego artysty o zdecydowanej indywidualności, aczkolwiek nieco chwiejne w rysunku, jednak wdzięczne i stylowe. Miniaturka na kości, 7 × 7. Nr. inw. 42381.

323. Lampi Franciszek, ur. w Botzen r. 1783, uczeń ojca, Jana Chrzyciela, słynnego portrecisty, oraz Franciszka Casanovy w Wiedniu. Około r. 1815 osiedlił się na stałe w Warszawie, gdzie zmarł 1852, jako wybitny portrecista i pejzażysta. — Szkic do portretu młodego mężczyzny. Dzieło pełne charakteru i wdzięku. — Obr. ol. na pł., 31 × 30. Nr. inw. 20502. Dar. Winc. Walewski.

324. D'Auigny Karol, ur. w Warszawie r. 1740, zm. tamże 1830. — Portret miniaturowy mężczyzny w surducie barwy czekoladowej. Biegły i posiadający swój styl miniaturzysta, traktujący swą sztukę ze swobodą, lecz bez wyższego artyzmu. — Miniaturka na kości 4,9 × 3,8. Nr. inw. 5868.

325. Straely Edward, ur. 1770 r. w Düsseldorfie, zm. po r. 1801. — Portret miniaturowy Adama ks. Czartory

skiego, generała Ziem Podolskich, w sukni granatowej, z gwiazdą orderu Orła Białego i wstążką orderu św. Stanisława. Podpis: „Straely“. — Wyraz twarzy tego arystokraty i znakomitego męża stanu pełen spokoju i wykwiutu. Rysunek pewny i wytworny, koloryt chłodny. — Miniaturka na kości, 8'5×7. Nr. inw. 42468.

326. Orłowski Aleksander, urodzony w Warszawie r. 1777, um. w Petersburgu 1832. Pierwszy prawdziwie narodowy malarz polski, o olbrzymim, nawskróś oryginalnym talencie. — Głowa Kirgiza. Podpis: „1812 A. O.“. — Obraz malowany z gorączkowym rozmachem o niezmiernie wybitnej charakterystyce twarzy. — Pastel na pap., 48×38. Nr. inw. 23281.

327. Tegoż autora. Jeździec wschodni; podpis: „A. O. 1803“. Malowany w pierwszym roku pobytu Orłowskiego w Petersburgu. Dzieło pełne życia i charakteru, nie mające nic wspólnego z panującym wszechwładnie naówczas w sztuce stylem klasycznym. Obr. gwaszem, 59×44, na pap. Nr. inw. 23282.

328. Lampi Franciszek, patrz nr. 323. — Portret Ludwika Dmuszewskiego, 1777—1847, artysty dramatycznego i autora, redaktora Kurjera Warszawskiego, we fraku ciemnozielonym i kamizelce czerwonej. Obr. ol., 65×50 cm. Nr. inw. 23347.

329. Topolski Maciej, ur. w Międzyrzeczu na Wołyniu r. 1766, uczeń Lesseura, miniaturzysty, oraz Fr. Smuglewicza, kształcił się w Berlinie, Wiedniu i Rzymie, zm. w Warszawie 1812. — Portret Józefa Sierakowskiego, b. sekretarza polskiego na dworze szwedzkim. Napis: „Topolski Pinxit / Var. A. 1804“. — Portret poprawny, o dobrej charakterystyce twarzy, dobrze rysowany. — Obr. ol., 62'5×49'5. Nr. inw. 681.

330. Lampi Franciszek, patrz nr. 323. — Zachód słońca na tle fantastycznego krajobrazu górskiego, w barwach czerwonych i niebiesko-zielonawych. Jest to krajobraz najwybitniejszy ze znanych tego artysty. Ceniony ten portrecista, skłonny do używania w swych portretach tła powietrznego dla uwydatnienia samych postaci, okazał się biegłym pejzażystą dekoratorem. Obr. ol., 230×182 cm. Nr. inw. 269. Dar. Piotr Fiorentini.

331. Brodowski Antoni, ur. w Warszawie 1784, zm. tamże r. 1832; uczeń Gerarda. — Portret własny z napisem: „Par. [yż] 1813“. — Dzieło wysokiej miary artystycznej, pełne wyrazu i życia, o mocnym i subtelnym rysunku, o kolorycie głębokim i soczystym. Obr. ol., 66'5×52'2. Nr. inw. 698.

332. Padarewski Franciszek, ur. ok. r. 1759, zm. w Warszawie 1819, uczeń Bacciarellego. — Portret ks. Józefa Poniałowskiego z podpisem: „F. Padarewski, 1814 Ro.“. — Jest to jedna z najlepszych podobizn bohatera; typ ten przeszedł do tradycji. Obraz przypomina wiele dzieła Bacciarellego, rysunek jednak jest w nim dość chwiejny. — Obr. ol., 156×109. Nr. inw. 2687.

333. Stachowicz Michał, ur. w Krakowie 1768, zm. tamże 1835. — Przysięga Kościuszki na rynku krakowskim d. 24 marca r. 1794. Jest to niezmiernie wagi dokument historyczny, malowany przez naczelnego świadka tego zdarzenia dziejowego. Czołem do ulicy Szewskiej uszykowany regiment pieszy im. Królewicza, mając na lewym skrzydle oddział fizyljerów artylerji. Kościuszko w sukni jasnej, żółto-oliwkowej w paski, kamizelce czerwonej i spodniach barwy t. zw. chamois, przepasany szarfą oficerską. Naprzeciw Naczelnika adjutant, czytający rotę przysięgi; przy adjutancie gen. Wodzicki, szef regimentu pieszego im. Królewicza. Obok grupy wojskowych i mieszczan. Obraz ten był przez Stachowicza niejednokrotnie powtarzany. Gwasz na papierze, 47×72. Nr. inw. 23370.

334. Tegoż autora. Wnętrze karczmy krakowskiej, z napisem na odwrocie: „R. 1819 Stachowicz“. — Jest to typowe dzieło tego pierwszego rodzimego malarza scen rodzajowych, pełne charakteru i życia. Obr. ol. 63×92. Nr. inw. 42392. Dar. Zofja Zakrzewska.

335. Hintz, nieznanymi imieniem. Portret miniaturowy Kazimierza Luxa, majora pułku 3-go strzelców pieszych. Podpis: „Hinz f. 1814“. — Wyborny portret o doskonałej charakterystyce twarzy i modelacji, koloryt nieco ciężki. — Miniaturka punkt. na kości, 4'8×3'8. Nr. inw. 5869.

336. Gröll Karol, ur. w Warszawie 1770 r., zm. tamże 1857. — Portret mi-

niaturowy damy, w białym woalu ze złotem obramieniem, w szalu niebieskim. Podpis skrobany: „Gröll“. Wykończenie miękkie i subtelne, koloryt matowy. Miniatur. olejna 7'7×6'6. Nr. inw. 5907.

337. Wańkowicz Walenty, urodz. w Mińszczyźnie r. 1799, uczeń Rustema, później Akademji Petersburskiej, zm. w Paryżu 1842. — Portret własny: kołnierz koszuli odwinięty, zawiązany chustą czerwoną, ubiór czarny. Miniatura ta malowana z rozmachem, rysunek niepewny, bez zachowania właściwych proporcji, świadczą o wczesnem pochodzeniu dzieła tego utalentowanego artysty. — Miniatur. na pap. 11×9. Nr. inw. 23172.

338 i 339. Tegoż autora. Portret Andrzeja Towiańskiego i jego żony Karoliny. Wartościowe dzieła tego malarza romantyka, zwłaszcza portret Towiańskiej, pełen uczucia, dobrze rysowany i szeroko z rozmachem malowany. Obr. ol., 82×66'5. Nr. inw. 5164'5.

340. Stattler-Stański Wojciech, ur. w Krakowie r. 1800, uczeń Peszki i Józ. Brodowskiego, uczył się i pracował następnie w Rzymie, zm. w Warszawie 1882. — Portret własny. Z monogramem autora i napisem na odwrocie: „A. — 1828, Romae, p. se ips.“ [pinxit se ipsum]. — Obraz o ujęciu wybitnie romantycznym. Istota kompozycji skupiona w spojrzeniu modela, ton złotawo-czerwony. Obr. ol. na drzewie, 80×63'5. Nr. inw. 383. Dar. Piotr Fiorentini.

341. i 342. Zaleski Marcin, urodz. w Krakowie r. 1796, zm. w Warszawie 1877. — Dwa obrazy, przedstawiające: 1) Wprowadzenie d. 2-go kwietnia r. 1831 do Warszawy przez most łyżwowy na wylocie ul. Bednarskiej, jeńców i chorągwi, zdobytych przez wojsko polskie w bitwach pod Wawrem i Dębem Wielkim. 2) Wprowadzenie tych chorągwi do Zamku Królewskiego przez gwardję narodową warszawską. — Obrazy te, poza wyjątkową wartością ikonograficzną, tak żywo odzwierciedlającą zdarzenia historyczne, posiadają, zwłaszcza drugi, bardzo wybitne zalety malarskie. Krajobraz miejski, pełen światła i powietrza, tchnie umiłowaniem autora do przedmiotu; koloryt o dużych zaletach, ciepły i szarmonizowany, sceny pełne życia. Te

obrazy, wraz z dwoma drugimi: „Wzięcie Arsenалу przez lud d. 29-go listopada roku 1830“ i „Gen. Chłopiński na czele pułku strzelców konnych gwardji d. 3-go grudnia r. 1830 na Krakowskiem Przedmieściu“ stanowią piękny cykl, przedstawiający stolicę w momentach historycznych powstania listopadowego. Obr. ol. 52×80. Nr. inw. 5624/5.

343. Kokular Aleksander, ur. w Warszawie r. 1793, zm. tamże r. 1846. „E d y p i A n t y g o n a“. Podpis: „Alex. Kokular. Pol. / pinx. Romae MDCCCXXV“. Król w chitonie oliwkowym, chimationie czerwonym. Antygona w chitonie białym, peplonie złotym. Układ nawskroś klasyczny, rysunek bardzo poprawny, krajobraz tragiczny w tonach sino-niebieskich. Obr. ol. na pł., cm. 261×199. Nr. inw. 157.

344. Brzeziński Leon, 1809—1865. Portret damy w sukni czarnej, z kołnierzem białym. Napis: „Brzeziński Leon, 1839“. — Rysunek poprawny i subtelny, lecz suchy. Miniatur. 7×5'7. Nr. inw. 5922.

345. Marszałkiewicz Stanisław, ur. w Warszawie r. 1789, zm. tamże 1872; miniaturzysta, kształcił się pod kierunkiem Bacciarellego i Ant. Brodowskiego a następnie od r. 1830 w Dreźnie na wzorach dawnych mistrzów. — Portret Pauliny z Wasilewskich Tyklowej, referendarzowej Stanu. Podpis: „Marszałkiewicz“. — Jest to dzieło wysokiej miary artystycznej, o wybornej charakterystyce twarzy młodej, pełnej wdzięku kobiety. Rysunek doskonały, bez tak często spotykanej w pracach Marszałkiewicza suchości. Miniatur. na kości, 11×9. Nr. inw. 3894. Dar. Marja Tykel.

346. Kwiatkowski Teofil, urodz. w Pułtuskach r. 1809, zm. w Avallon (Burgundji) 1891. — Szkic, przedstawiający Fryderyka Szopena, prawdopodobnie malowany z natury. Podobny, który znajdował się na wystawie retrospektywnej w Warszawie r. 1898, był datowany 1843. — Akwarela delikatna o tonach miękkich, przezroczystych. 37×28. Nr. inw. 23189.

347. Pęczarski Feliks, kształcił się w Düsseldorfie przebywał w Warszawie w latach 1840—60. — Dwaj gracze w karty, z których jeden ogląda przy świecy wygranego rubla papierowego, poklejonego.

Drugi obraz od pary, przedstawiający lichwiarza, ma napis na odwrocie: „Malował 3 te obrazy Feliks Pęczarski 1845”. — Rysunek bardzo mocny, aczkolwiek nieco suchy, koloryt zimny, charakterystyka twarzy wybitna, lecz mimika nieco przesadna, co cechuje tego głuchoniemego malarza. Obr. ol., 73×61. Nr. inw. 21879.

348. Pfanhauser Franciszek, malował w Warszawie 1830—1850. — Portret Julji z Czabanów Wiemanowej. — Dzieło tego malarza kobiet pełne wykwintu i smaku; wielką wagę nadano w niem szczegółom ubrania, zwłaszcza białej koroncy. Obr. ol., 75'5×64. Nr. inw. 990. Dar. Julja Wiemanowa.

349. Lesser Aleksander, ur. w Warszawie r. 1814, zm. w Krakowie 1884. — Portret żony artysty, Julji z Bergsonów. — Dzieło poprawne, starannie wykonane, akademickie, chłodne i bez polotu. Wyraz twarzy subtelny i ujmujący czyni to dzieło jednym z lepszych tego zaśluzonego, sumiennego i pracowitego malarza. Obr. ol., 98×79. Nr. inw. 5633. Dar. Julja z Bergsonów Lesser-Blatteisowa.

350. Simler Józef, ur. w Warszawie r. 1823, zm. w Krakowie 1868. — Portret Teodora Tryplina, dr. med. i autora dzieł podróźniczych. Podpis: „J. Simler. 1852”. — Jest to portret o wybitnych zaletach artystycznych tego utalentowanego malarza przeważnie scen historycznych. Twarz pełna charakteru, koloryt ciepły i głęboki, dzieło w duchu romantycznym, malowane z rozmachem a jednocześnie z właściwym umiarem. Obr. ol., 108×80. Nr. inw. 23797.

351. Kamiński Aleksander, urodz. w Warszawie r. 1823, zm. tamże 1886, uczeń Kokulara, Akademji petersburskiej, pracował następnie w Rzymie. — Portret Adama Mickiewicza z napisem: „A. Kamiński. 1850. Paryż”. — Dzieło szczerze, bezpretensjonalne i pod każdym względem poprawne, posiada szczególną wagę, jako jeden z nielicznych portretów wieszczka, malowanych z natury. Obr. ol., 40'5×32'5. Nr. inw. 57.

352. Szermentowski Józef, urodz. w Bodzentynie roku 1833, zm. w Paryżu

1876. — Orka. Podpis: „J. Szermentowski 1861”. — Obraz malowany w trzecim roku pobytu artysty w Paryżu; odznacza się głębokiem odczuciem krajobrazu polskiego, którego Szermentowski był pierwszym najwybitniejszym w malarstwie przedstawicielem. Promienie słoneczne, przesłonięte przelotną chmurą, sinawy kolor oddali oraz gromadzące się na horyzoncie drobne chmurki zapowiadają zbliżającą się burzę. Powietrze jasne i przejrzyste, koloryt soczysty, szerokie mistrzowskie ujęcie krajobrazu znamionują to dzieło. — Obr. ol., 71×100. Nr. inw. 5941. Dar. Wojciech Sawicki.

353. Sidorowicz Zygmunt, ur. we Lwowie r. 1845, zm. w Wiedniu 1881. — Krajobraz; na skraju lasu tabor cygański. Pochmurne letnie popołudnie, nastrój smutku i opuszczenia. Kompozycja oraz technika znamionują wytrawnego i pełnego talentu artystę. Podpis: „Sidorowicz 1876”. — Obr. ol., 29×58. Nr. inw. 44493.

354. Gieryski Maksymilian, ur. w Warszawie r. 1846, zm. w Reichenhallu r. 1874. — Przedświt. Podpis: „M. Gieryski. München 1869”. — Jest to niezmiernie głęboko odczuty i po mistrzowsku skromnemi środkami technicznymi wykonany krajobraz, pełen nastroju i poezji. Obraz ol., 27'5×36'5, na drzewie. Nr. inw. 5319.

355. Grottger Artur, ur. w Ottyniowicach (Małopolska) r. 1837, zm. w Amelieles-Bains 1867. — Powstaniec r. 1863 na Syberji. Napis: „A. G. (monogram) 15/2 we Lwowie 1866 z natury rysowany”. — Jest to dzieło współczesne pierwszym kartonom cyklu „Wojny” i charakteryzuje ostatni okres działalności tego genialnego i nawskroś narodowego artysty. Twarz starca niezmiernie uduchowiona, technika subtelna, linje wystudjowane i wyszukane. Rys. kredą czarną i białą na pap. szarym, 48×31. Nr. inw. 23896.

356. Brandt Józef, ur. w Szczecznym r. 1841, zm. w Radomiu 1915. — Konfederaci barscy. — Podpis: „Józef Brandt z Warszawy 1875”. — Jest to scena pełna życia, malowana z rozmachem przez tego mistrza, jednego z najwybitniejszych przedstawicieli malarstwa polskiego. Obr. ol., 50×97. Nr. inw. 20469. Dar. Wincenty Walewski.

357. Kossak Juliusz, ur. w Wiśniczu 1824, zm. w Krakowie 1899. — Odsiecz Smoleńska w r. 1633. Podpis: „Juliusz Kossak 1879“. — Jest to piękne dzieło tego znakomitego, nawskroś narodowego artysty z najlepszej epoki jego działalności. Konie pełne życia i charakteru, krajobraz głęboko odczuty, zwłaszcza interesujące jest niebo zimowe. — Akwarela 42×97. Nr. inw. 21137. Dar. Ign. Baranowski.

358. Wyczółkowski Leon, urodz. w Warszawie r. 1852. — Portret Fałińskiej, babki artysty, z podpisem: „L. Wyczółkowski, 1880, Rossosz“. — Jest to dzieło z pierwszej epoki działalności mistrza, odznaczające się znakomitą charakterystyką twarzy staruszki, wybornym rysunkiem i rozmachem, cechującym dojrzałego artystę. Obr. ol. 112'5×60'5. Nr. inw. 5316.

359. Piechowski Wojciech, urodz. w Noszarzewie pod Mławą r. 1846, zmarł w Skłutach w Kutnowskim 1911, uczeń Gersona, później Akademii Monachijskiej. Toast weselny. Podpis: „Wojciech Piechowski w Warszawie, 1881“. — Wyborny to obraz obyczajowy z przepysznyimi typami prowincjonalnymi. Technika znamionuje malarza, który opanował całkowicie swoją sztukę. Obr. ol. 99×149. Nr. inw. 20720.

360. Gierymski Aleksander, urodz. w Warszawie r. 1849, zm. w Rzymie 1901. — Ulica w Rothenburgu (w Bawarii). Podpis: „A. Gierymski München“. — Wczesna to praca tego przodownika naturalistycznego malarstwa polskiego. Obraz pełen światła słonecznego o wysokich zaletach perspektywy powietrznej. Obr. ol. 80×61. Nr. inw. 22588.

361. Tegoż autora. Piaskarze. Widok bulwaru warszawskiego nad Wisłą. Podpis: „A. Gierymski 87“. — Jest to jedno z arcydzieł tego mistrza i być może najwyższy wysiłek i tryumf kierunku naturalizmu w sztuce polskiej. Szczegóły wykończone z nieprawdopodobną ścisłością, mianowicie: fałdy koszul piaskarzy, grudki mokrego piasku i t. d., malowane jednak szeroko i soczyście, nie przeszkodziły bynajmniej artyście osiągnąć głębokiego wrażenia całości krajobrazu, przesyconego światłem, aczkolwiek pochmurnego, zimnego i wietrznego poranku. Po mistrzowsku ujęty

jest koloryt obrazu: szczegóły o barwach niezwykle mocnych, łączą się jednak w jedną powietrzną szarą całość. Obr. ol. 50×66. Nr. inw. 22587. Oba te dzieła są darem Zofji z Hulewiczów dr. Gajkiewiczowej.

362. Tegoż autora. Taras pałacu Łazienkowskiego w Warszawie szkicowy, ołówkiem, pendzlem i gwaszem. W tym fragmencie w sposób mistrzowski rozwiązane jest zagadnienie oświetlenia południowego przy słońcu, przyćmionem obłokami. Pap. 21'5×29. Nr. inw. 43293. Dar. Ant. Sygietyński.

363. Fałat Juljan, ur. w Tuligłowach r. 1852. — Portret dr. Konst. Karwowskiego. Podpis: „Jul. Fałat. 90“. — Jest to doskonały portret o subtelnym wyrazie twarzy i niezwyklej charakterystyce i podobieństwie. Technika akwarelowa mistrzowska, łącząca szerokie traktowanie całości z wielkim wykończeniem szczegółów. Akwarela 32×24. Nr. inw. 18091. Dar. Konst. Karwowski.

364. Żmurko Franciszek, urodz. we Lwowie r. 1859, zm. w Warszawie 1910. Uczeń Tepy, Matejki, studjował w Monachjum, Florencji i Rzymie, od r. 1882 osiadł w Warszawie. — Portret własny. Podpis: „F. Żmurko 1900“. — Jest to dzieło charakterystyczne tego utalentowanego lecz zmanierowanego malarza, pełne rozmachu, o rysunku pobieżnym i kolorycie konwencjonalnym. Obr. ol. 70×55. Nr. inw. 691.

365. Lentz Stanisław, ur. w Warszawie r. 1862, zmarł tamże 1920. Kształcił się w Warszawie, Krakowie, Monachjum i Paryżu, od r. 1887 zamieszkał stale w Warszawie. — Póżyteczka; portrety Makowskiego i Grabowskiego z r. 1913. — Obraz pełen siły i charakterystyki, nagrodzony medalem wielkim złotym państwowym austro-węgierskim. Przypomina dzieła Fransa Halsy. Obr. ol. 126×100. Nr. inw. 3093. Dar. Dominik Witke-Jeżewski.

R Z E Ź B A.

366. Marja Panna, wypuktorzeźba z drzewa, polichromowana, z w. XIV/XV, z kościoła we wsi Dobrzec pod Kaliszem. Na podstawie zatarta data 1613, prawdopodobnie roku odrestaurowania zabytku. Wyraz twarzy Marji Panny niezwykle subtelny, łączący dobrotliwy uśmiech ze smutkiem.

Proporcje ciała wadliwe. — Wys. 50, szer. 26. Nr. inw. 12407.

367. Popiersie Wilibalda Pirkheimer (1470—1530), humanisty i burmistrza norymberskiego, który pozostawał w ożywionych stosunkach z Janem i jego synem Sewerynem Bonerami, burgrabiami i żupnikami krakowskimi. — Wypukłorzeźba z czarnego marmuru, dzieło mistrzowskie, o niezwykle wybitnej charakterystyce osoby portretowanej. 52 × 45 cm. — Około r. 1850 nabyte zostało to dzieło od żołnierzy austriackich na Wawelu. Nr. inw. 12262.

368. Głowa z szarawego marmuru, prawdopodobnie włoskiego, z w. XVI lub XVII, przedstawiająca interpretację głowy starszego syna Laokoona z grupy marmurowej, wykopanej w r. 1506. — Dzieło wysokiej wartości artystycznej, które uchodziło za rzeźbę klasyczną. Głowa ta wykonana została z bloku marmurowego, na którym wyrzeźbiony jest ze strony odwrotnej ptak (orzeł?) walczący ze smokiem (bazyliżkiem?). Dzieło to epoki romańskiej sięga w. XI najpóźniej pierwszej połowy w. XII. — Wys. 22'7, szer. 14'7, głęb. 12'2 cm. — Przedmiot ten został wykopany w piwnicy domu nr. 14, na rynku Starego Miasta w Warszawie w r. 1858 i przeszedł do Muzeum ze zbiorami Tow. Opieki nad zabytkami przeszłości. Nr. inw. 12375.

369. Ostatnia Wieczerza, wypukłorzeźba z drzewa lipowego, z początku w. XVI, szkoły Wita Stwosza, pochodzi z Czerska Mazowieckiego, prawdopodobnie z dawnego kościołka zamkowego. — Scena pełna ruchu i życia, ludzie o typach rozmaitych. Uderza w tem dziele uśłowianie artysty-mistrza nadania każdemu szczegółowi cechy odrębnej, tak n. p. wybitnie odmiennie scharakteryzowane są włosy poszczególnych osób. Wykonanie śmiałe i szerokie. Na rzeźbie znać ślady złocień i polichromji. Postać Jezusa i jednego z apostołów nowe. — Wys. 52, szer. 121'5 cm. Nr. inw. 4386. Przedmiot pochodzi ze zbiorów Ant. Strzałeckiego.

370. Złożenie do grobu ciała Jezusa. — Wypukłorzeźba z drzewa z pocz. w. XVI ze śladami polichromji. Z przodu

tarcza herbowa z herbem nieczytelny. — Dzieło to, równie jak poprzednie, wykonane zostało pod wpływem wielkiego Stwosza. Życie, ruch, indywidualizowanie postaci i szczegółów znamionują obie te rzeźby. Złożenie do grobu, aczkolwiek pełne siły, niedorównywa swym poziomem artystycznym „Wieczerzy“ (nr. 369) — Wys. 38, szer. 113. Nr. inw. 22919. Dar. Stan. Bojakowski.

371. Św. Sebastjan. Figura bronzowa złożona; dzieło włoskie z końca w. XVI, podstawa z w. XIX. — Dzieło wysokiej wartości artystycznej. Powtórzenia tej rzeźby w Muzeum Luwru i w Modenie. — Wys. figury cm. 50, całości z podstawą 68. — Nr. inw. 23958. Ze zbiorów Ant. Strzałeckiego.

372. Popiersie bronzowe Stefana Czarnieckiego (ur. 1599, hetm. pol. kor. 1665, zm. tegoż roku). — Jest to znakomite dzieło niewątpliwie włoskiego rzeźbiarza, wykonane prawdopodobnie wkrótce po śmierci hetmana na zamówienie, być może, córki Aleksandry lub jej męża, Jana Branickiego, marszałka koronnego. Rzeźbiarz miał zapewne przed sobą maskę gipsową, zdjętą po śmierci. Ta głowa, pełna charakteru i wyrazistości, jest wybornym portretem tego bohatera narodowego. Powtórzenie tego dzieła posiada Karol hr. Lanckoroński w Wiedniu. Herb Rawicz na podstawie został wyryty fałszywie w końcu w. XIX, Czarniecki bowiem używał herbu Łódzia. Wys. cm. 57'4. Nr. inw. 5350. Ze zbiorów Ant. Strzałeckiego.

373. Dmochowski Henryk, ur. w Wilnie r. 1810, uczestnik ruchu wolnościowego w Galicji w r. 1848, uczył się rzeźby w Paryżu i we Włoszech, skąd udał się do Ameryki, gdzie pracował z powodzeniem pod nazwiskiem Saundersa. W r. 1861 wrócił do miasta rodzinnego i r. 1863 wziął czynny udział w powstaniu; poległ w boju w pow. Dziśnieńskim. — Płaskorzeźba z marmuru białego, przedstawiająca podobiznę Michała, ojca artysty. Dzieło to świadczy o wybitnej kulturze artystycznej twórcy. Rysunek i modelacja niezwykle poprawne oraz wyborna charakterystyka twarzy. Wys. cm. 48 × 37. Nr. inw. 23006.

SKOROWIDZ

(Liczby oznaczają numery opisu)

- Aegae 4, 5
d'Alençon księżę 276
Altdorfer Albrecht 271
Andrzej św. 292
Anna św. 290, 293
Antoni św. 271
Antygona 343
August III 180, 299, 301
D'Auvigny Karol 324
- Bacciarelli Marcelli 305, 306, 308, 332, 345
Bacciarellowa Fryderyka 308
Baillon 34
Barbara św. 292, 293
Baryczka Stanisław 121
Baszków 20
Białogon 134
Białynin 241
Bechon Karol 309, 310
Bellini Giovanni 244
Bielak generał 83
Bielsk 192
Blum François 116
Bóg Ojciec 14, 15, 251
Boule Charles André 26
Bourguignon (Courtois) Jacques, 278
Branicki 76
Brandt Józef 356
Brekelenkam Van Quiryn 266
Brodowski Antoni 331, 345
Brodowski Józef 340
Brueghel Jan 254
Brześć Kujawski 170
Brzeziński Leon 344
Bułharyn Mikołaj 77
Bützau Grzegorz Henryk 40
- Carreno de Miranda Juan 288
Callot Jacques 247, 248
Chłopicki Józef 342
- Chrzonowska z Szemplińskich Józefa 319
Chrzonowski Marcin 318
Clarke 32
Clouet François (Janet) 276
Corneille z Lugdunu 276
Cranach Lucas 270
Cristus Petrus 251
Czarnecki Stefan 372
Czartoryski ks. Adam 325
Czartoryski Teodor Kazim., biskup 300
Czechowicz Szymon 298, 315
Czersk Mazowiecki 369
- Dawid, król 15, 313
Dawid Jacques 313
Decker Cornelis 265
Dmochowski Henryk 373
Dmochowski Michał 373
Dmuszewski Ludwik 328
Duch św. 14
Dughet Gaspard 279, 280
Dujardin Karel 264
Dürer Albrecht 269, 272
Dymitrów 8
Dziaduski Stanisław 234
Dzieciątko Jezus 243, 253, 290, 291
- Edessa 4, 5
Edyp 343
Eeckhout Gerbrand 262
Efez 6
Eleonora Wiśniowiecka 100
Eleuter-Semiginowski J. 295
Elżbieta, córka Henryka II 276
- Fałat Juljan 363
Florjan św. 292, 298
Franciszek II, król franc., 276
- Fryderyk Henryk ks. Ora-nji 255
Füger 313
- Gdańsk 162
Géricault Jean-Louis-Andre 286
Gerson Wojciech 359
Giecz 8
Gierymski Aleksander 360, 361, 362
Gierymski Maksymiljan 354
Glaize F. 227
Gossaert Jan (Mabuse) 253
Goyen Jan Josefoz 261
Grotowice 192
Grabowski 365
Grassi Józef 316
Greco El (Theotocopuli Domen.) 287
Gröll Karol 336
Grottger Artur 355
Grünewalt J. G. 124
Grzegorz św. 252
Gugenmus F. 117
Gugenmus Johan Michael 115
Guérin Jean 284
- Hanicki Jan Nepomucen 72
Heckel Franz 114
Ks. Henryk Sandomierski 9
Henryk II, król franc. 276
Herod 252
Hieronim św. 292
Hintz 335
Holmach Marcin 124
Hondecoeter Melchjor 267
Hoogstraaten 268
- Ingres Jean Auguste 285
Jacquotot Marie Victoire 283

- Jadwiga św., ks. śląska 293
 Jakób (biblijny) 262
 Jan św. 13, 14, 243
 Jan Jerzy, elektor saski 296, 297
 Jan Nepomucen św. 298
 Jan III Sobieski 26, 295, 296
 Janowiec n. Wisłą 106
 Jerzy św. 192
 Jesse 15
 Jezus Chrystus 12, 14, 244, 245, 250, 252, 272, 277, 292, 368, 370
 John Fryderyk 315
 Jordaens Jacob 255, 256
- Kaifasz 252
 Kamiński Aleksander 351
 Karol IX, król franc. 276
 Karwowski dr. Konst. 363
 Katarzyna św. 292, 293
 Katarzyna Medycejska 276
 Kazimierz Biskupi 291
 Kniaziewicz Karol 94
 Koesche Augustyn 120
 Kokular Aleksander 343
 Konicz (Kuntze) Tadeusz 303
 Korwin Kulesza Józef Onufry 108
 Kościuszko Tad. 91, 205, 333
 Kosiński Józef 311, 312
 Kossak Juljusz 357
 Kraków 333
 Krasicki Ignacy 84
 Krigner 112
 Kroszyn 223
 Kryszpin Hieronim 194
 Kublicki Stanisław 317
 Kupetzka, żona artysty 273
 Kupetzky Jan 273, 274
 Kwiatkowski Teofil 346
- Lampi Franciszek 323, 328, 330
 Lampi Jan Chrz. 314, 315
 Lanckoroński hr. Karol 372
 Laokoon 368
 Largillière 275
 Lentz Stanisław 365
 Lentzius Jan 124
 Leonard św. 292
 Lesser Aleksander 349
 Lesserowa Julja z Bergsonów 349
- de Lesseur Lesserowicz Wincenty 320, 321, 322
 Leszczyńscy 20
 Link Zuzanna 301
 Lublin 12, 293
 Lubomirski Hieronim 195
 Lubrański Jan, biskup 291
 Ludwik św. 252
 Ludwika Marja 21
 Lux Kazimierz 335
- Łazienki Królewskie 362
 Łubieńska hr. z Bielińskich 284
- Mabuse (Gossaert) 253
 Magdalena św. 252
 Magnasco Alessandro 247, 248
 Makowski 365
 Mansueti Giovanni 244
 Manyoki Adam de 275
 Maratta Carlo 303
 Marek św. 13
 Marja Anna, królowa hiszp. 288
 Marja Kazimiera Sobieska, 101, 176, 297
 Marja Panna 14, 99, 223, 243, 251, 253, 289, 290, 291, 292, 293, 366
 Marja Stuart 276
 Marszałkiewicz Stanisław 345
 Matejko Jan 364
 Mateusz św. 13
 Memling Hans 252
 Mengs Rafael 313
 Metzdorf Dawid 124
 Michał Archanioł 14, 292
 Mickiewicz Adam 351
 Mierzejewska Bogusławowa 107
 Mikulski Szymon 40
 De Mirys Silvestre 301
 Mojżesz 276
 Mokotów 91
 Molitor Jan Piotr 302
 Morykoni Benedykt 88
 Müller Franciszek 321
 Müllerowa Barbara 322
- Norblin de la Gourdain Jan Piotr 304
 Olaf św. 192
- Orlic (Orlicz?) Anna Barbara 223
 Orłowski Aleksander 326, 327
 Oświęcim 192
- Padarewski Franciszek 332
 Padawski Józef Jerzy 113
 Paweł św. 14, 15, 223
 Paweł św. z Teb 271
 Peeters Jan 258
 Peszka Józef 317, 340
 Pęczarski Feliks 347
 Pfanhauser Franciszek 348
 Piechowski Wojciech 359
 Piłat 252
 Piotr św. 14, 15, 223, 252
 Piotrków 242
 Piotrkowczyk Andrzej 236
 Pirkheimer Wilibald 367
 Pitschmann Józef 314
 De Poitiers Djana 276
 Poltz (Polends) Daniel Ernest 301
 Poniatowski ks. Józef 332
 Potocki Stanisław Kostka 316
 Potter Paulus 263
 Poussin Nicolaus 277, 279
 Prudhon Pierre Paul 281, 282
 Puławy 113
- Radziwiłł ks. Michał 221
 Rastawiecki Edward 301, 320
 Reklewski Jan 106
 Rembrand van Rijn 260, 262
 Robusti Jacopo (Tintoretto) 245
 Rodzina święta 256
 Rosa Salvatore 246
 Rothenburg 360
 Roque 35
 Ruysdael Salomon 265
 Rychter Szymon 124
- Saftleven Cornelis 259
 Samson 320
 Saskja, żona Rembrandta 260
 Saunders 373
 Schaeufelein Hans Leonard 272
 Schalcken Godfried 268
 Scheiz 275
 Schepcke Daniel 118
 Sebastjan św. 371
 Sidorowicz Zygmunt 353

- Sienna w pow. Hżeckim 289
 Sierakowski Józef 329
 De Silvestre Charles Fran-
 çois 299
 Simler Józef 350
 Słomniki 11
 Smoleńsk 357
 Smuglewicz Franciszek 313
 Snyders Frans 257
 Sołtyk Kajetan, biskup kra-
 kowski 227
 Sołtyk Kajetan ks. 315
 Stachowicz Michał 333, 334
 Stanisław August 217, 218,
 305, 306, 307, 308, 314,
 320
 Stanisław Szczepanowski, św.
 292, 293
 Staszów 143
 Stattler-Stański Wojciech 340
 Straely Edward 325
 Stwosza Wita szkoła 369, 370
 Sulejów 10
 Szermętowski Józef 352
 Szmid Karol 91
 Szopen Fryderyk 346
 Tępa Franciszek 364
 Teresa Kunegunda 67
 Tiepolo Giovanni Battista 250
 Tintoretto (Robusti Jacopo)
 245
 Topolski Maciej 329
 Toruń 120
 Towiańska Karolina 339
 Towiański Andrzej 338
 Tryplin Teodor 350
 Tum pod Łęczycą 157
 Tyklowa Paulina z Wasilew-
 skich 345
 Tyzenhaus Antoni 224, 226
 Urban Karol 119
 Walewska Marja 283
 Wańkiewicz Walenty 337,
 338, 339
 Watteau Antoine 304
 Warszawa 18, 21, 23, 97,
 121, 126, 133, 158, 160,
 168, 172, 176, 341, 342,
 361, 362
 Wawrzeńska z Warega Mas-
 salskich Helena 72
 Wegwood Josiah 307
 Wesslowa 60
 Weyden van der, Rogier
 522
 Wiemanowa Julja z Czaba-
 nów 348
 Witoszyński Wincenty 71
 Władysław Jagiełło 289
 Włocławek 161
 Wodzicki gen. 333
 Wojniakowski Kazimierz 318,
 319
 Wołga rz. 7
 Woyna 76
 Wyczółkowski Leon 358
 Wysokie Koło 240
 Zaleski Marcin 341, 342
 Załuski Andrzej 303
 Zuzanna 249
 Zygmunt III. 98
 Żmurko Franciszek 364

**EKSPONATY
MUZEUM NARODOWEGO
W WARSZAWIE**

2

3

5

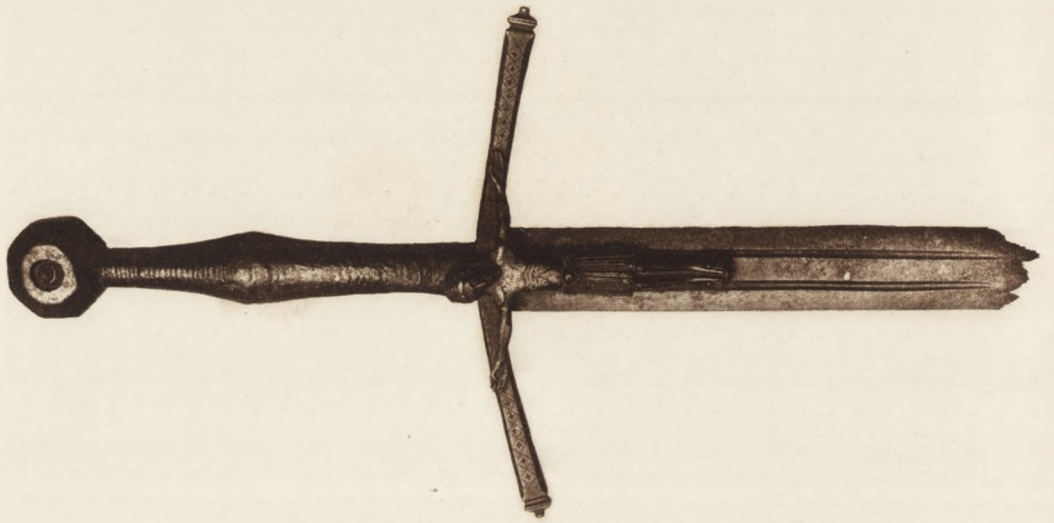
4

6

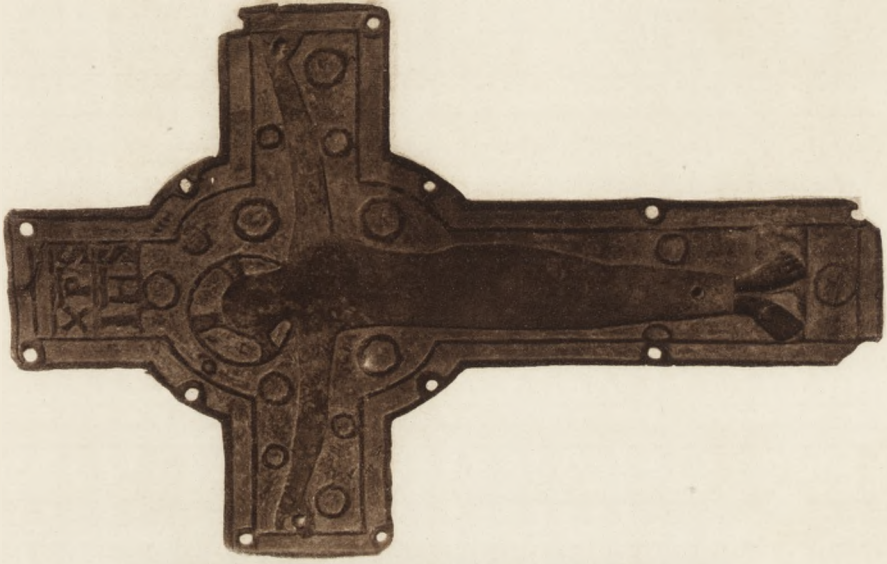
7

9

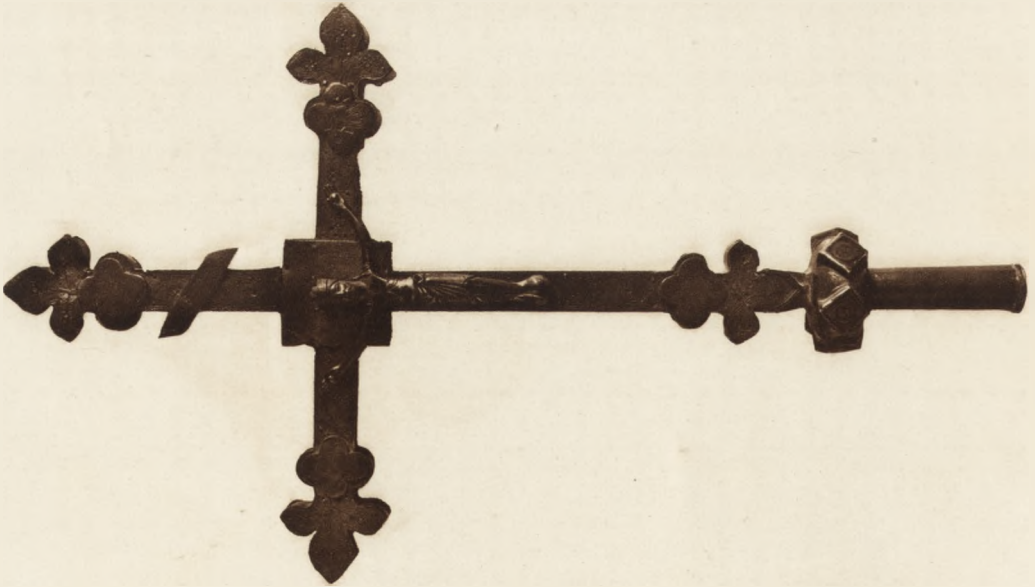
8

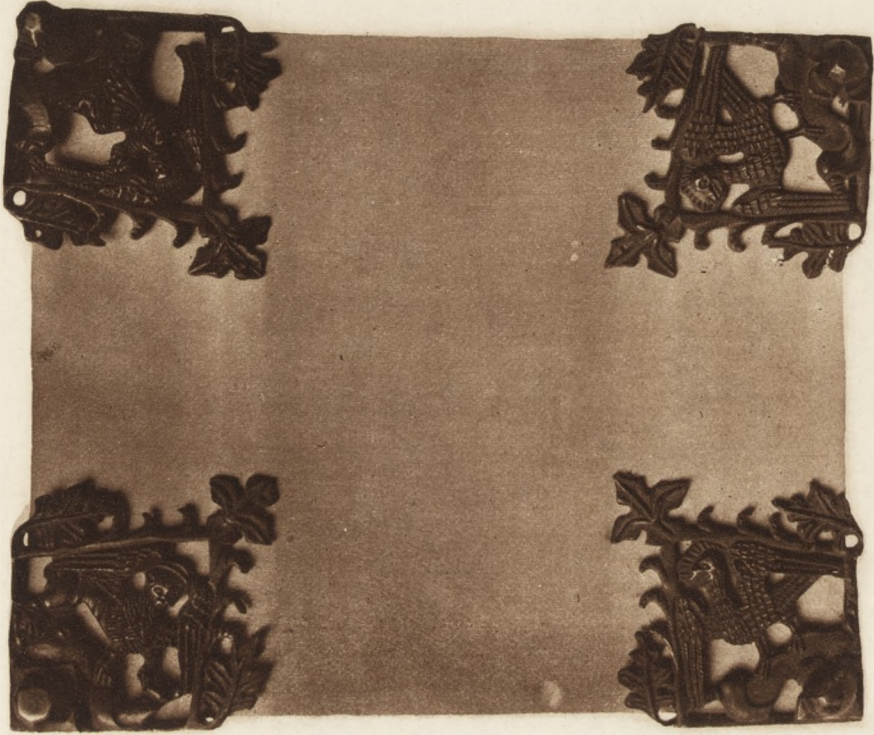
11

10

12

13

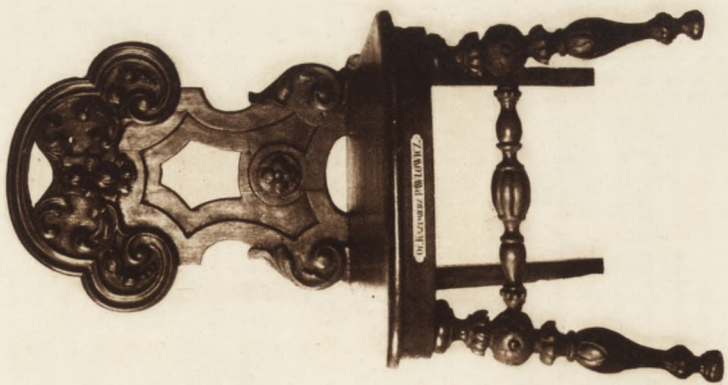
14

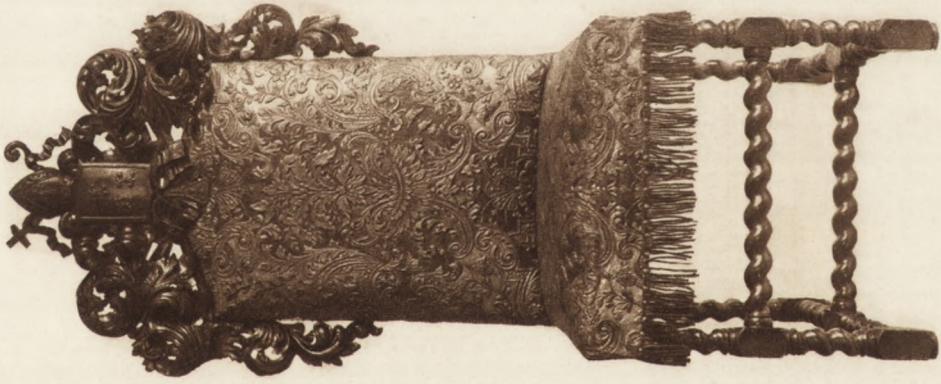
15

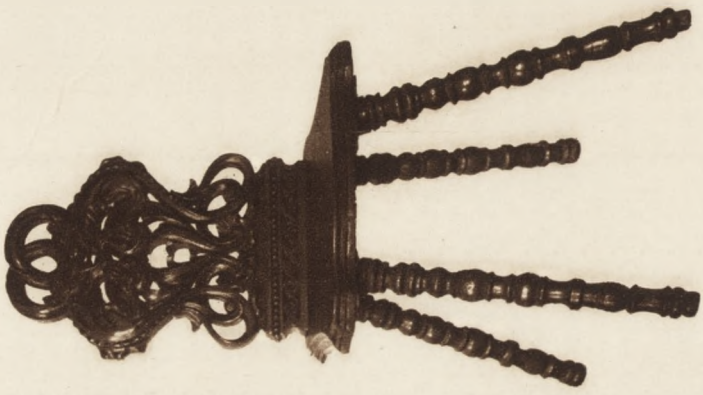

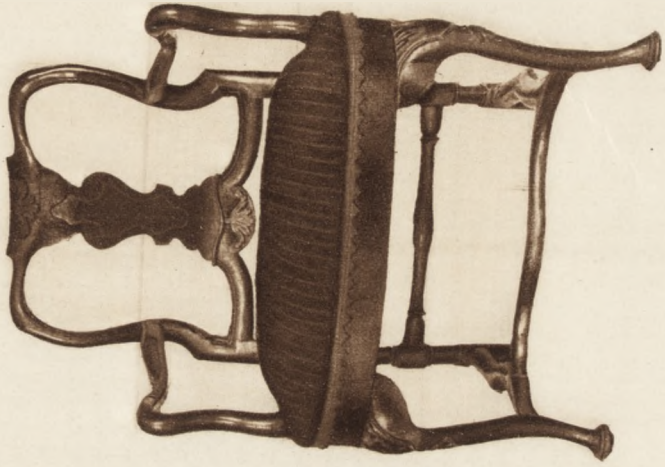
18

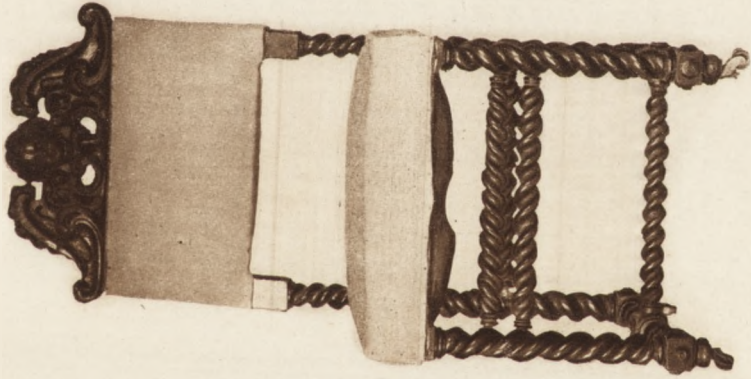
19

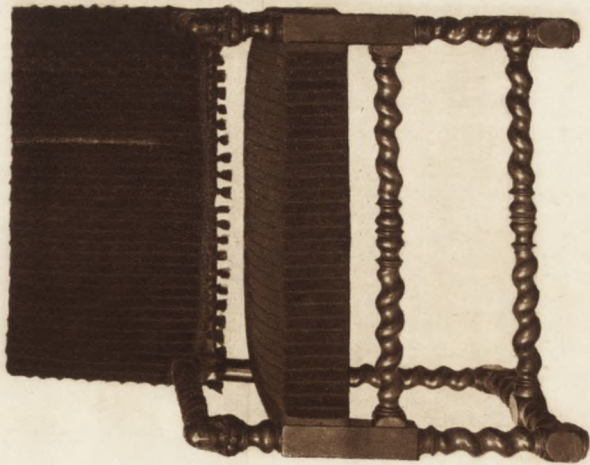
20

23

22

21

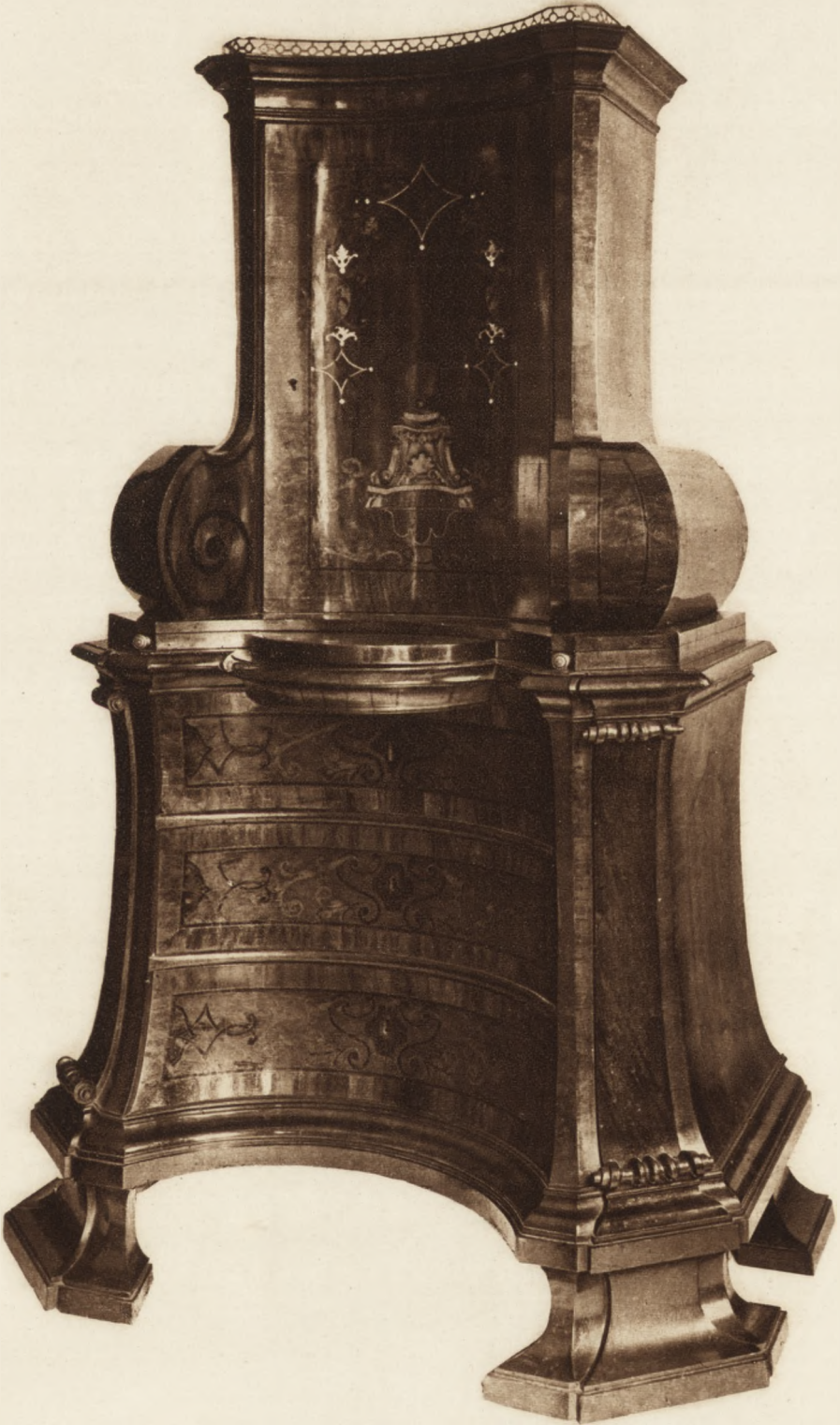
24

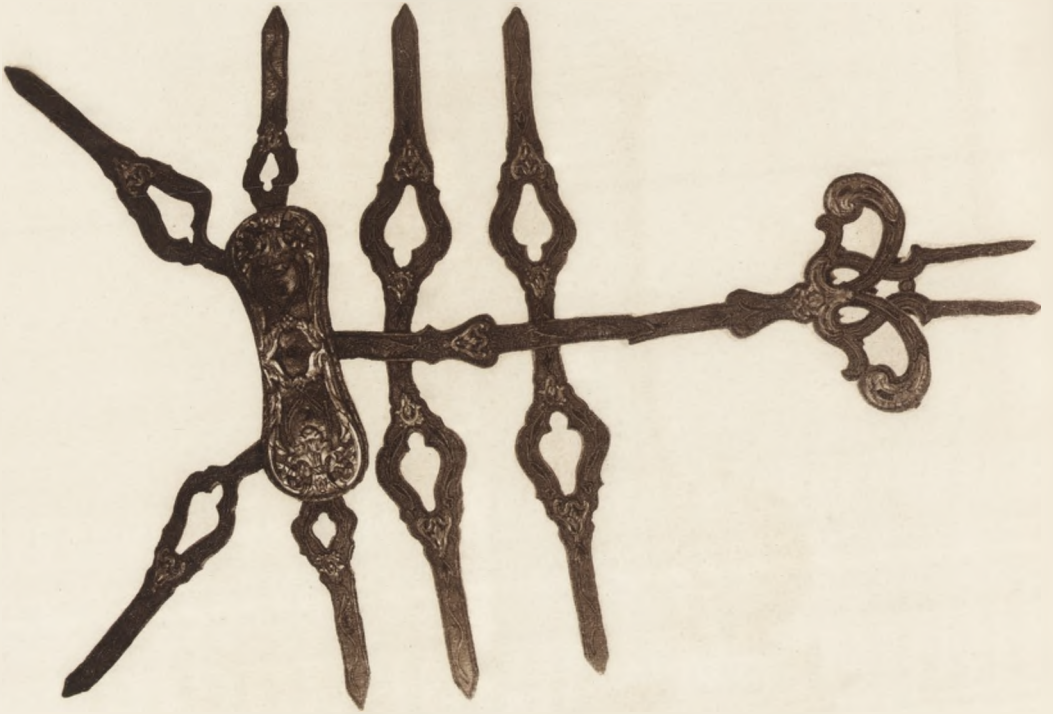

25

29

30

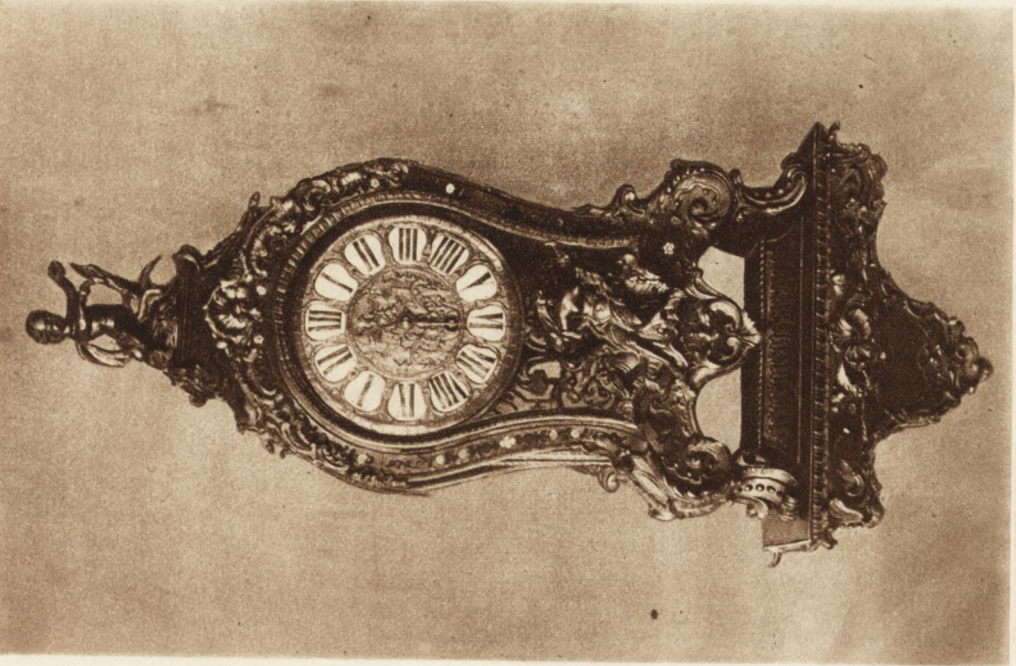

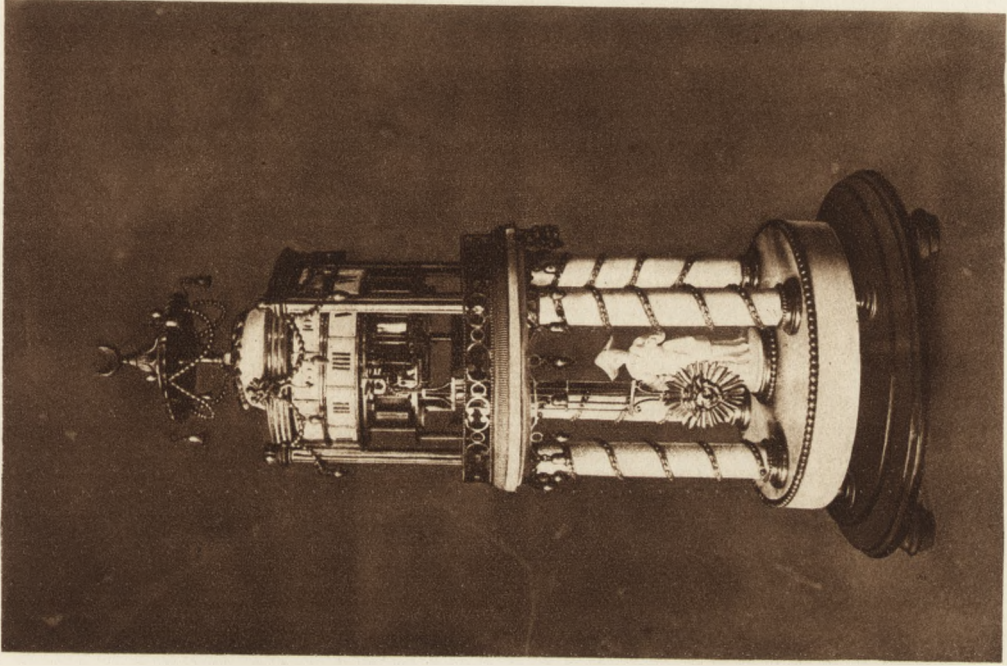
32

33

34

35

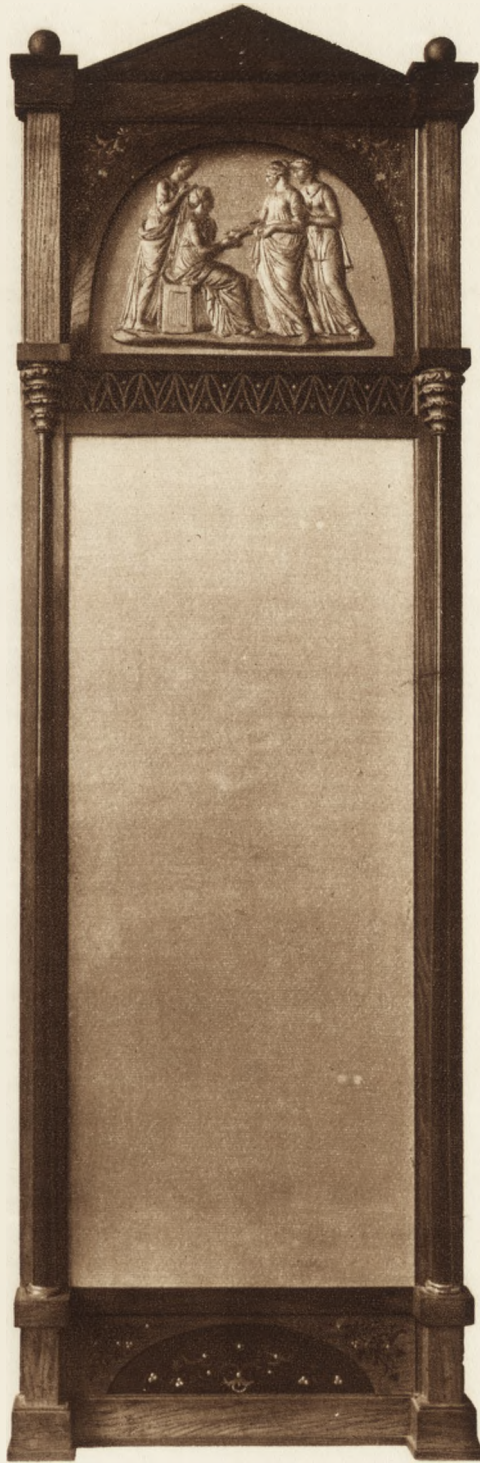

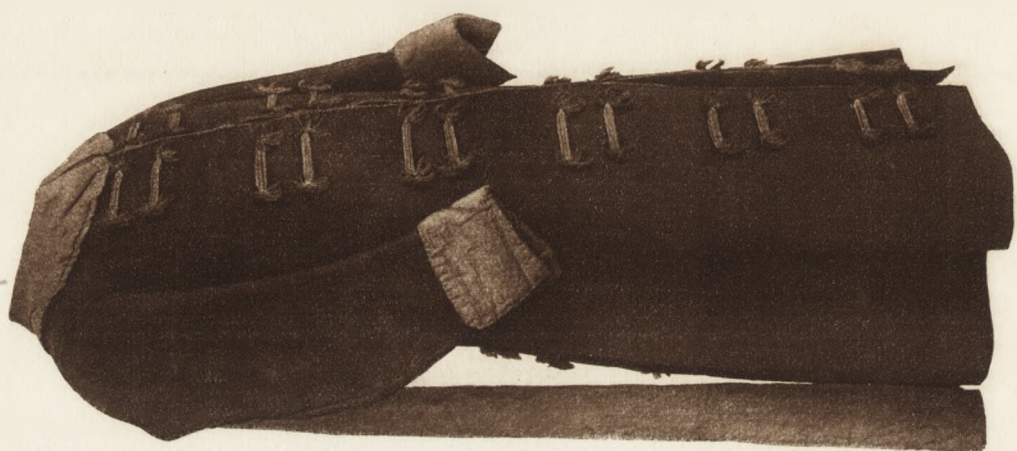

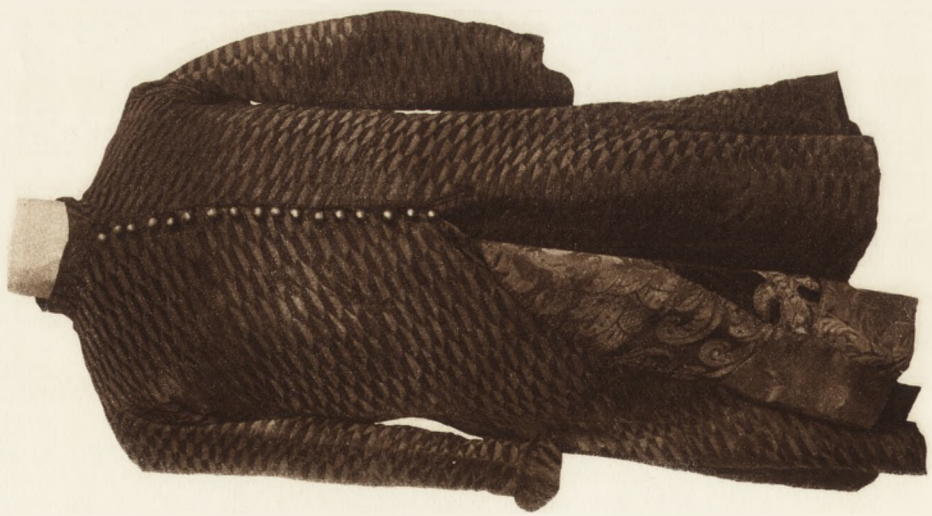

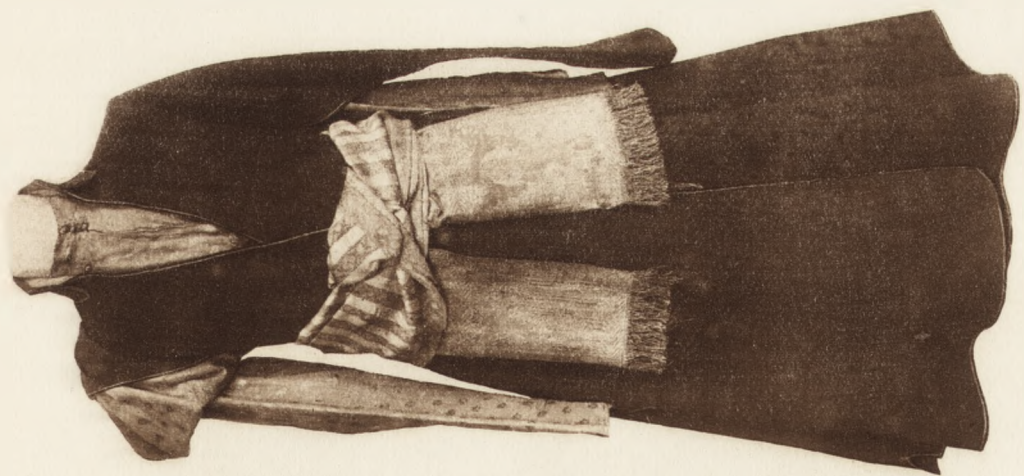

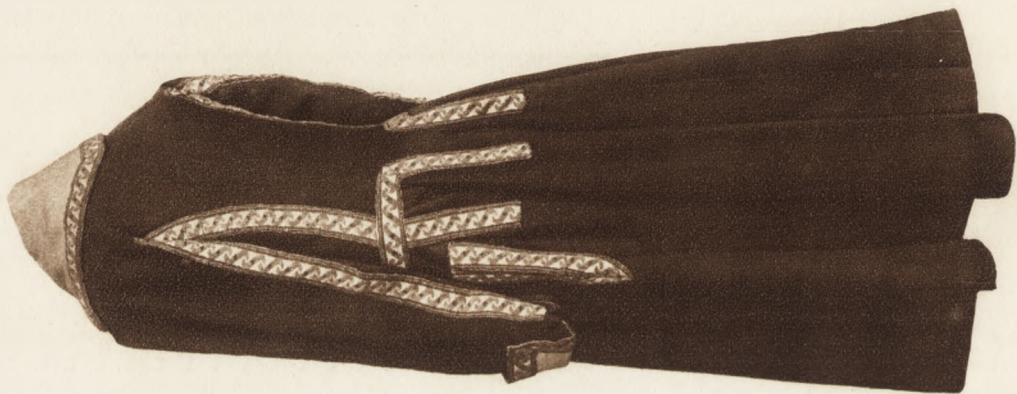
43

44

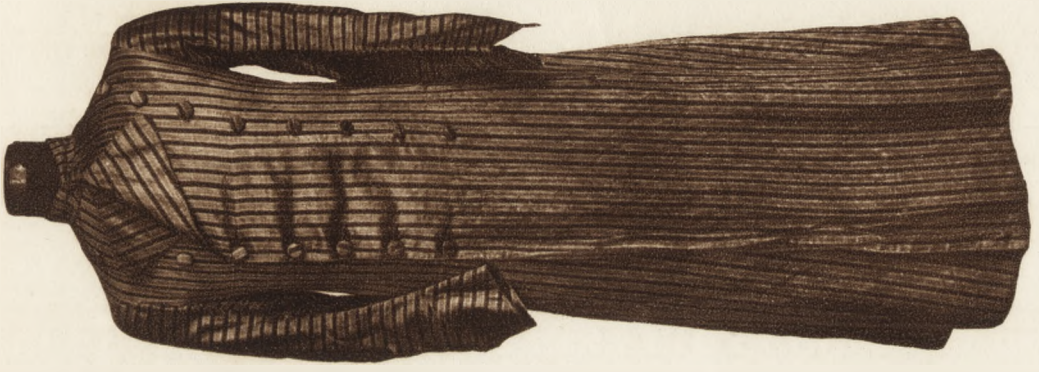

48

47

50

49

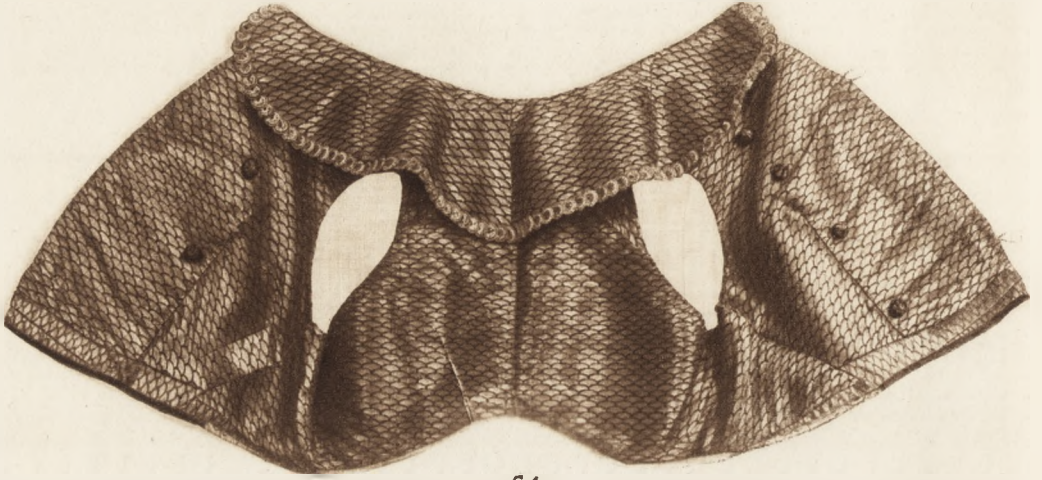

52

51

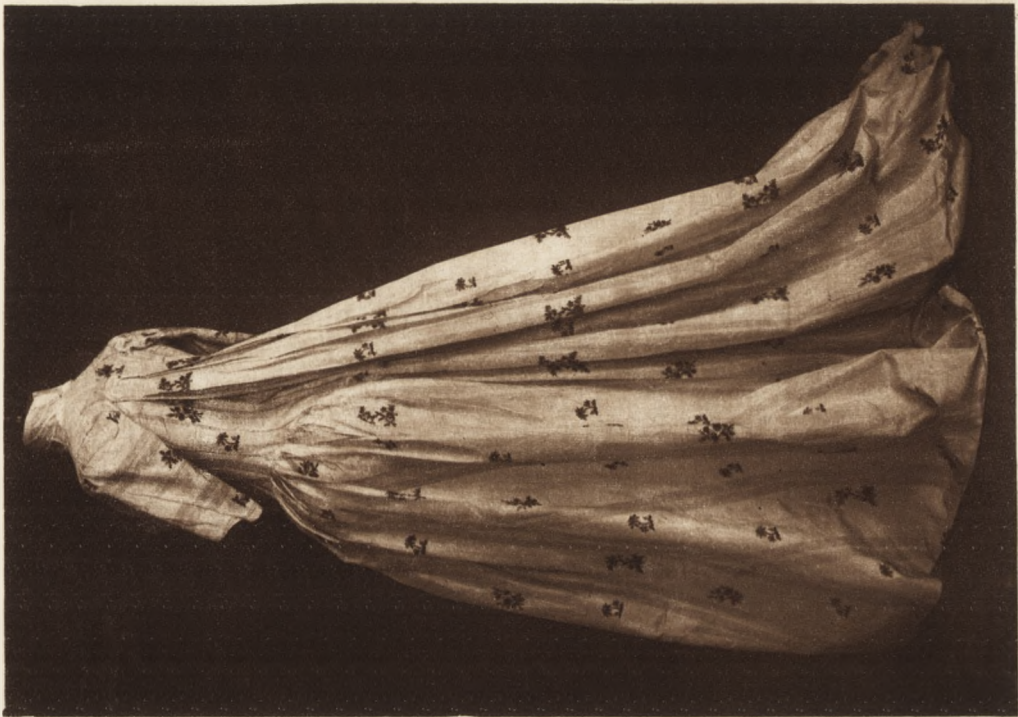

54

55

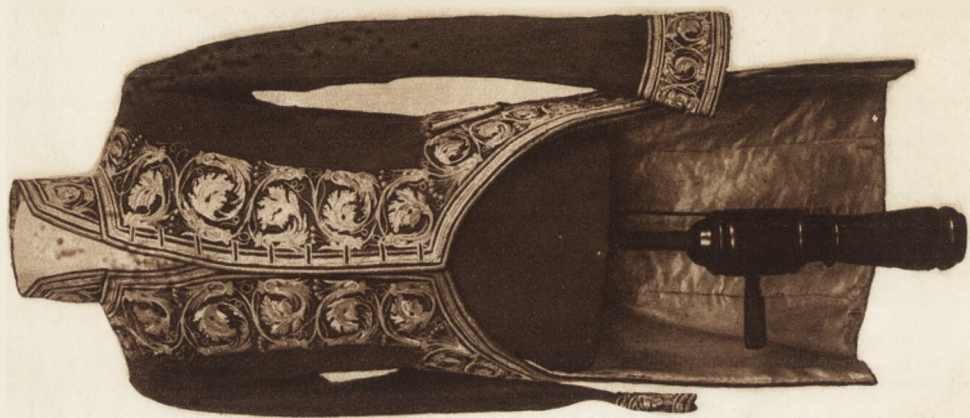
57

56

58

59

64

65

62

61

63

66

67

68

69

70

71

72

73

74

76

77

75

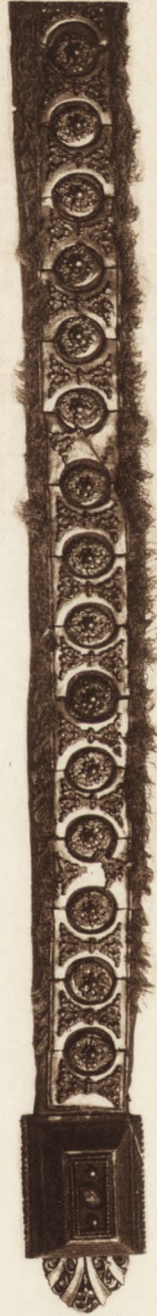
78

79

80

81

82

84

85

83

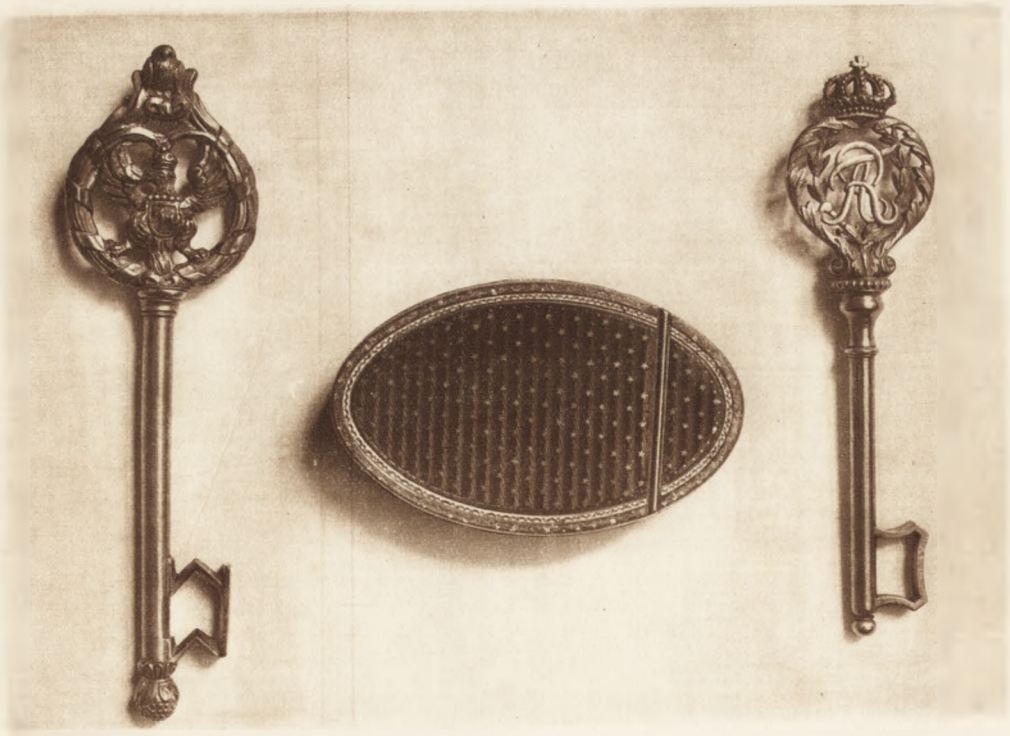
86

87

88

90

89

92

91

93

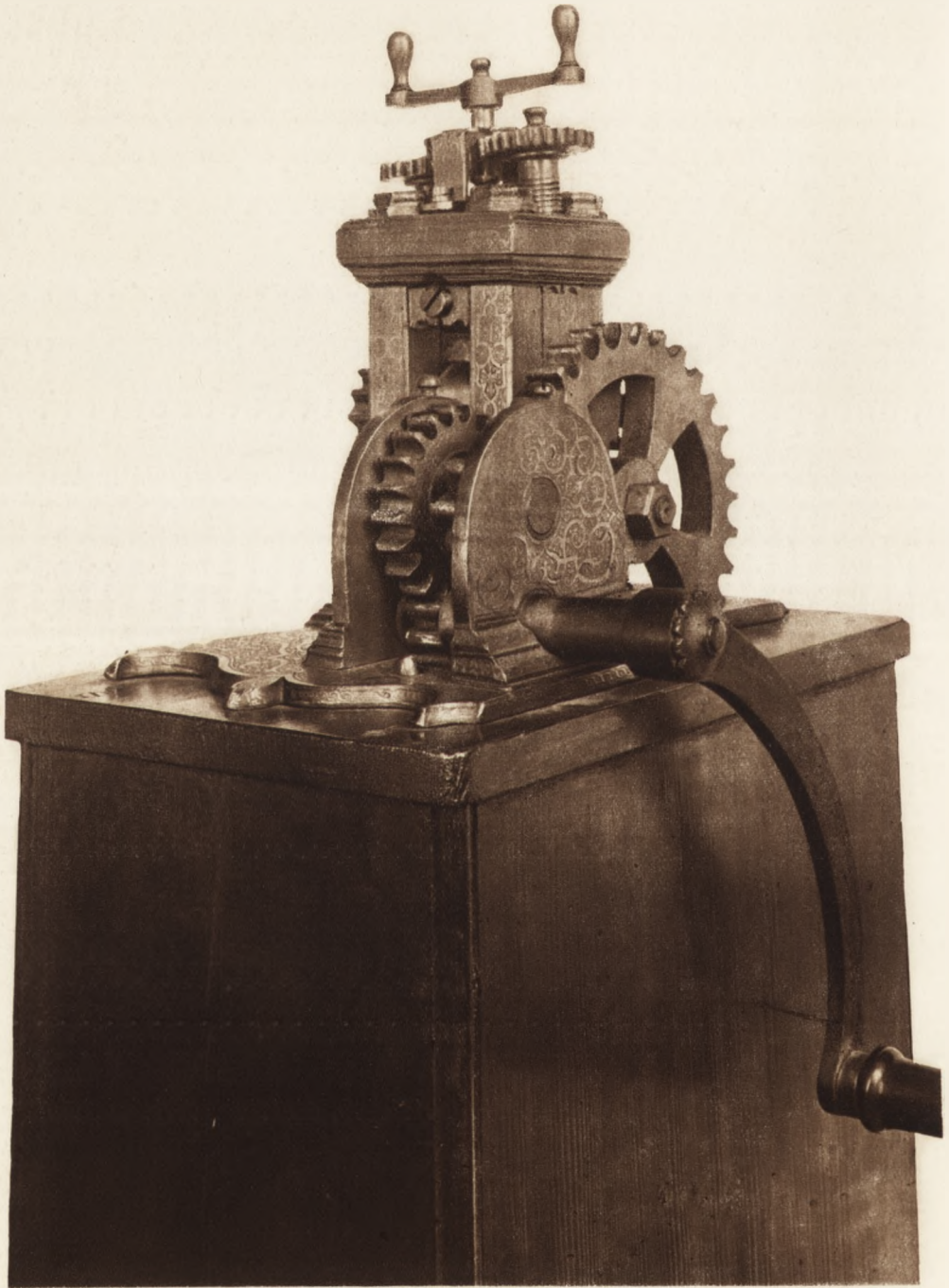

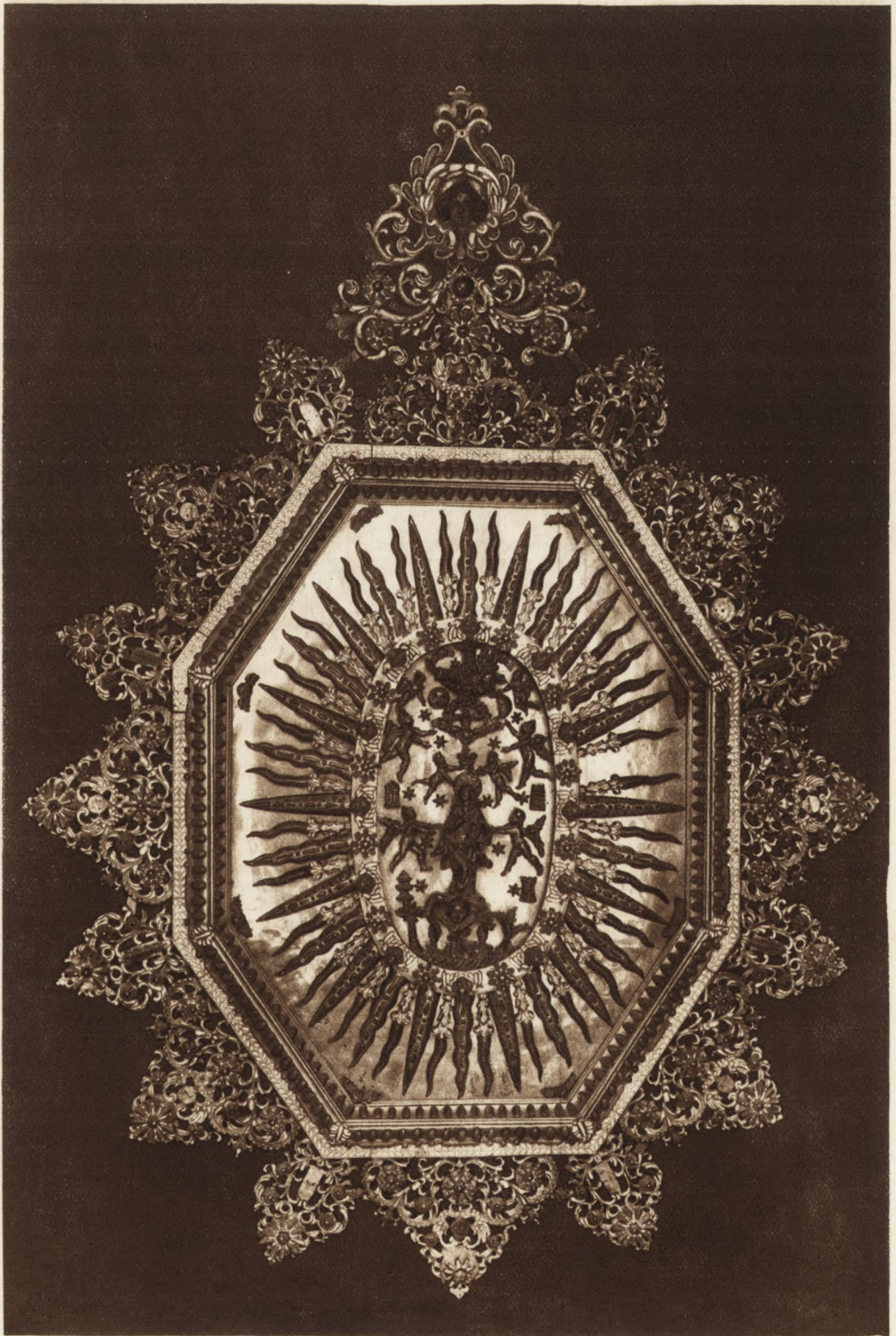
95

96

102

103

104

105

106

107

108

110

109

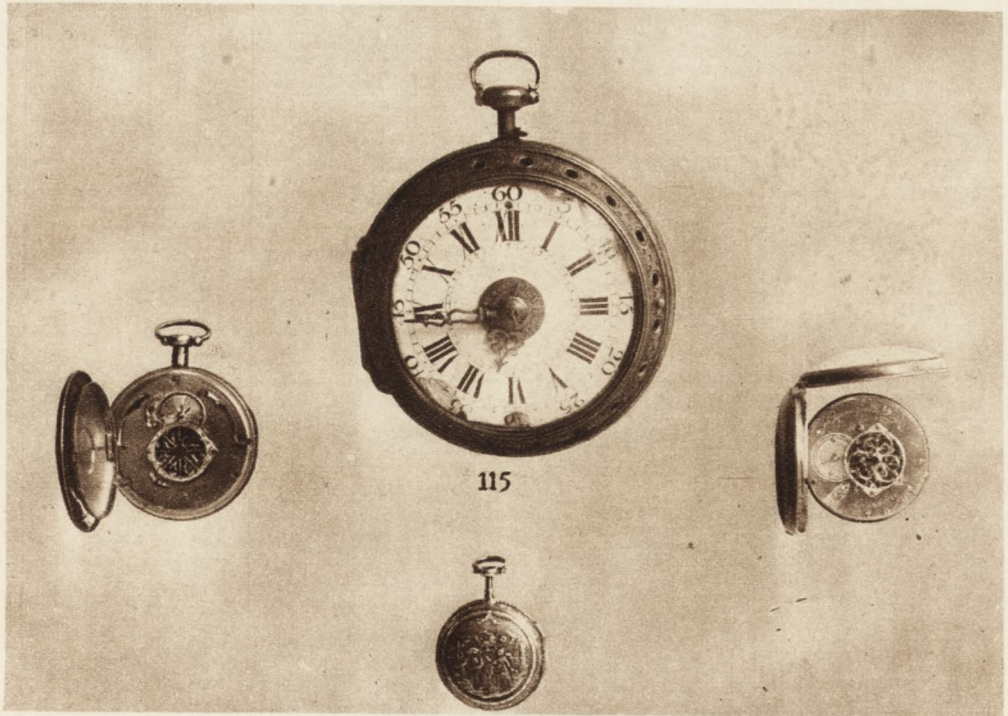
111

113

112

114

115

116

118

117

120

119

121

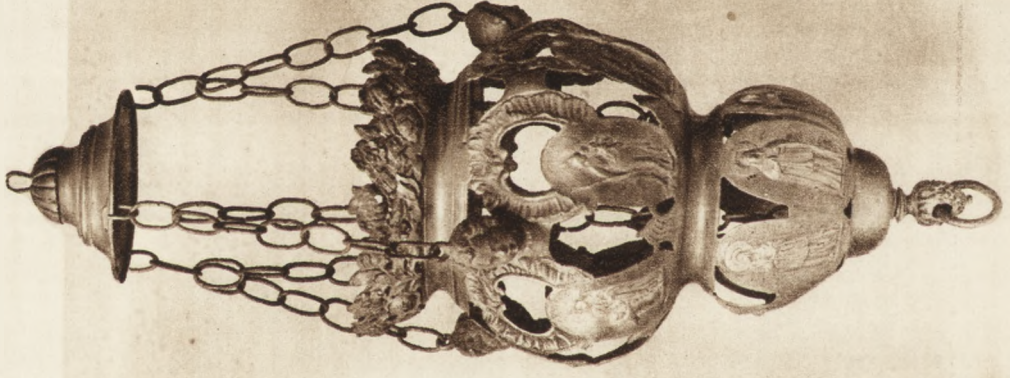
122

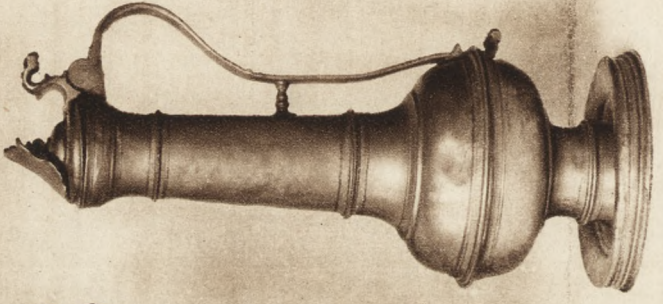
123

124

125

126

128

129

127

130

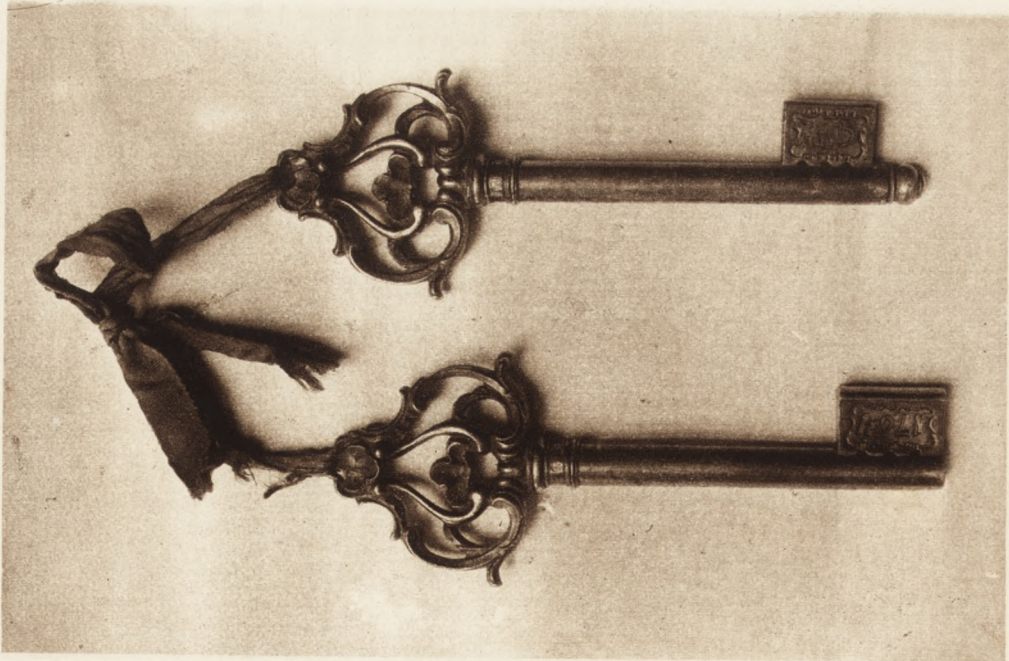

131

132A

133

132

134

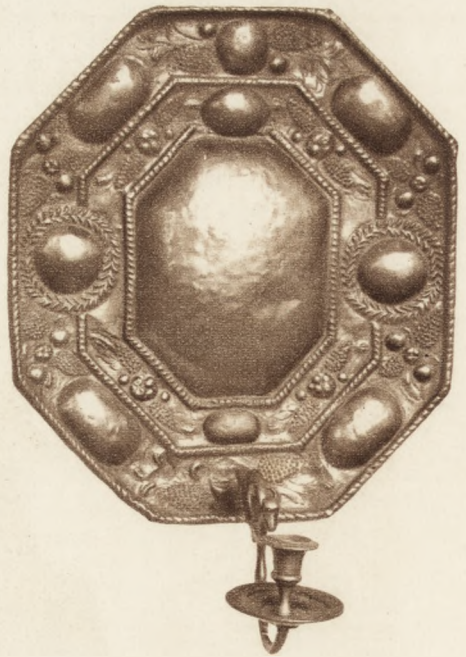
135

130

137

138

143

144

139

145

140

141

140

142

149

150

151

148

152

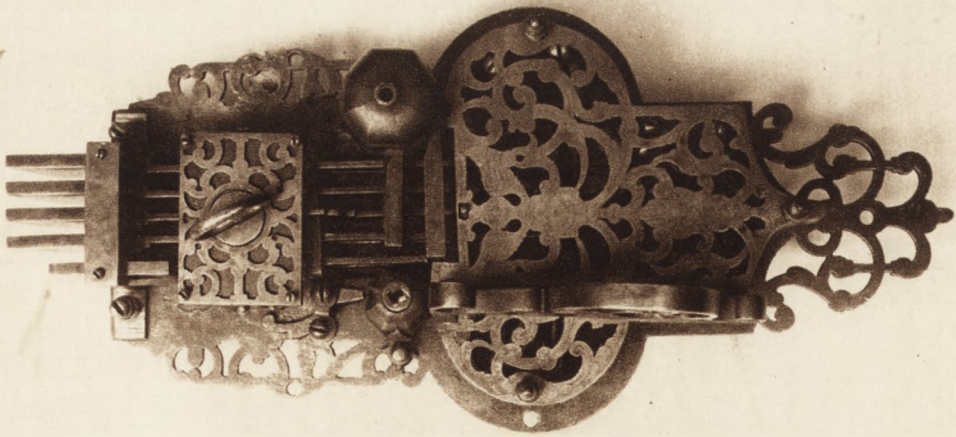
153

154

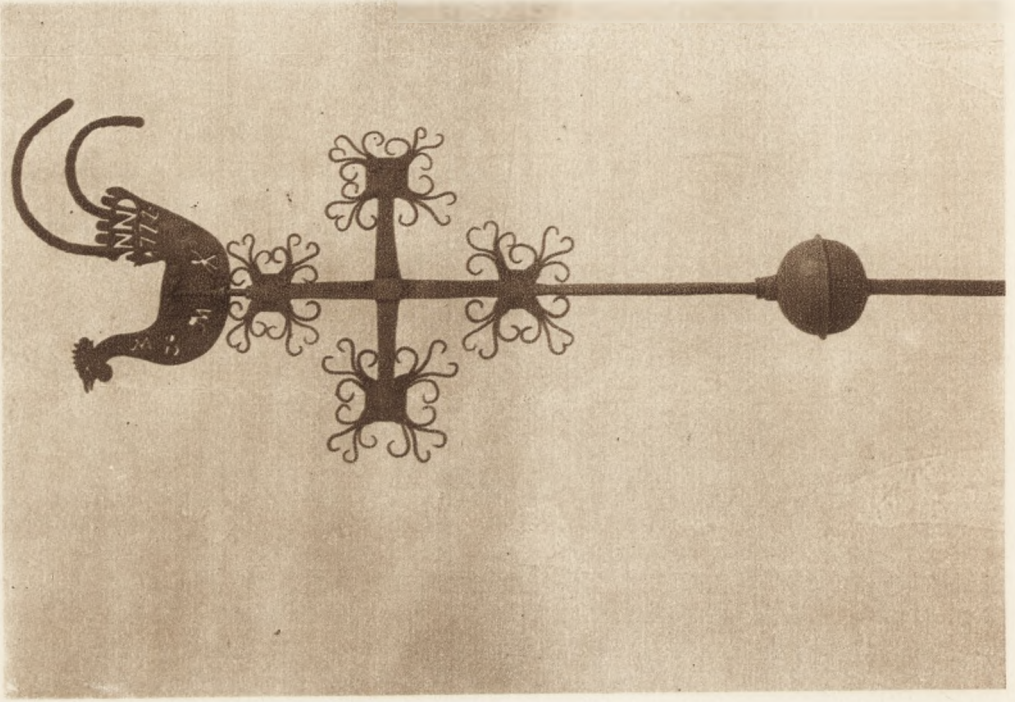

155

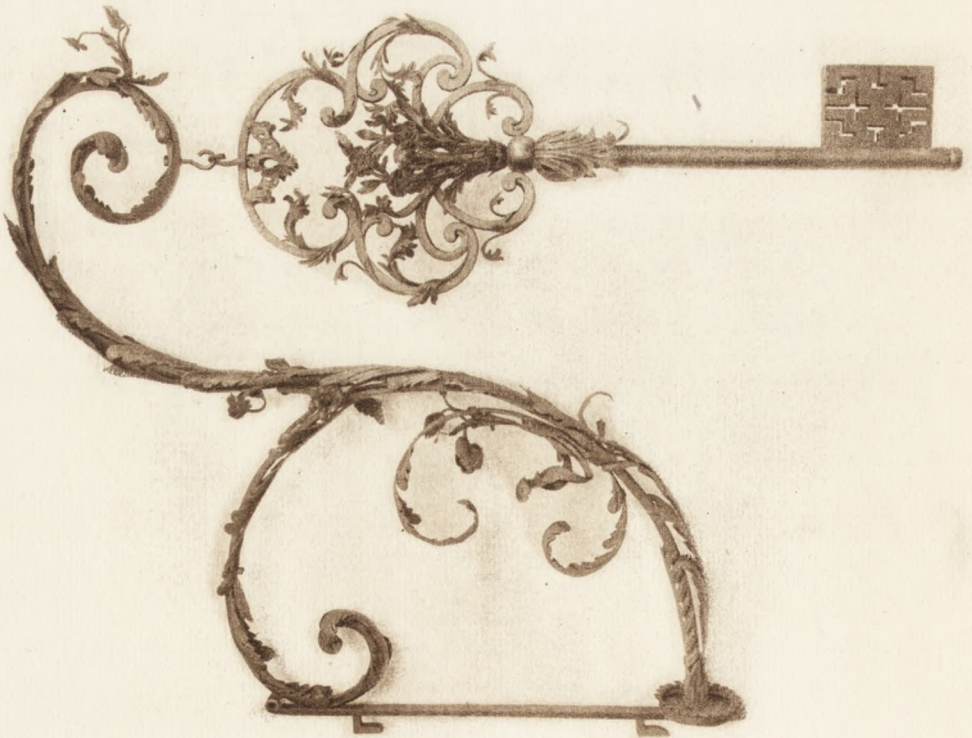

156

170

169

171

173

172

174

175

176

177

178

179

180

181

182

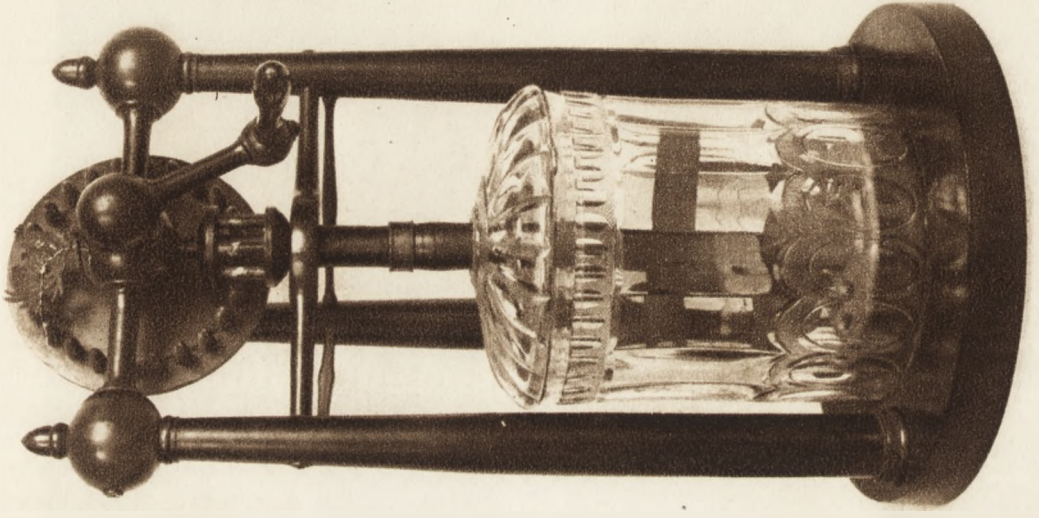
183

184

185

186

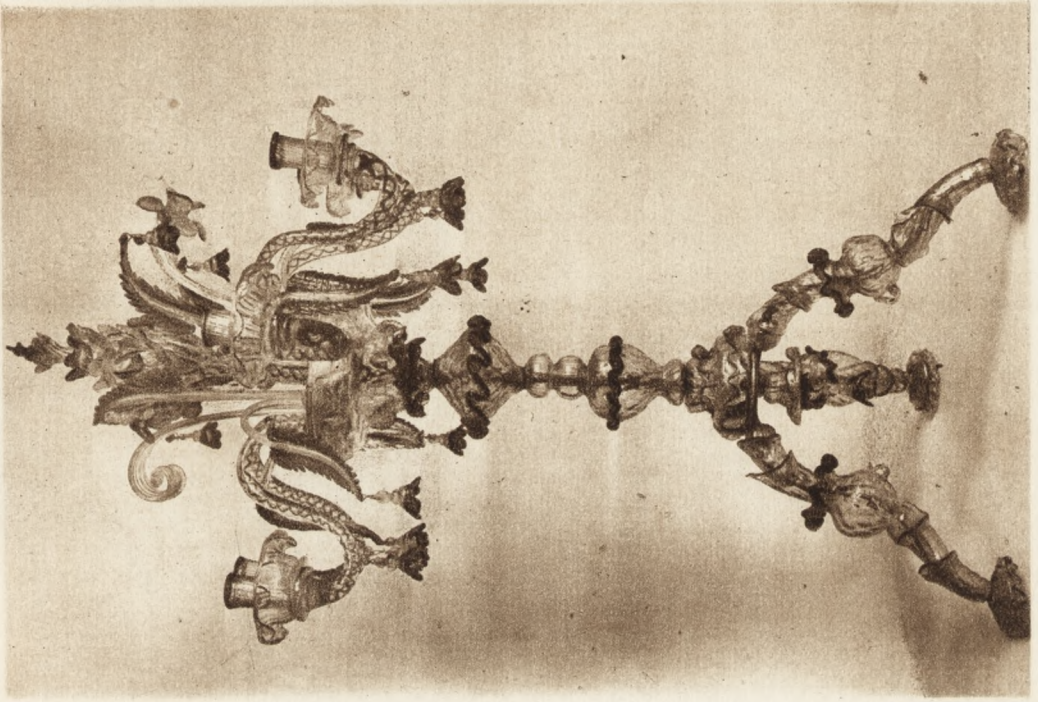
187

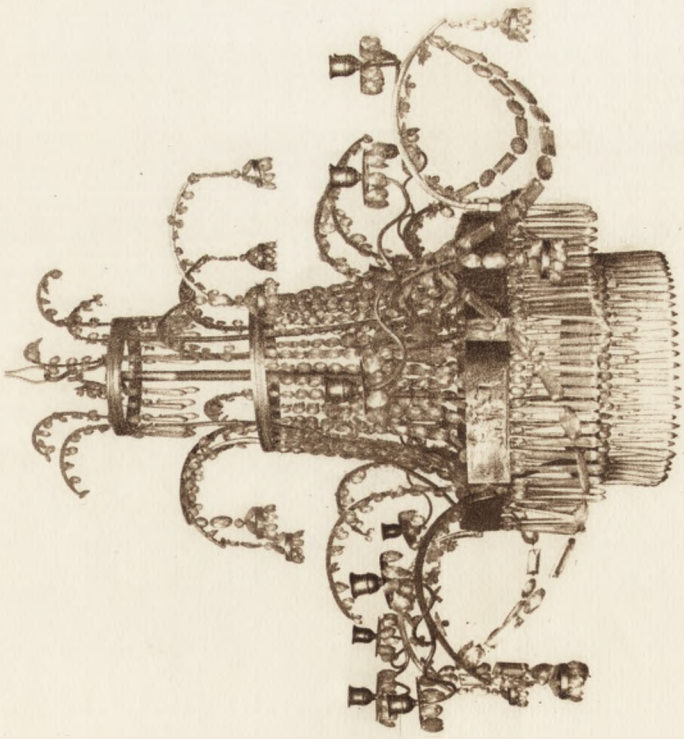
185

188

191

190

A

B

C

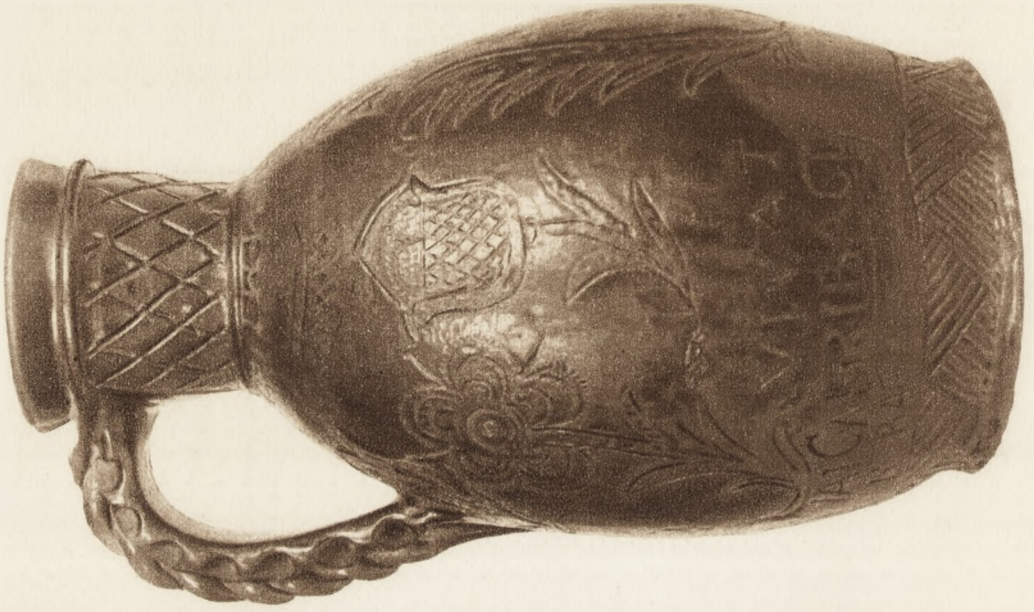
D

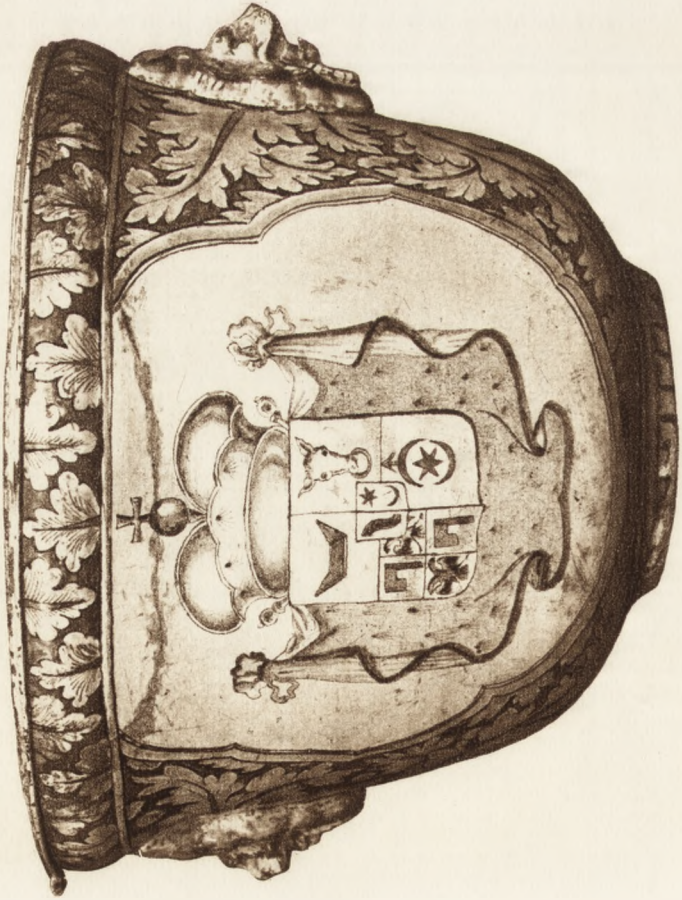
193

194

196

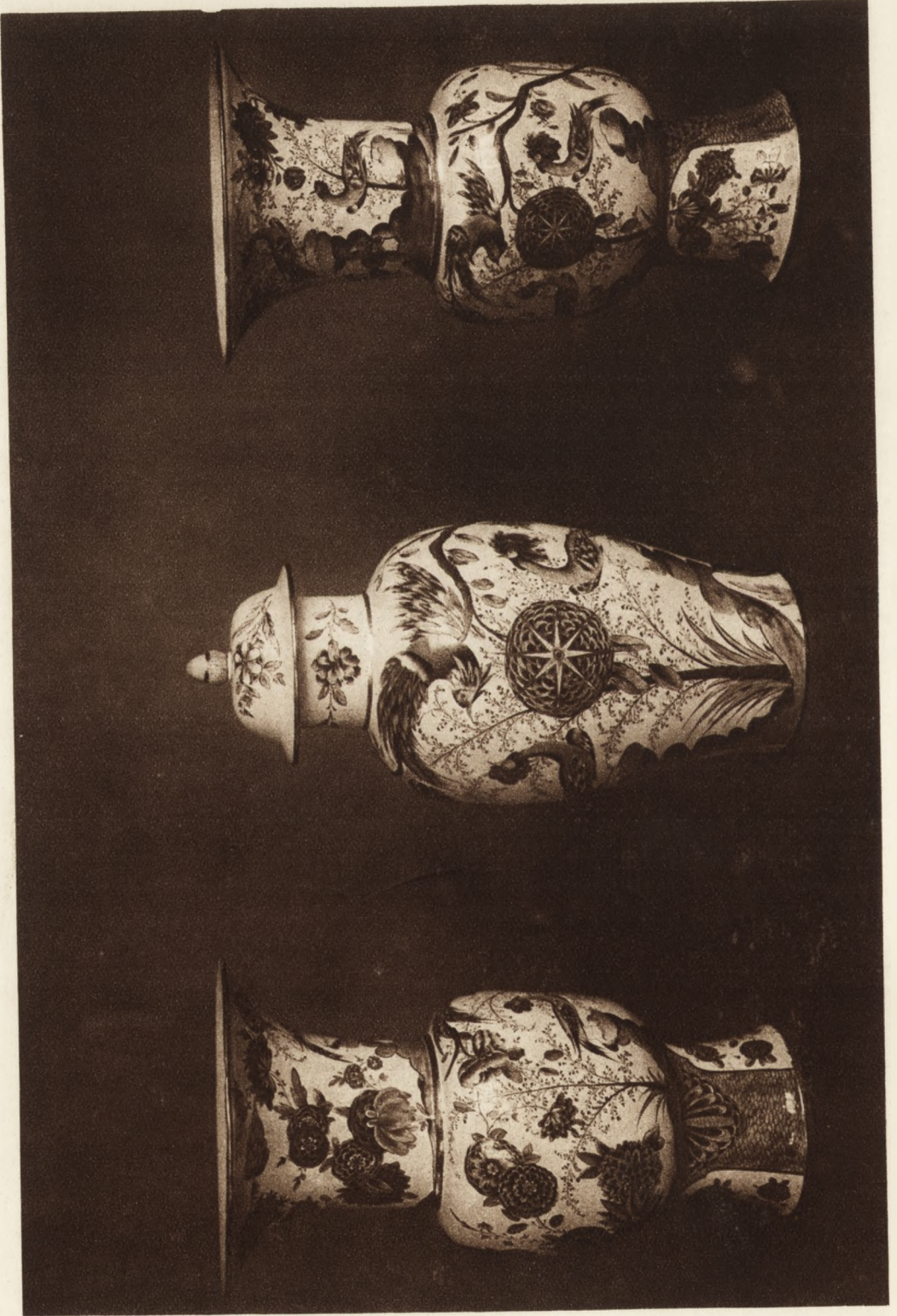
195

109

80

107

202

201

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

214

213

215

219

217

218

221

222

236

237

239

238

240

241

248

247

258

263

264

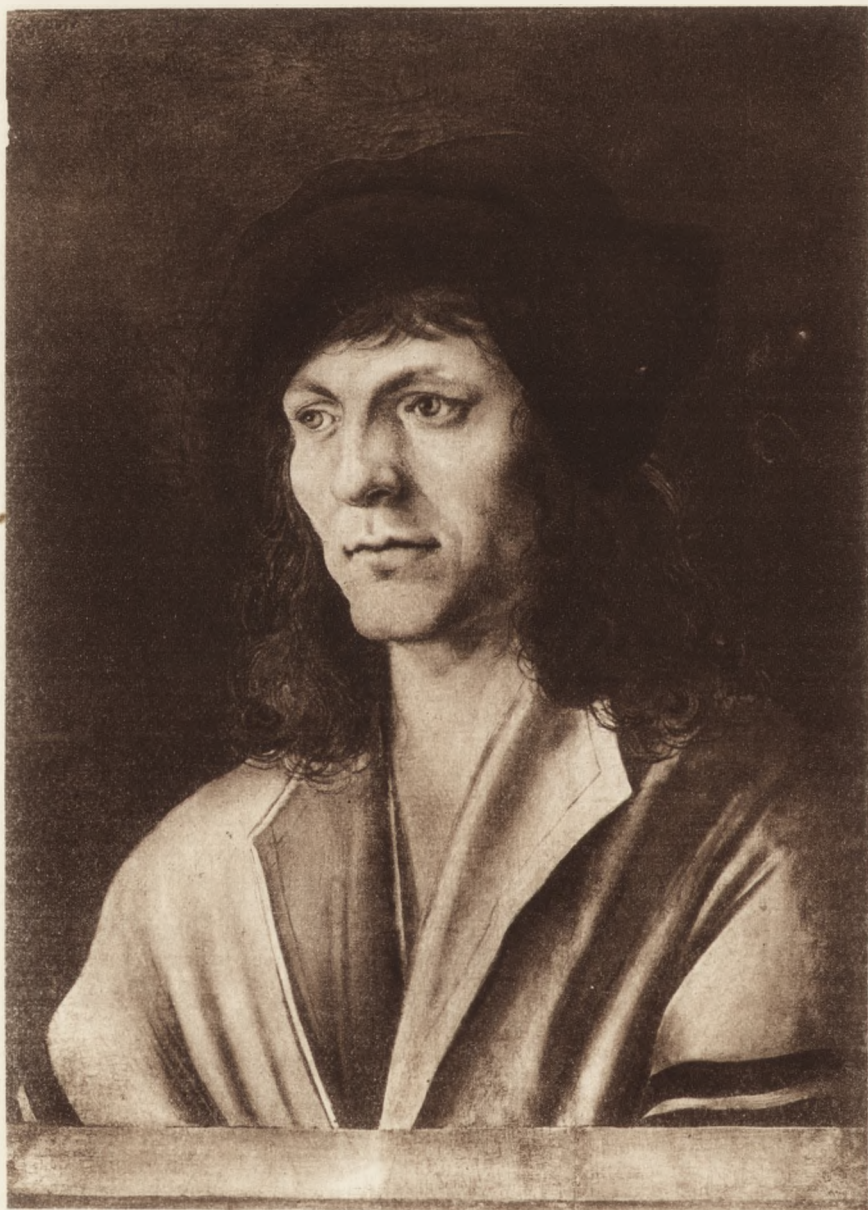

266

267

274

273

278

279

282

281

284

283

289

290

296

297

298.

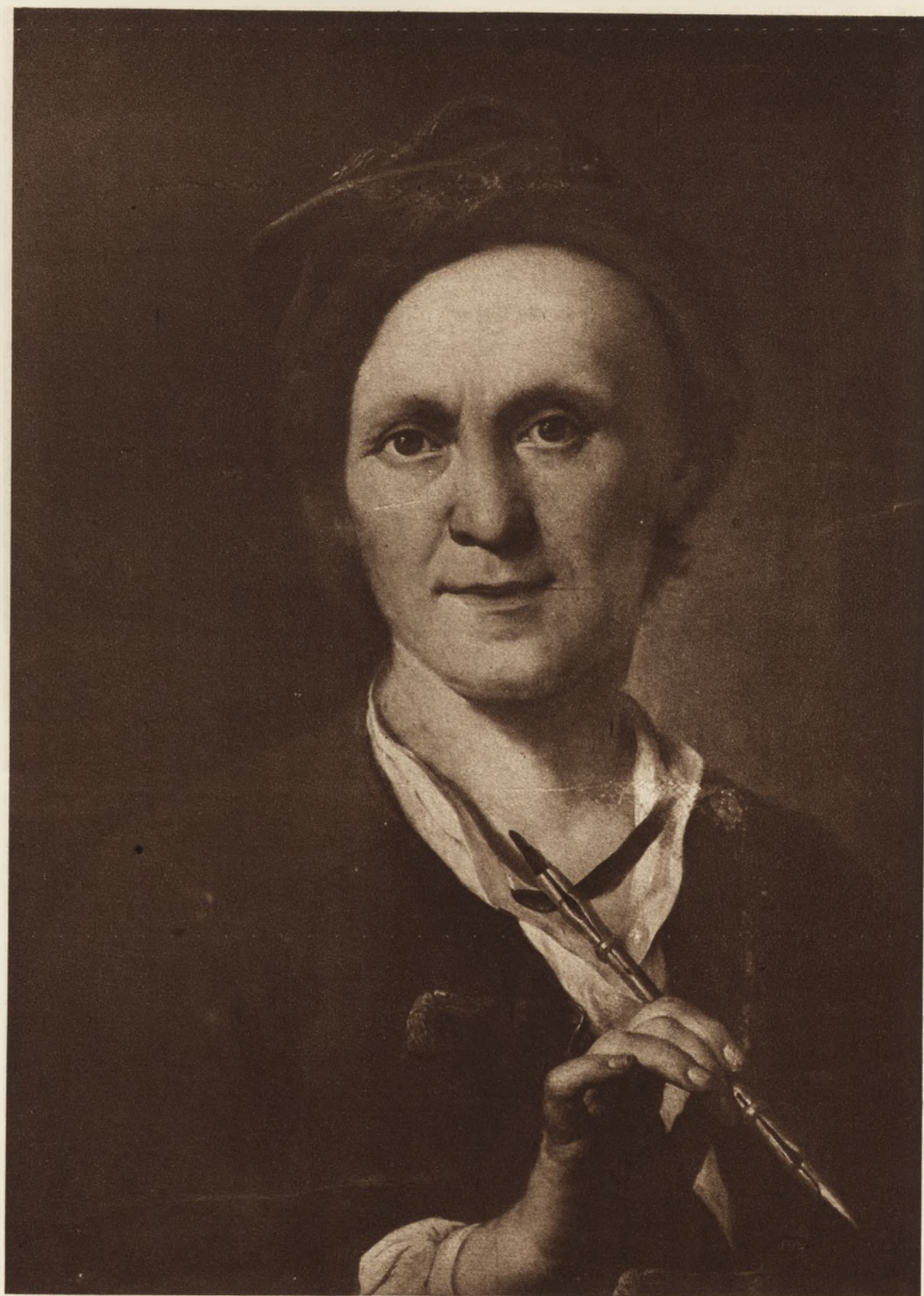

299

300

307

308

309

310

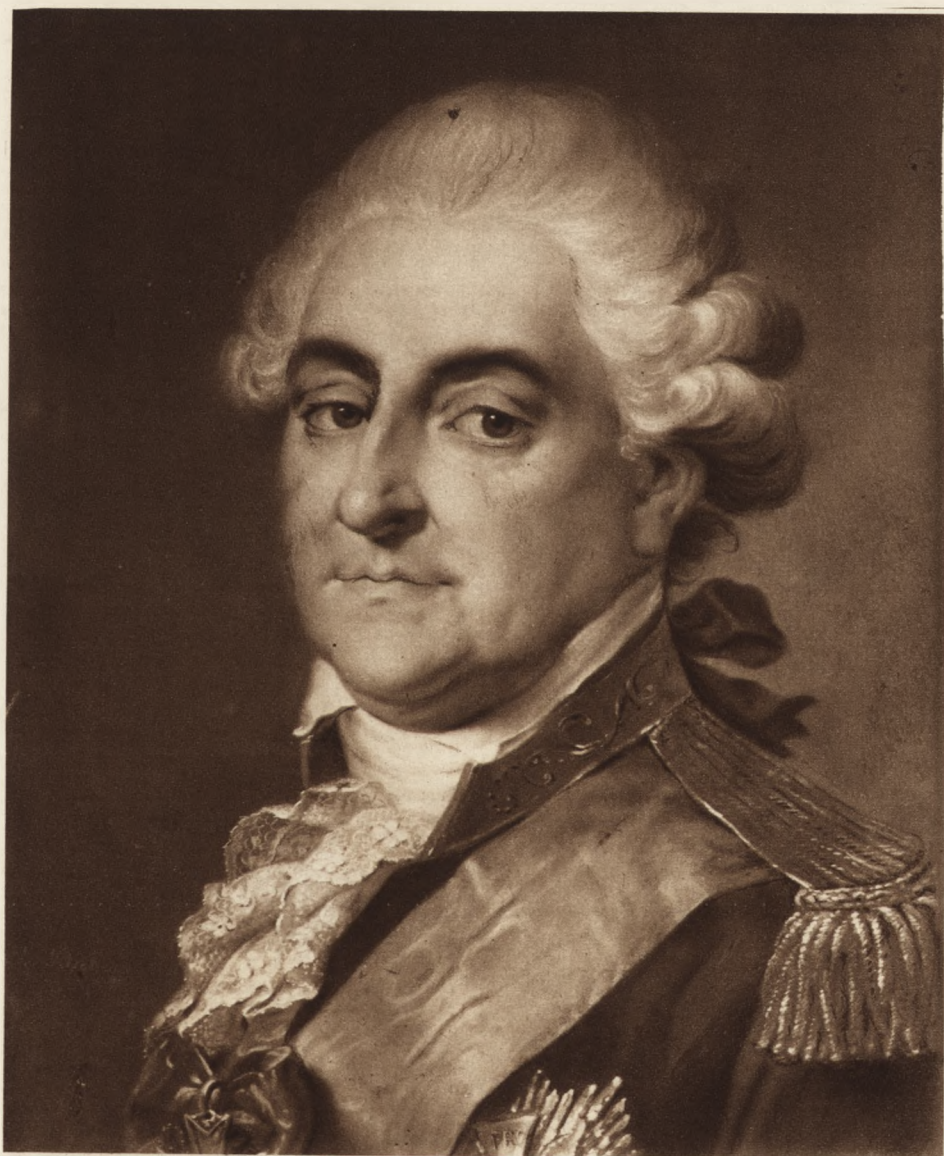

311

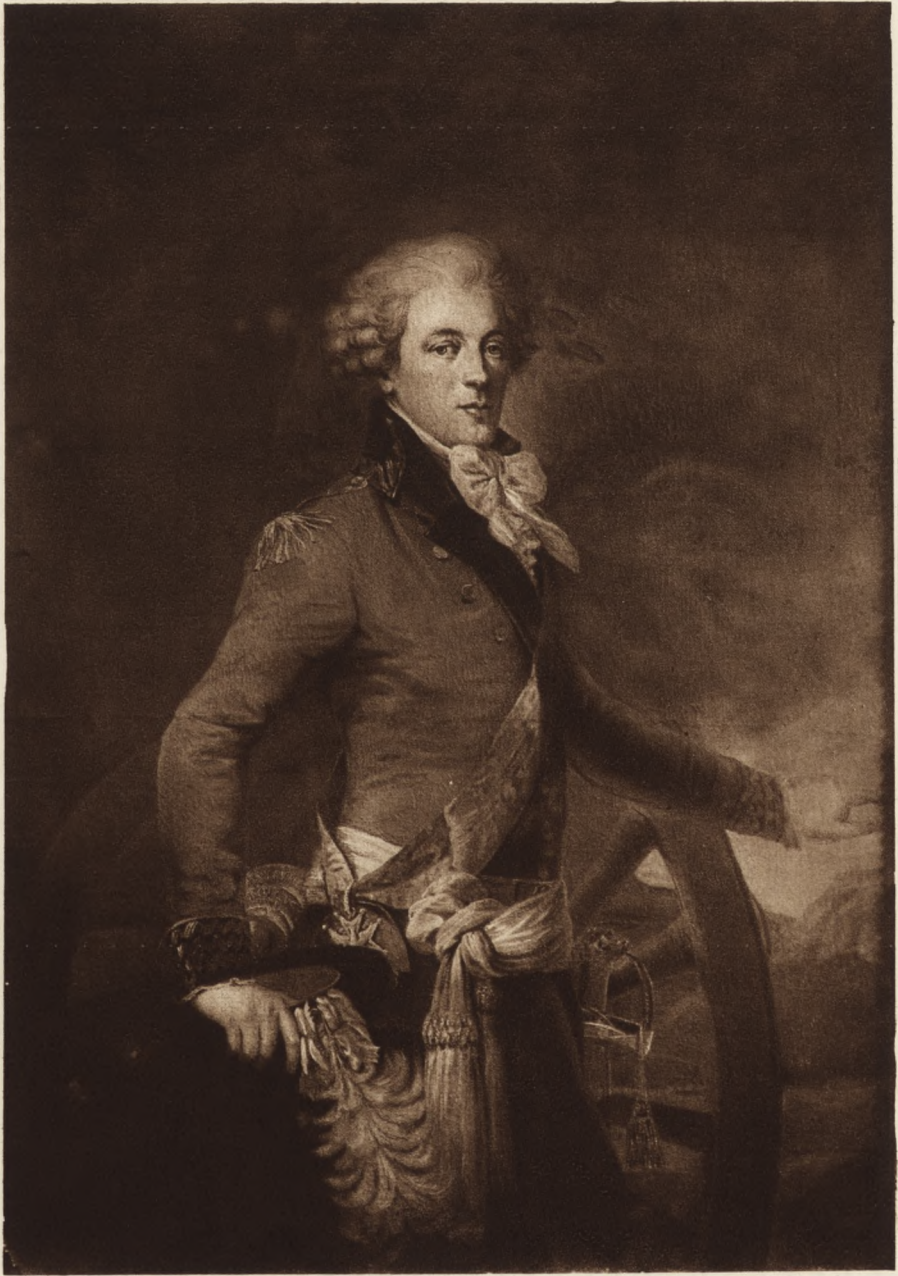

312

319

318

320

321

322

323

324

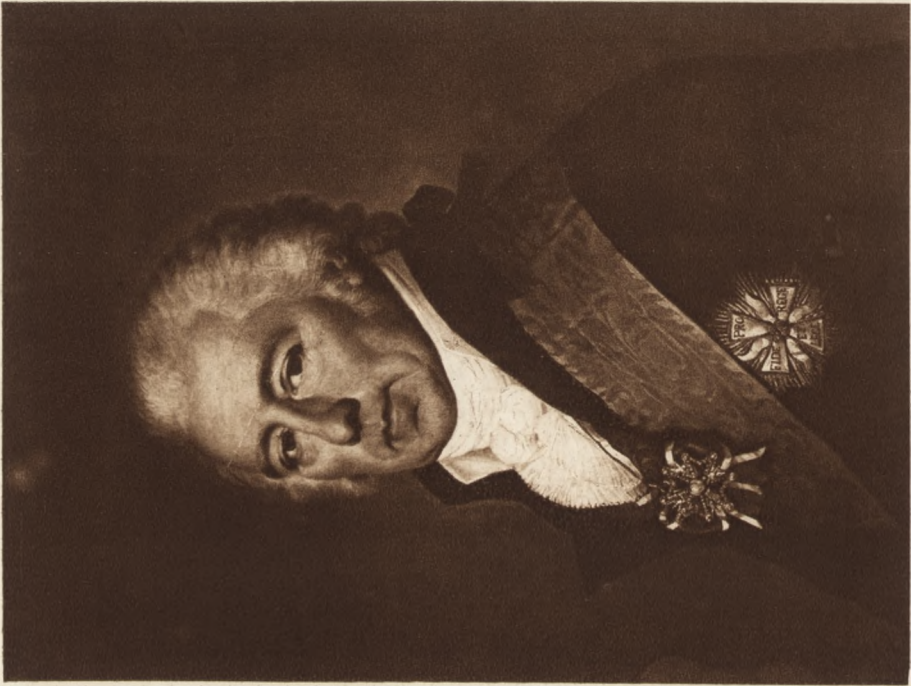
325

328

329

333

334

335

336

337

339

338

344

345

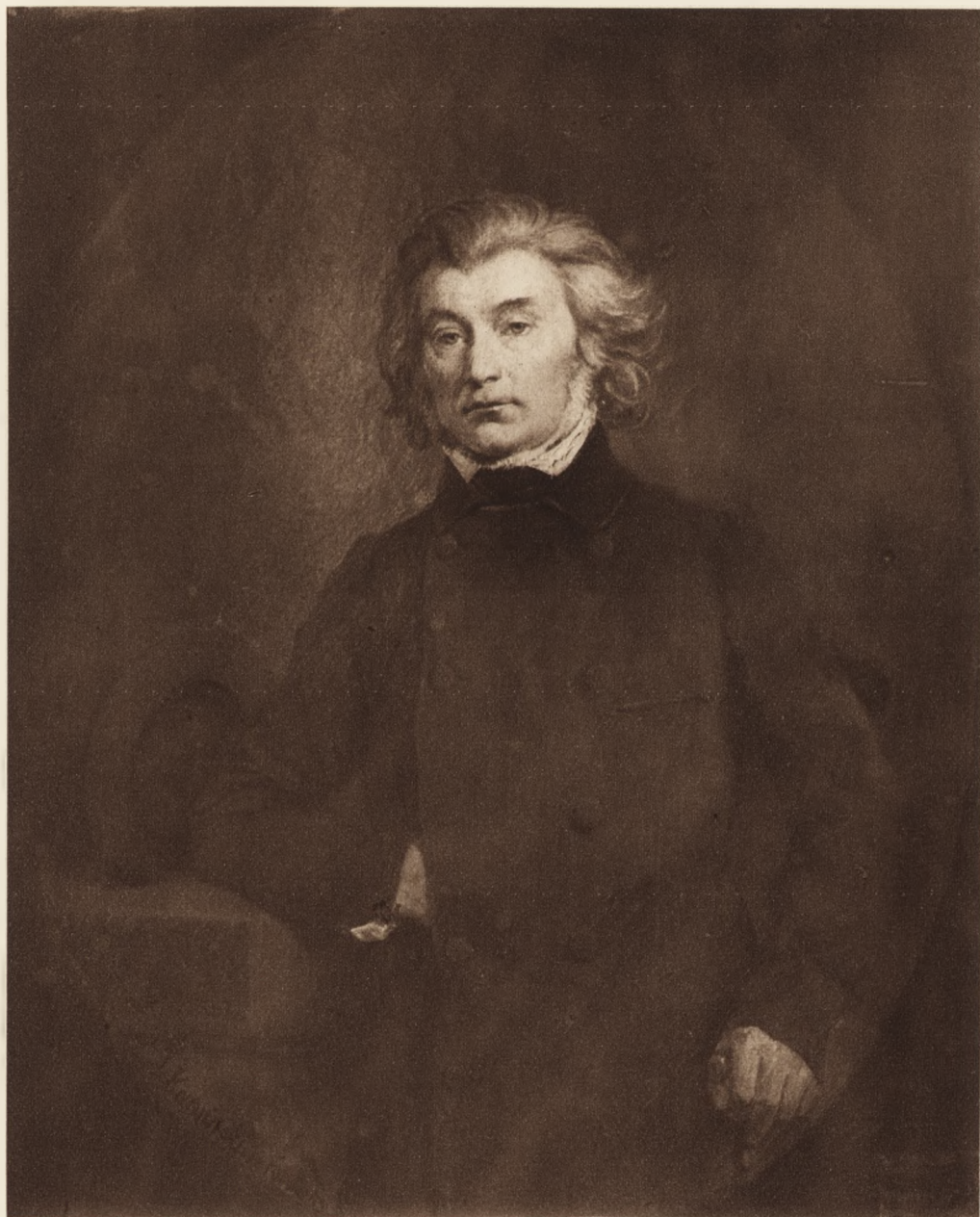

Prof. Dr. B. Smith
1855

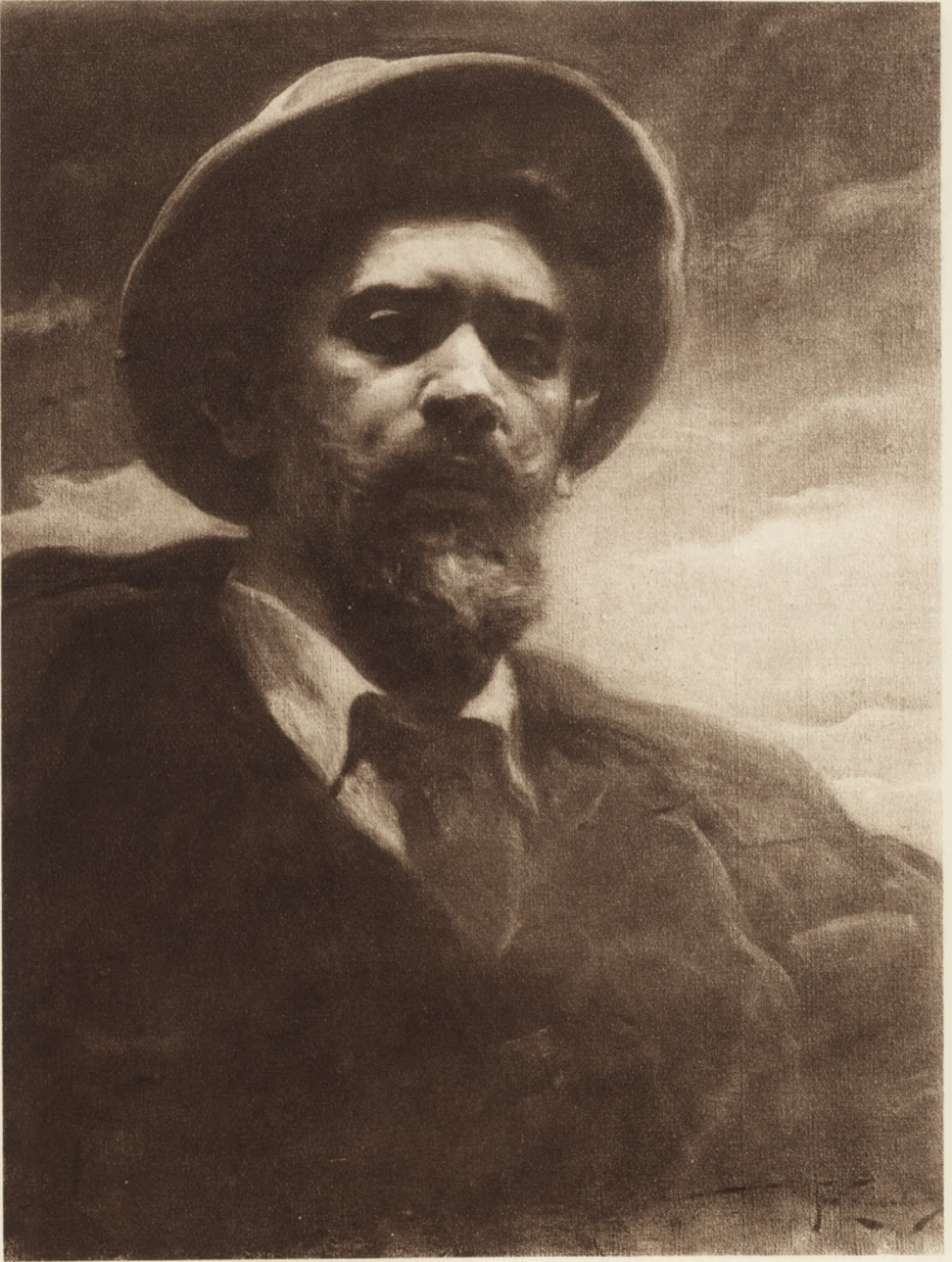

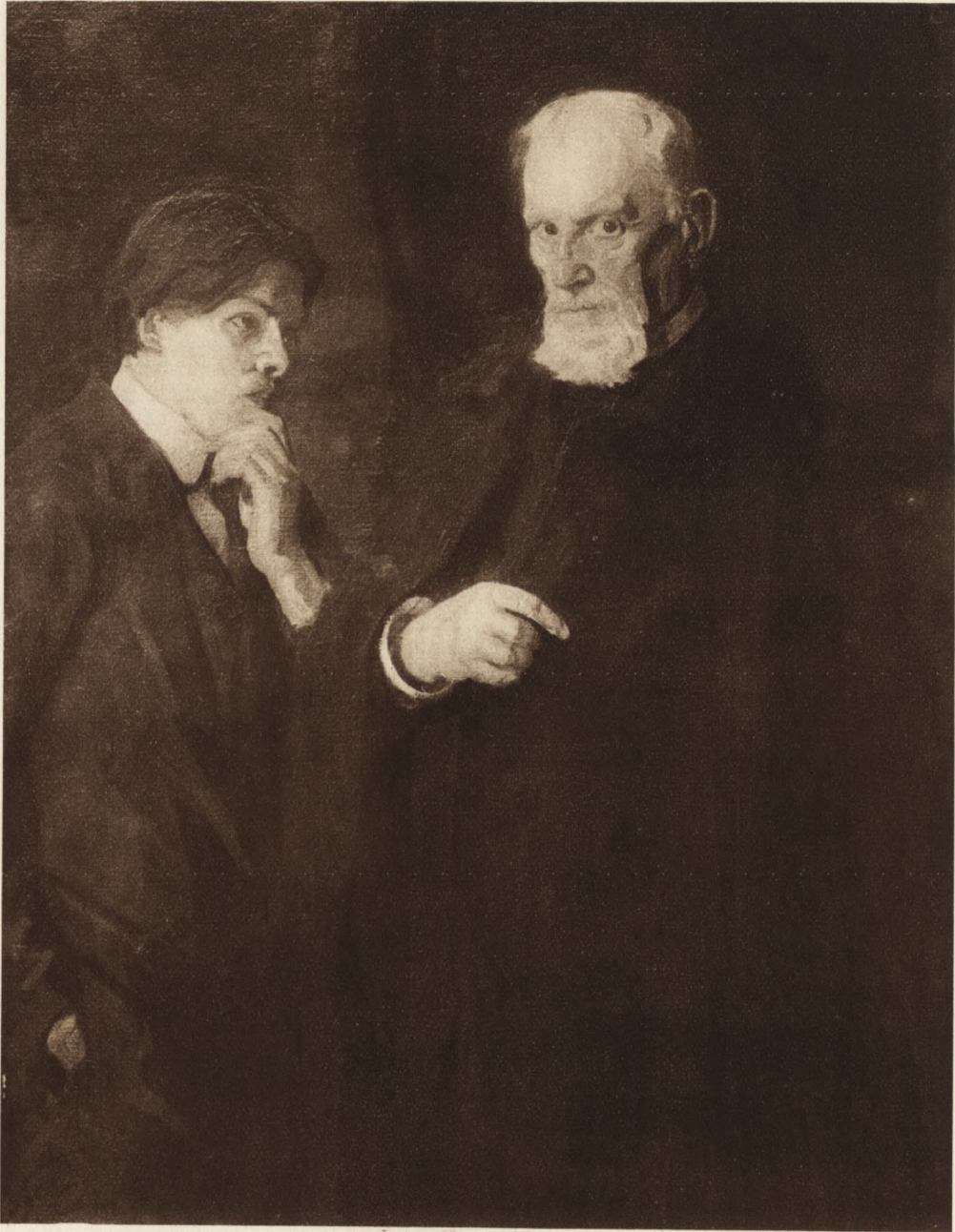

367

368

No. —
W 388/2985

W 388

